

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ค่านิยมที่มีอยู่ในหนังสือเรียนภาษาไทย วิชาบังคับ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ค่านิยมในเรื่องต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหนังสือเรียนวิชาบังคับ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 6 เล่มด้วยกัน คือ หนังสือเรียนภาษาไทยชุดวรรณวิจักขณ์ เล่ม 1 - 2 ทักษะพัฒนา เล่ม 1 - 2 และภาษาพิจารณา เล่ม 1 - 2 ผลการวิเคราะห์จะนำเสนอในรูปความเรียงประกอบตาราง

ในที่นี้ผู้วิจัยได้อธิบายความหมายของคำที่ใช้ในตาราง เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายขึ้น ดังนี้

ความถี่ หมายถึง จำนวนครั้งของการปรากฏข้อความในสารสำคัญของเรื่อง ตัวอย่างประกอบ และสำนวนสุภาษิตต่าง ๆ ที่มีค่านิยมสอดแทรกอยู่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

หนังสือเรียนภาษาไทยชุดวรรณวิจักขณ์ เล่ม 1

เนื้อหาสาระของหนังสือเรียนภาษาไทยชุดวรรณวิจักขณ์ เล่ม 1 นี้ ประกอบด้วยงานประพันธ์ประเภทต่าง ๆ ทั้งร้อยแก้ว และร้อยกรอง จุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้ใช้ทักษะทางภาษาศึกษาวิเคราะห์ความคิด ความรู้สึก ของผู้เขียนวรรณกรรมแต่ละเรื่อง และให้ความรู้พื้นฐานในการวิเคราะห์กระบวนการประพันธ์ด้วย เรื่องที่คัดเลือกมาให้เรียนมี 11 เรื่องด้วยกัน คือ เด็กบ้านสวน เมื่อหัวถึงหมอน พระครูวัดคลอง อีเหนา พระบรมราชาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผลพลอยได้จาก การออกพรรษา ธรรมชาติระสมสงคราม มอม หมาก พลุ นิราศพระบาท บทร้อยกรอง อยู่เพื่ออะไร เพื่อศักดิ์นี้กู ชารทอง ธรรมชาติกับมนุษย์ ราตรี

ค่านิยมที่ปรากฏในหนังสือวรรณวิจิตร เล่ม 1

ในหนังสือวรรณวิจิตร เล่ม 1 นี้ พบค่านิยมด้านต่าง ๆ สอดแทรกอยู่ จัดเป็นหมวดหมู่ตามลำดับได้ดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับตนเองหรือค่านิยมด้านการครองตน

1.1 ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า

"พ่อชอบอ่านหนังสือ สะสมหนังสือต่าง ๆ เย็บปกแข็ง สันปกมีอักษรเงินทองบอกไว้เป็นชุด ๆ ..... นอกจากนั้นก็ยังมีหนังสือรายเดือน รายบักษ์ต่าง ๆ ตลอดจนราชกิจจานุเบกษาเล่มปกแข็งอยู่ในตู้สมุคเป็นหมวดหมู่" (เด็กบ้านสวน น.6)

"พ่อเป็นคนเจ้าระเบียบ ใครหยิบหนังสือไปอ่านแล้ว เมื่อเอามาคืนเข้าตู้ต้องวางไว้ที่เดิมของมันให้ถูกต้อง" (เด็กบ้านสวน น.6)

1.2 ความอดทนอดกลั้น ความดีที่พบ 3 จากข้อความว่า

"มันเห็นนายผู้หญิงเตรียมอาหารเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้หนู ส่วนมากก็เป็นของเหลือมาจากมือเช้า ส่วนตัวนายผู้หญิงเองก็ไม่ได้ทำอะไรเหมือนกัน แม่มือเย็นก็มีแค่บางวันเฉพาะวันที่นายผู้หญิงกินข้าว" (มอม น.102)

"นายผู้หญิงซึ่งไม่มีรายได้อะไรเลยก็ได้แต่ขายของเก่าไปที่ละชิ้น และต้องครองชีพไปอย่างอดมื้อกินมื้อ บางวันนายผู้หญิงก็ต้องยอมอดเพื่อให้ลูกได้กิน" (มอม น.103)

"เพราะนายผู้หญิงมีแต่ตัวคนเดียว ..... และความจนนั้นก็บังคับให้นายผู้หญิงต้องอยู่ต่อไป ทั้งที่แสนจะห่วงความปลอดภัยของลูก และความรู้สึกเปล่าเปลี่ยวที่เกือบจะทนไม่ได้" (มอม น.104)

1.3 การพึ่งตนเอง ความดีที่พบ 5 จากข้อความว่า

"เพราะว่าผลประโยชน์อันใดที่จะได้อยู่ในเวลาที่มีพอกับเวลาไม่มีพอนั้น จะถือเอาเป็นแน่ว่าจะคงที่อยู่กันไม่ได้ และยังเป็นผู้ใหญ่ขึ้นก็จะมีบ้านเรือน บุครภรรยามากขึ้น ..... เมื่อทุนรอนที่มีเอาไปใช้หนี้เสียหมดแล้ว จะเอา อันใดเป็นทุนรอนทำมาหากินเล่า" (พระบรมราชาวาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.56)

"เพราะเหตุที่ถูกยังเป็นเด็กไม่ได้เรียนภาษาไทยแน่นอนมันคง ก็ให้อาศัยไต่ถามครูไทยที่ออกไปอยู่ค่าย หรือค้นดูตำราหนังสือภาษาไทยซึ่งได้จัดออกไปให้ค่าย" (พระบรมราชาวาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.57)

"เดี๋ยวนี้มอมต้องปิดคำสั่งนายเพราะท้องมันหิวเต็มทน ก็ต้องพึ่งถึงชยะเช่นเดียวกับหมาข้างถนนตัวหนึ่งด้วยความคิด" (มอม น.103)

"ไม่คิดง้อขอใครให้ช่วยเหลือ	ความจนเจือจากใครไม่เคยหา
ไม่ขอไม่ให้ใครกล่อมย้อมจورا	เรื่องพึ่งพาอาศัยไม่ต้องการ
ไม่ขอรับทรัพย์สินใดจากใครหมก	ทั้งศักดิ์ยศยศใสลาภไพศาล
ไม่หวังให้ใครหนุนบุญบันดาล	ชอบผลงานทุกอย่างสร้างด้วยตัว"
	(เพื่อศักดิ์นี้กฐี น.152)

"มีสองขามายืนบนเนินภพ	มีคารมคู่สมองมาส่องหน
มีสองมือถือพิทักษ์รักค่าคน	มีกมลมาเพื่อเชื้อตนเอง"
	(เพื่อศักดิ์นี้กฐี น.152)

1.4 การประหยัดและอดออม ความดีที่พบ 9 จากข้อความว่า

"ถ้าเป็นเจ้านายแล้ว ..... จะทำอะไรก็ต้องระวังตัวไปทุกอย่าง ที่สุด จะซื้อจ่ายอันใดก็แพงกว่าคนสามัญ ..... เป็นการเลื่องทรัพย์สินในที่ไม่ควรจะเปลือง" (พระบรมราชาวาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.53)

"เงินทองที่จะใช้สอยในค่ากินอยู่ บุงห่ม หรือใช้สอยเบิกเสร็จทั้งปวงจง
เขม็ดเข้มน ใช้เพียงพอที่อนุญาตให้ใช้ อย่าทำใจโทมีโอโทสุขุ่ยสุร่ายถือว่า
ตัวเป็นเจ้านายมั่งมีมาก" (พระบรมราชาวาทในพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.55)

"จงนึกไว้เสมอว่า เงินทองที่แลเห็นมาก ๆ ไม่ได้เป็นของหามาได้โดยง่าย
เหมือนเวลาที่จ่ายไปง่ายนั้นเลย" (พระบรมราชาวาทในพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.56)

"เงินนั้นไม่ควรจะนำมาจำหน่ายในการที่ไม่เป็นประโยชน์ไม่เป็นเรื่อง ...
ต้องใช้แต่ในการจำเป็นที่จะต้องใช้" (พระบรมราชาวาทในพระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.56)

"คิดว่าเงินทองที่ได้ปีหนึ่ง ๆ มีอยู่ทั้งเบี้ยหวัดและเงินกลางปี ..... จะเอา
เงินรายนี้ใช้หนี้เสีย ค่อยไปก็คงได้ทุกปี ซึ่งจะคิดอย่างนี้แล้วและจับจ่ายเงิน
ทองจนเป็นหนี้กลับเข้ามานั้น ก็เป็นการไม่ถูกเหมือนกัน" (พระบรมราชาวาท
ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.56)

"เมล็ดกมหาไชย้อมแหวน เพื่อให้แหและอวนมีความคงทนยิ่งขึ้น" (หมาก
พดู น.113)

"เนื้อหมากคิบฝานใช้ทาแผลน้ำกัดคตามง่ามมือง่ามเท้าได้ หมากยังใช้เป็น
ยาถ่ายพยาธิในสุนัขและแกะได้" (หมาก พดู น.113)

"จันทน์มหาไชยคือเป็นอาหารและใช้จิมน้ำพริก" (หมาก พดู น.113)

"การบุงเลใช้ทำพัก และฉีกเป็นเส้นเชือกเพื่อใช้ผูกสิ่งของได้ เด็กชาวสวน
สมัยก่อนใช้การบุงเลในการรอนั่ง และให้เพื่อนลากเช่นเดียวกับการลากรถ"
(หมาก พดู น.113)

1.5 ความมีสติปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผล ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า
 "พวกไทยโค่ที่ถูกล้อมไล่อึงพวกจีน ในเวลากำลังสาละวนกินอาหาร"
 (พระครูวัดคลอง น.33)

"สู้จะรบพุ่งอย่างไรก็ไปคิกอ่านกันเองเถิด ข้าจะให้แค่เครื่องคุณพระ
 สำหรับป้องกันตัว ..... พวกนั้นนัคักันเอาผ้าประเจียดโพกหัวเป็น
 เครื่องหมาย" (พระครูวัดคลอง น.33)

1.6 ความรับผิดชอบ ความดีที่พบ 14 จากข้อความว่า

"นายกองซ้ายขวาหน้าหลัง คอยระวังมิให้เสียกระบวนได้
 หุยกุดจุกรุงคลังไว้ ตรวจไครคามพระบัญชาการ"
 (อิเหนา น.46)

"ครันรู้ข่าวศึกมาไม่ไวใจ บ้านช่องของใครก็มือนคริว
 พวกผู้หญิงวิ่งหาสาแหรกคาน ลนลานแบ่งเสบียงไว้ให้ยัว"
 (อิเหนา น.47)

" บัคนั้น ชาวเมืองซึ่งประจำหน้าที่
 สอดคแห่งแยงยิงไพร่ ไม่หือถอยคอยที่ค้ำทาน
 วางปืนคัมคอบรอบค้าย คนรายรักษาน้ำค้ำาน"
 (อิเหนา น.49)

"เงินค่าที่จะใช้สอยในการเล่าเรียนกินอยู่ นุ่งห่มหังปวงนั้น จะใช้เงิน
 พระคลังข้างที่ คือเงินที่เป็นส่วนสิทธิ์ขาดแก่ตัวพ่อเอง ไม่ใช่เงินที่สำหรับ
 จ่ายราชการแผ่นดิน" (พระบรมราชาบาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอม
 เกล้าเจ้าอยู่หัว น.54)

"ถ้าจะใช้เงินแผ่นดินสำหรับให้ไปเล่าเรียนแก่ผู้ซึ่งไม่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด
 กลับมาไม่ได้ทำราชการคัมกับเงินแผ่นดินที่ลงไป ก็จะเป็นที่ติเตียนของคน
 บางจำพวกว่ามีลูกมาเกินไป ..... เพราะค่าที่เป็นลูกของพ่อ ไม่อยากจะ
 ให้มีมรดกที่จะพุกติเตียนเกี่ยวข้องกับความปรารถนาซึ่งจะส่งเคราะห์แก่ลูก

ให้ทั่วถึงโดยเที่ยงธรรม จึงมิได้ใช้เงินแผ่นดิน" (พระบรมราชาโฆวาทใน
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.54)

"เพราะฉะนั้นจงอุทิศทะเล่าเรียนโดยความเพียรอย่างยิ่ง เพื่อจะได้มีโอกาส
ที่จะทำการให้เป็นคุณแก่บ้านเมืองของตัว และโลกที่ตัวได้มาเกิด" (พระ
บรมราชาโฆวาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.55)

"ความประสงค์อันมิใช่จะเกิดขึ้น ห่อคงรับว่าเป็นลูก และสีความเบคตากาณา
ตามธรรมคาที่บิคาจะกฏาตอบุตร" (พระบรมราชาโฆวาทในพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.53)

"เพราะพระท่านถือว่า เรื่องของสงฆ์นั้น พระทุกองค์ต้องรับผิดชอบร่วมกัน
ไม่ปลืงคนออกมาจากหมู่เมื่อเห็นความบกพร่องเกิดขึ้น ต้องหักท้วงกันทันที"
(ผลพลอยได้จากการออกพรรษา น.76)

"นายจูกระคมไปเป็นทหาร ไปอยู่ไกลไม่มีกำหนดกลับ" (มอม น.102)

"พอเห็นนายผู้หญิงมอมมันก็หมกความตื่นเต้นและความกลัว จิตใจมันสงบลง
ทันที เพราะมันรู้ว่ามันมีหน้าที่ที่จะต้องทำ" (มอม น.103)

"มันมีความรู้สึกในใจว่า ระหว่างที่นายไม่อยู่มันจะต้องเฝ้าบ้าน หังนายผู้หญิง
และหมู่ ไม่ให้ใครมาเกะกะทำอันตราย จนกว่านายจะกลับ" (มอม
น.101)

"มอมมันโจกลงไปในหลุมคร่อมนายผู้หญิงไว้ ใครเข้ามาใกล้ก็ไม่ยอม ....
คนเหล่านี้กำลังจะมาแกะต้องตัวนายผู้หญิงและหมู่ ชายคนหนึ่งเข้ามาใกล้ตัว
นายผู้หญิง มอมมันก็จับเข้าที่แขน" (มอม น.106)

"มันได้ยินเสียงเหมือนใครใช้เหล็กงัดหน้าต่างข้างตึกชั้นล่าง ..... มอม
ค่อย ๆ ดุกขึ้นเดินอ้อมไปทางที่มาของเสียง ..... คั่นมอมมันจะจับขโมย
ให้คุ้มแก้ว" (มอม น.107)

1.7 ความรักเกียรติ ความดีที่พบ 6 จากข้อความว่า

"การรบเพื่อชิงนางของกษัตริย์โบราณนั้นถือว่าเป็นเกียรติยศ เป็นการแสดงฝีมือในการรบ" (อิเหนา น.45)

"ธรรมดาเจ้านายฝ่ายเรามีน้อย ..... ก็ยกย่องทำนุบำรุงกันใหญ่โตมากกว่าเรา ฝ่ายเราจะไปมียศเสมออยู่กับเขา แต่ความบริบูรณ์และยศศักดิ์ไม่เต็มเหมือนอย่างเขาก็เป็นทีน้อยหน้า และเห็นเป็นเจ้านายเมืองไทยเลวไป" (พระบรมราชาวาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.53)

"เกิดมาเป็นเจ้านายมีศบรคาศักดิ์มากจริงอยู่ แต่ไม่เป็นการจำเป็นเลยที่ผู้ใดเป็นพระเจ้าแผ่นดินขึ้น จะต้องใช้ราชการอันเป็นช่องที่จะหาเกียรติยศชื่อเสียงและทรัพย์สินสมบัติ ..... เพราะเหตุที่เป็นผู้มีวาสนาบรคาศักดิ์มาก จะรับราชการในตำแหน่งต่ำ ๆ ซึ่งเป็นกระโถชั้นแรก ..... ก็ไม่ได้เสียแล้ว" (พระบรมราชาวาทมนพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.54)

"ตัวเองเป็นผู้ได้เงินจากราษฎรเลี้ยง พอสมควรที่จะเลี้ยงชีวิตและรักษาเกียรติยศเท่านั้น" (พระบรมราชาวาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.56)

"การถ่ายบัลลังก์ที่ตัวอื่นทำไว้แล้ว จึงเป็นอนันตริยกรรมของสุนัข อภัยให้กันไม่ได้ แล้วถ้าทำกันก่อนหน้าก็เป็นการทำหายกันโดยตรง เป็นการทำลายเกียรติของหมาตัวผู้ด้วยกัน" (มอม น.98)

"ขอภูมิใจในศักดิ์ของนักสู้
ขอของหงอคงของศรีบึงชีวิต

ขอเป็นผู้ทรงความทรงสิทธิ์
ขอมีจิตโอบกอดก่าดังคน"
(เพื่อศักดิ์นักสู้ น.152)

1.10 ความขยันหมั่นเพียร ความที่พบ 4 จากข้อความว่า

"เจ้านายจะเป็นผู้ไต่ทวาราชการมีชื่อเสียงดี ก็อาศัยได้แต่สติปัญญา ความรู้ และความเพียรของตัว เพราะฉะนั้นจงอุทิศสวาทเจ้าเรียนโดยความเพียรอย่างยิ่ง" (พระบรมราชาวาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.55)

"จงอุทิศสวาทที่จะเรียนวิชาเข้ามาเป็นกำลังที่จะทำตัวให้ดีกว่าสัตว์กิริจนาให้จงได้" (พระบรมราชาวาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.55)

"ให้ทำตามที่เต็มความอุทิศสวาท ความแน่ใจว่าเป็นถูกแล้ว เมื่อนึกก็แก้ไข ไม่เสียหายอันใด" (พระบรมราชาวาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.57)

"จงอุทิศสวาทเพียรเรียนวิชาให้รู้มาได้ช่วยกำลังพอ" (พระบรมราชาวาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.58)

1.11 การครองตัวของสตรี ความที่พบ 3 จากข้อความว่า

"ขอให้บุชที่ฉันทสุจริตรัก ให้แน่นหนักเหมือนพุทธรูปเลขาชา
ถึงแสนคนจะม่าวอนชะอ่อนน้า สักแสนคำอย่าให้เคลื่อนจงเหมือนใจ"
(นิราศพระบาท น.130)

"ที่ดูใจค่ายนอกออกหนักแน่น ถึงเขคแคว้นดูขอบนครหลวง
ไม่เห็นจริงนางในกลางทรวง ชายทะเลวงเข้ามาบ้างจะอย่างไร"
(นิราศพระบาท น.134)

"พอเทียบคับลับแลไม่เห็นคน ผู้หญิงปนเกินปะทะชาย
เสียงร้องกรีกหวีคดองในท้องถ้ำ ชายชยาแยกแยะผู้หญิงวาย"
(นิราศพระบาท น.142)

1.12 การเลือกคบมิตรที่ดี ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า

"เจ้าของศาลรักหวานชื่นชื่นกัน ระวังคนคืบมือระมิกมัน
เหมือนคบคนคำหวานรำคาญครัน ถ้าพลังปล้นเจ็บอกเหมือนตลกศาล"
(นิราศพระบาท น.132)

1.13 การศึกษาหาความรู้ ความดีที่พบ 7 จากข้อความว่า

"แต่เพราะเหตุนี้แหละ ทำให้ผมรู้เรื่องราวจากหนังสือต่าง ๆ และรัก
การอ่านหนังสือมาแต่เล็ก" (เด็กบ้านสวน น.5)

"ซึ่งจะให้ออกไปเรียนครั้งนี้ มีความประสงค์มุ่งหมายแต่จะให้ได้วิชา
ความรู้อย่างเคียว" (พระบรมราชาวาทในพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.53)

"การซึ่งให้มีโอกาสและให้ทุนทรัพย์ซึ่งจะได้เล่าเรียนนี้ เป็นทรัพย์มรดก
อันประเสริฐดีกว่าทรัพย์เงินทองอื่น ๆ" (พระบรมราชาวาทใน
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.54)

"เห็นว่าการสงเคราะห์ช่วยเล่าเรียนครั้งนี้เป็นดีกว่าอย่างอื่น ๆ จึงได้
เอาเงินรายนี้ใช้เป็นการมีคุณต่อแผ่นดิน" (พระบรมราชาวาทใน
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.54)

"จะไปแต่งตั้งให้ว่าการใหญ่โตสมแก่ยศศักดิ์ เมื่อไม่มีวิชาความรู้และสติ
ปัญญาพอที่จะทำการในตำแหน่งนั้นไปได้ก็เป็นไปไม่ได้ เพราะฉะนั้น
เจ้านายจะเป็นผู้ไต่ทวาราชการมีชื่อเสียงก็ ก็อาศัยได้สติปัญญา ความรู้
และความเพียรของตัว" (พระบรมราชาวาทในพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.55)

"วิชาหนังสืออย่างหนึ่งกับวิชาเลขให้เรียนรู้ใช้ได้ในการค้าต่าง ๆ .....
วิชาสองอย่างที่จำเป็นจะต้องเรียนให้รู้ ให้ได้จริง ๆ เป็นขั้นต้น"
(พระบรมราชาวาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.57)

"เพราะวิชาความรู้ในหนังสือไทยที่มีผู้แต่งไว้นั้น เป็นแค่ของเก่า ๆ มีน้อย
..... จึงต้องไปเรียนภาษาอื่นเพื่อจะได้เรียนวิชาให้กว้างขวางออก
แล้วจะเอาความรู้กลับลงมาใช้เป็นภาษาไทยทั้งสิ้น" (พระบรมราชาวาท
ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.57)

1.15 การรู้จักประมาณตนในการดำรงชีวิต ความดีที่พบ 3 จากข้อความว่า

"ฉะนั้นที่จะไปครั้งนี้ ขอให้ไว้ยศว่าเป็นเจ้า ให้ถือเอาบรรดาศักดิ์เสมออดู
ผู้มีพระคุณในกรุงสยาม ..... ถ้าเป็นเจ้านายแล้ว ต้องรักษาศักดิ์ใน
กิจการทั้งปวงที่จะทำทุกอย่าง ..... จะทำอันใดก็ต้องระวังตัวไปทุกอย่าง
..... ที่สุดจนจะซื้อจ่ายอันใดก็แพงกว่าคนสามัญ" (พระบรมราชาวาท
ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.53)

"เงินทองที่จะใช้สอยในค่ากินอยู่ ..... ใช้แต่เพียงพอที่อนุญาตให้ใช้ ...
ขอบอกให้รู้แก่กันมีชื่อว่า ถ้าผู้ใดไปเป็นหนี้มาจะไม่ยอมให้หนี้ให้ ..... ฟังรู้
เดิกว่าต้องใช้หนี้เมื่อใด ก็จะต้องรับโทษเมื่อนั้นพร้อมกัน" (พระบรม
ราชาวาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.55)

"เพราะฉะนั้นจงจำไว้ ทั้งใจอยู่เสมอว่าตัวเป็นคนจน มีเงินใช้เฉพาะแต่ที่
จะรักษาความสุขของตัวพอสมควรเท่านั้น ไม่มั่งมีเหมือนใคร ๆ อื่น"
(พระบรมราชาวาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.56)

1.16 การรู้จักความสัตย์จริง ความดีที่พบ 5 จากข้อความว่า

"ความสัตย์หนึ่ง ความกตัญญูรู้คุณท่านหนึ่ง กับความเมตตาหนึ่ง ให้หลานถือ
ไว้ประจำใจแล้วไม่มีตกยาก" (เมื่อหัวถึงหมอน น.25)

"ท้าวคานาได้ออกปากอนุญาตให้ชิดาแต่งงานกับจรรกาแล้ว จะเสียค่าสัตย์
ไม่ได้" (อิเหนา น.44)

- "ฉันอยู่เพื่อบุคคลที่ฉันรัก   ซึ่งใจซื่อถือศักดิ์สุจริต"
(อยู่เพื่ออะไร น.150)
- "ฉันอยู่เพื่อค้นหาสัจจะ   กลางโมหะอาภะเบียดเบียนประหาร"
(อยู่เพื่ออะไร น.150)
- "ฉันอยู่เพื่อความผืนอันเพริศแพร้ว
เมื่อโลกแฉ้วหลุกพันคนหลอกหลอน
(อยู่เพื่ออะไร น.150)

- 1.17 การรู้จักรักษาสุขภาพและพละทานมัย ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า
"มีความเชื่อว่าผู้ที่เลี้ยงพญและหมาก จะมีพังกหนและทำให้ปากแคงขึ้น"
(ขมาก พญ น.114)
- "พญมีน้ำมันหอมระเหย ..... มีฤทธิ์ฆ่าเชื้อโรคบางชนิดได้ และทำให้
ลมหายใจมีกลิ่นหอม นิยมใช้พญนี้ขยี้ให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ ผสมกับเหล้าโรง
ทาที่ผิวหนัง เมื่อมีอาการคันอันเกิดจากลมพิษ" (หมาก พญ น.114)
- 1.18 การเคารพเชื่อฟัง ความดีที่พบ 6 จากข้อความว่า
"จงเป็นคนอ่อนน้อม ว่าง่ายสอนง่าย อย่าให้เป็นทริฎมานะไปในทางที่ผิด"
(พระบรมราชาวาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.55)
- "อย่าได้ถือตัวว่าเป็นลูกเจ้าแผ่นดิน พ่อมีอำนาจยิ่งใหญ่อยู่ในบ้านเมือง
..... เขาก็คงจะมีความเกรงใจพ่อ ไม่ค่อสู หรือไม่อาจฟ้องร้องว่า
กล่าว การซึ่งเชื่อใจคังนั้นเป็นการผิดแท้ที่เกี่ยว ..... เพราะฉะนั้น
จงรู้เถิดว่าถ้าเมื่อใดทำความผิดเมื่อใดจะไ้รับโทษทันที" (พระบรม
ราชาวาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.55)

"พระที่ถูกว่ากล่าวตักเตือนก็ท้องรับฟังและพิจารณาตนเอง ถ้ามกพร่อง
จริงก็แก้ไขปรับปรุงตนเองเสียใหม่ ..... ผู้ที่ถูกว่ากล่าวตักเตือนก็รับ
ฟังโดยปราศจากหิริ คือไม่ยึดถือว่าคนเป็นฝ่ายถูกเสมอไป ก่อให้เกิด
ประโยชน์ในการอยู่ร่วมกัน ..... คนที่ขาดผู้ว่ากล่าวตักเตือนก็เหมือน
กับช้างป่าที่ขาดสารภีก็ผิด จะกลายเป็นช้างป่ามาเดือนตลอดไป" (ผล
พลอยได้จากการ ออกพรรษา น.73)

"การปวารณาได้แก่ การเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ตักเตือนกัน .....
หากจะเห็นว่าพระรูปใดที่ประพฤติปฏิบัติไม่เหมาะสม ก็ตักเตือนและหักห้าม
ไว้ เมื่อไม่เชื่อฟังยังขึ้นทำอยู่ ก็ห้ามไม่ให้ร่วมอุโบสถสังฆกรรมกันได้"
(ผลพลอยได้จากการ ออกพรรษา น.76)

"ภายในครอบครัว ..... เปิดโอกาสให้ตักเตือนกันได้ ไม่มีหิริมานะ
..... เพื่อจะไต่ถามสิ่งที่มีผิดพลาดให้ถูกต้อง และแก้ไขสิ่งที่ไม่เหมาะ
ไม่ควรให้เหมาะสม" (ผลพลอยได้จากการ ออกพรรษา น.76)

"ถ้าต่างฝ่ายต่างปวารณากันไป เพื่อให้ตักเตือนกันได้ ในเมื่อเห็นว่า
ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำผิดพลาด หรือเริ่มจะรุนแรงต่อกัน .....
ความยุ่งยากขัดแย้งกันจนเป็นเหตุให้ศึกษาศึกษาตักเตือนกันบ้าง .....
นักหยุดงานกันบ้างก็จะไม่เกิดขึ้น" (ผลพลอยได้จากการ ออกพรรษา
น.77)

1.19 การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ความดีที่พบ 3 จากข้อความว่า
"ร้านไม้สักยกพื้นกว้างสำหรับแม่ทำงานบ้าน ทำขนมและงานอดิเรก เช่น
มวนบุหรี่ เจียนทอง ฟังเทียนอบ ปั่นไส้ขนม กวนห่อหมก อยละมุค
จนกระทั่งเอนหลังฟังเด็ก ๆ อ่านหนังสือจกักร ๆ วงศ์ ๆ" (เค็กบ้าน
สวน น.5)

"พอชอบอ่านหนังสือสะสมหนังสือต่าง ๆ" (เค็กบ้านสวน น.6)

"นอกจากหนังสือ พอชอบต้นไม้และสัตว์เลี้ยง ต้นไม้นั้นปลูกทั้งไม้ดอกไม้ผล"
(เค็กบ้านสวน น.6)

2. ค่านิยมเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ หรือค่านิยมค่านิยมสังคม

2.1 ความสามัคคี ความดีที่พบ 7 จากข้อความว่า

"คนเหล่านั้นไปเที่ยวชักชวนกันรวมคนได้กว่าร้อยคน ..... จักกันเป็น
หมวดหมู่ มีหัวหน้าควบคุม แล้วเลือกที่มั่นตั้งรายกองกัน" (พระครูวัด
ฉลอง น.33)

"แล้วเกณฑ์คนเข้ามารักษาค่าย
ปืนยาวอาวุธของใครมี
จงรอบรายประจำทุกหน้าที่
กริชกระบี่สำหรับมือให้ถือมา"
(อิเหนา น.47)

" บัคนั้น
ประจวบป้อมพลันทันที
ชาวเมืองไม่ทอดอหยหนึ
หมายที่ท่าข้ามคนประชุม"
(อิเหนา น.48)

" บัคนั้น
คนน้อยถอยล่อต่อแย้ง
ยลัดกันรุ่งหลังระวิงทาง
ชาวเมืองบุรพราหณ์ขันแข็ง
แอบแฝงไม่ยิงหุยกัรบ
หนีพลางวางปืนปล่อยศับ"
(อิเหนา น.49)

"บางแห่งก็จัดให้มีการแข่งเรือ เพื่อส่งเสริมความสามัคคีระหว่างประชาชน
ในถิ่นใกล้เคียง และเป็นการฝึกซ้อมฝีพายไว้ เพื่อใช้ในขบวนแห่และการ
สงครามทางเรือ" (ผลพลอยได้จากการออกพรรษา น.75)

"นาน ๆ จึงจะโคกกลับมาพบกัน ..... ก็จะไม่เกิดไม่ไว้อใจกันเกี่ยวกับความ
บริสุทธิ์ เป็นทางแห่งการแตกสามัคคี ทางที่สมควรจะได้เปิดโอกาสให้ผู้อื่น
ช่วยทักเตือนด้วย" (ผลพลอยได้จากการออกพรรษา น.76)

"การปวารณาถึงนี้ ..... เป็นการสร้างภราดรภาพให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ
มีความสามัคคี เข้าถึงจิตใจกันได้ และอยู่ร่วมกันด้วยความรักใคร่"
(ผลพลอยได้จากการออกพรรษา น.76)

2.2 ความเสียสละเพื่อส่วนรวม ความดีที่พบ 4 จากข้อความว่า

"เมื่อขริ้วพอไม่ยอมไป จะหิ้งให้ท่านตายเสียอย่างไร ..... พวกผมจะอยู่เป็นเพื่อน" (พระครูวัดคลอง น.33)

"ที่ถูกปิดทองนั้นอยู่ข้างรำคาญด้วยคันผิวหนังที่ทองปิด ..... แต่ไม่กล้าชักขวางคนขอปิดทอง ท่านพระครูเห็นคนคอยปิดทองร้องนิมนต์ก็ต้องหยุดให้เขาปิดทองเป็นระยะไปตลอดทาง" (พระครูวัดคลอง น.34)

"ฉันอยู่เพื่อดวงใจที่ไร้ญาติ ที่นั่นแค่นักแลนชาควาสนา
เพื่อรอยยิ้มพร้อมลบน้ำตา บนดวงหน้าใสกร่ากร่ากรม"
(อยู่เพื่ออะไร น.150)

"ฉันอยู่เพื่อยุคทองของคนยาก ที่เขาตากทรกรรมซ้ำพันหัว"
(อยู่เพื่ออะไร น.150)

2.3 ความมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ความดีที่พบ 3 จากข้อความว่า

"เมื่อไปอยู่ในโรงเรียนแห่งใด จงประพฤติการให้เรียบร้อยตามแบบอย่าง
ซึ่งเขากังลงไว้" (พระบรมราชาบาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว น.58)

"การประพฤติปฏิบัติตามพระวินัยยังไม่สมบูรณ์ ศีลจารวัตรยังไม่ตั้งงามพอ
เสียงนินทาจะยังมีโดยไม่ต้องสงสัย" (ผลพลอยได้จากการออกพรรษา
น.75)

"พึงสวดปาติโมกข์พระวินัยของพระภิกษุ ซึ่งเป็นระเบียบข้อบังคับที่จะต้อง
ปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด รวม 227 สีตขามท แบ่งเป็นหมวด ๆ"
(ผลพลอยได้จากการออกพรรษา น.76)

2.4 ความรักในวัฒนธรรมชนบทรวมนิยมประเพณีของไทย ความดีที่พบ 6
จากข้อความว่า

"เครื่องมือเครื่องใช้ และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ มากขึ้น
สิ่งที่เป็นธรรมชาติ ชนบทรวมนิยมประเพณีที่ดั้งเดิม ค่อย ๆ เปลี่ยน
แปลง หรือสูญหายไป" (เก็บบ้านสวน น.3)

"อนึ่งเล่าเจ้าที่ศรีไสยาสน์ อย่าประมาทค่านับลงกับหมอน
เป็นนิรันดร์สรรเสริญเจริญพร คุณบิดรมาคาคณาจารย์"
(เมื่อหัวถึงหมอน น.25)

"ประเพณีในท้องถิ่นในวันออกพรรษา ถือเป็นเอกลักษณ์เทศกาลวันหนึ่ง
กล่าวคือ มีการทำบุญสุนทานพิเศษจากการทำบุญวันพระธรรมกา ....
เรียกสั้น ๆ ว่า "ตักบาตเทโว" ..... วันนั้นประชาชนพุทธบริษัท
พากันไปทำบุญตักบาตรกันมาก" (ผลพลอยได้จากการออกพรรษา
น.74)

"บางท้องถิ่น ..... ตอนกลางคืนยังมีพิธีบูชาไฟด้วย ..... ในตอน
กลางวันบางแห่งก็จัดให้มีการกีฬาแข่งเรือ" (ผลพลอยได้จากการ
ออกพรรษา น.74 - 75)

"บิณฑบาตเอาใจใส่ดูแลมุทริกา ..... ถ้าเห็นว่าจะออกนอกถิ่น
นอกทางไปมาก ไม่รักษาชนบทรวมนิยมและจารีตประเพณีที่ดีของชาติ
ก็เหนียวจริงไว้" (ผลพลอยได้จากการออกพรรษา น.77)

"การปลวรวงศ์กันของพระภิกษุสงฆ์ในวันออกพรรษา แม้จะเป็นธรรมเนียม
ประเพณีของชาววัด แต่ชาวบ้านที่ฉลาดได้นำมาแก้ไขให้เหมาะสม
ก็จะเป็นคุณประโยชน์แก่การดำเนินชีวิตในการครองเรือน" (ผล
พลอยได้จากการออกพรรษา น.78)

2.5 ความนิยมและภาคภูมิใจในสิ่งของที่ผลิตขึ้นในประเทศไทย ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า

"บ้านผมเป็นเรือนปั้นหยา 2 หลังแปด มีนอกชานแล่นกลางเป็นแบบโบราณ ..... เส้าเรือนไขชุงทั้งต้นกลม ๆ ..... เห็นจะเป็นเพราะสมัยก่อนไม้สักราคาถูก" (เด็กบ้านสวน น.4)

"บ้านหลังใหญ่สร้างด้วยไม้สักทั้งหลัง ..... ลวดลายทามช่องลมและลูกกรงเฉลียงระเบียงรอบบ้าน สลักดูเป็นลวดลายงดงาม บ้านสมัยนี้ไม่เห็นทำกันอย่างนั้น" (เด็กบ้านสวน น.5)

2.6 ความรักเอกราชของชาติไทยภูมิใจในความเป็นไทย ความดีที่พบ 3 จากข้อความว่า

"จีนรบสู้ไทยไม่ได้ด้วยด้วยกินข้าวต้ม พวกไทยไม่ต้องกินข้าวต้มจึงเอาชนะได้ง่าย ๆ" (พระครูวัดคลอง น.33)

"ภาษาไทยและหนังสือไทยซึ่งเป็นภาษาของตัวหนังสือของตัว คงจะต้องใช้เป็นนิจ จงเข้าใจว่าภาษาต่างประเทศนั้นเป็นแค่พื้นความรู้ ..... เพราะฉะนั้นจะหึงภาษาของตัวให้ลืมถ้อยคำที่จะพูดให้สมควรเสีย หรือจะลืมวิธีเขียนหนังสือไทยที่ตัวได้ฝึกหัดแล้วเสียนั้นไม่ได้เลย ถ้ารู้แต่ภาษาต่างประเทศ ไม่รู้เขียนอ่านแปลลงเป็นภาษาไทยได้ก็ไม่เป็นประโยชน์อันใด" (พระบรมราชาบาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.57)

"อย่าตื่นตัวเองว่าไต่ไปว่าเรียนภาษาฝรั่งแล้วลืมภาษาไทย กลับเห็นเป็นการเก๋การโก้ ..... แต่ที่จริงเป็นการเสียที่ควรจะศิเตียนแท้ที่เดียว ..... ขอบังคับว่าให้เขียนหนังสือถึงพ่อทุกคน อย่างน้อยเดือนละฉบับ ..... ให้เขียนภาษาอื่นนั้นมาฉบับหนึ่ง ให้เขียนคำแปลเป็นภาษาไทยอีกฉบับหนึ่ง ทักกันมาอย่าให้ขาด" (พระบรมราชาบาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.57)

2.7 ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ความดีที่พบ 8 จากข้อความว่า

"เมื่อได้ข่าวไปถึงบ้านฉลองว่า มีเงินจะออกไปปล้น ..... มีชายชาวบ้านที่เคยเป็นลูกศิษย์ท่านสักสองสามคน ไปชวนท่านให้หนีไปค่าย .... เมื่อขริวพ่อไม่ไป พวกผมก็จะอยู่เป็นเพื่อน" (พระครูวัดฉลอง น.33)

"ในญาติของท่านพระครู เขาคึงไต่ที่บูชาไว้ มีรูปฉายของท่านพระครูขยายเป็นขนาดใหญ่ ..... มีรอยคนบิณฑองแก้มสินบนที่กระจกเต็มไปหมดทั้งแผ่น" (พระครูวัดฉลอง น.35)

"ที่เมืองปิ้ง พลเมืองมีไทยและจีนเชื้อสายไทย ..... ล้วนถือพุทธศาสนาอยู่เป็นอันมาก เขาช่วยกันสร้างวัด และนิมนต์พระสงฆ์ไทยไปอยู่ที่หลายวัด ..... พวกชาวเมืองทั้งพระ และคฤหัสถ์ จึงสมมติท่านพระครูวัดฉลองให้เป็นพระมหาเถระสำหรับเมืองปิ้ง" (พระครูวัดฉลอง น.34)

"เมื่อฉันไปอยู่ที่เมืองปิ้ง ..... ไปวัดศรีสว่างอารมณ์ เห็นมีรูปฉายท่านพระครูวัดฉลองเข้ากรอมลืบแล ทั้งอยู่บนไต่เครื่องบูชาข้างพระประธานที่ในโบสถ์ และมีรอยบิณฑองแก้มสินบนเต็มไปตั้งแผ่นกระจก เช่นเดียวกับที่เมืองภูเก็ต" (พระครูวัดฉลอง น.36)

"ด้วยเรียบรอนุติกาเป็นข้าบาท
ความเสด็จโดยแดนแสนกันการ
จำนราศรัวงบุษสุกสงสาร
นมัสการ รอยชลทพระศาสดา"
(นิราศพระบาท น.130)

"ถึงวัดธรรมาใหม่ไจระย่อ
อุทสาห์ทรงศรีทธานาประทัง
ของพระหน่อสุริยวงศ์พระวังหลัง
อารามรังงามามอร่ามทอง
(นิราศพระบาท น.133)

"อนิจจาชาตินทรสิ้นกษัตริย์
แม้กรุงยังพรั่งพร้อมประชาชน
เหงาสงกเงียบไปคังไพรสมถ์
จะสืบสนแซ่เสียงทั้งเวียงวัง
(นิราศพระบาท น.134)

"แกปูย่าตายายเราท่านเล่ามา   เมื่อแรกศรีอุษุมัยายังเจริญ
 กษัตริย์สี่สิบสุริยวงศ์ครองโลก   ระวังบโศกสุกสุขจะสรรเสริญ"
 (นิราศพระบาท น.134)

2.8 การรักษาและวางแผนสาธารณสมบัติ ความที่ที่พบ 2 จากข้อความว่า
 "ท่านพระครูไม่ยอมให้แก้ไขในบริเวณโบสถ์ที่ท่านเคยลงไปอยู่เมื่อครั้ง
 พวกจีน" (พระครูวัดคลอง น.35)

"ถ้าแพงแกว่าพวกลูกศิษย์เคยอาศัยบึงตัวรบจีนครั้งนั้น ก็ไม่ให้หรือแบ่ง
 แก้ไข" (พระครูวัดคลอง น.35)

2.9 การบำเพ็ญคนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ความที่ที่พบ 1 จากข้อความ

ว่า

"ถ้าจะถือว่าเกิดมาเป็นเจ้านายแล้วหนึ่ง ๆ อยู่จนตลอดชีวิต ก็เป็นสบาย
 คังนั้น จะไม่ยึดอินทกับสัจจกิจจานอย่างเลวนัก ..... แก่สัจจบ้าง
 อย่างยังมีหนังสือมีเขา มีกระดูกเป็นประโยชน์ได้บ้าง ..... เพราะฉะนั้น
 จงอุทิศสาคะที่จะเรียนวิชาเข้ามา เป็นกำลังที่จะทำตัวให้ดีกว่าสัจจกิจจาน
 ให้จงได้ จึงจะนับว่าเป็นการสนองคุณพ่อซึ่งได้คิดทำนุบำรุงเพื่อจะให้ที่
 กิ่งแก่เกิดมา" (พระบรมราชาโหวาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัว น.55)

2.12 เห็นความสำคัญของครอบครัวในฐานะที่เป็นพื้นฐานของสังคม ความที่ที่
 2 จากข้อความว่า

"การปวารณา ถ้าชาวบ้านซึ่งเป็นผู้ครองเรือน และอยู่ในวงสังคม ไค
 นำเอาการปวารณาของพระภิกษุสงฆ์มาใช้โดยอนุโลม ก็จะมีนาคาสันติสุข
 ให้เกิดแก่สังคมยิ่งขึ้น " (ผลพลอยได้จากการออกพรรษา น.76)

" มีครอบครัวบางครอบครัว บิคารมารคาและบิครธิดา ปฏิบัติต่อกันคล้าย
 พระที่ปวารณากันไว้ ..... เป็นอันว่าครอบครัวนั้นมีสันติสุข" (ผล
 พลอยได้จากการออกพรรษา น.77)

2.13 ความเคารพในสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น ความดีที่พบ 3 จาก
ข้อความว่า

"ถ้าครอบครัวใดมีคามารตา และบุตรธิดา มีความเคารพรักใคร่กันดี
ไม่มีที่ริมานะ รั้งฟังความคิดเห็นกัน ..... ถ้าเห็นออกนอกคอกนอกทาง
ก็เห็นยวร้างไว้" (ผลพลอยได้จากการออกพรรษา น.77)

"ถือว่าคนเป็นพ่อเป็นแม่ ..... ไม่ยอมรั้งฟังความคิดเห็นของ
บุตรธิดา ถ้าบุตรธิดาเกิดเห็นว่าความคิดเห็นของพ่อแม่ล้ำสมัย
ครอบครัวนั้นก็หาความสงบสุขไค้ยาก อยู่ในยุคโลกโนเสาเท่าล้านปี
ไม่ยอมรั้งฟังคำแนะนำตักเตือนของบิดามารดา ครอบครัวนั้นก็หา
ความสงบสุขไค้ยาก" (ผลพลอยได้จากการออกพรรษา น.77)

"พระภิกษุทุกรูปไม่ว่าจะเป็นพระผู้ใหญ่ หรือพระผู้น้อย จะต้องยอมให้
พระภิกษุด้วยกันว่ากล่าวตักเตือนได้ พระที่ถูกว่ากล่าวตักเตือนก็ต้อง
รับฟังและพิจารณาตนเอง" (ผลพลอยได้จากการออกพรรษา น.73)

3. ค่านิยมเกี่ยวกับจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม

3.1 ความมีจิตใจเมตตากรุณาและโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น ความดีที่พบ 26
จากข้อความว่า

"พ่อชอบต้นไม้และสัตว์เลี้ยง ..... มีกรงกินเลี้ยงนกสารพัด"

(เด็กบ้านสวน น.6)

"ปลาเสือและปลากะตุงแหวมี่ชุมมาก ปลาเสือนั้นว่ายน้ำโคตเคี้ยว ...

ถ้าตัวโต ๆ ลายของมันจะเป็นสีชวาคำเข้มคักกันน้ำดูมาก" (เด็ก
บ้านสวน น.6)

"ส่วนปลากะตุงแหวมี่นั้นว่ายน้ำอยู่เป็นหมู่ ..... เวลาคามเหยื่อมันต้อง
พลิกตัวตะแคง เพื่อใช้จะงอยปากบนเข้าไปจับให้ถนัด จนแลเห็นท้องมัน
พลิกชวาว ประเคี้ยวตัวนั้นพลิก ประเคี้ยวตัวนี้พลิก. ผลักคันพลิกท้องชวาว
น้ำดูเหมือนกัน" (เด็กบ้านสวน น.7)

"พอชอบเตียงนก ในทรงรอบบ้านมีนกเข้าใหญ่มากกว่า 10 กรง
ส่งเสียงขันดูทั้งวัน ..... นกคีรีพูนก็มีหลายกรงส่งเสียงขันทั้งวัน
..... นกยูงมีคู่หนึ่ง ..... ไก่ฟ้า พญาล่อ และไก่วง .....
นอกจากนั้นยังมีนกขิงในกรงคินซึ่งมีมากกว่า 20 ชนิด" (เก็บบ้านสวน
น.7)

" ..... ความเทศาหนึ่ง ให้สถานถือไว้เป็นประจำใจแล้วไม่มีตก
ยาก" (เมื่อหัวถึงหมอน น.25)

"เวลาไปไหน หยุดยืนที่หัวบันได ตั้งอารมณ์แต่เมตตาจิต ..... เวลา
นอนเมื่อสวคมนต์แล้วบริกรรมคาถาเมตตาบทนี้จะปลอดภัยทั้งมวล"
(เมื่อหัวถึงหมอน น.26)

จงแต่เมตตาจิต นี้เป็นคำสอนของท่านผู้เฒ่า ..... เมื่อหัวถึงหมอน
จงรำลึกถึงพุทธคุณ และบริกรรมแต่เมตตาจิต ถ้าต่างคนต่างแต่เมตตา
..... โลกก็จะประสบสันติสุขโดยแท้จริง" (เมื่อหัวถึงหมอน
น.26)

"ฟังบริกรรมคำเจริญเมตตาพรหมวิหาร ....." (เมื่อหัวถึง
หมอน น.27)

"ท่านพระครูจงด้อยคำสำนวนด้วยตัวท่านก็เชื่อเรื่องแรงสินบน เกรงว่า
ถ้าเกิดเหตุร้ายแก่ผู้บน มาบจะตกอยู่แก่ตัวท่าน" (พระครูวัดคลอง
น.34)

"ในเวลาเจ็บไข้ หรือเกิดเหตุการณ ..... ก็บนบิณฑองท่านพระครูวัด
คลอง ป่วยท่านพระครูมีผู้ที่จะจักษุขึ้นอย่างไร ก็จ่ายอมให้บิณฑ" (พระ
ครูวัดคลอง น.34)

"การกระทำดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดความเมตตากรุณาต่อกันขึ้นโดย
ธรรมชาติ ..... เพราะผู้ที่เห็นฝ่ายว่ากล่าวตักเตือนก็ทำด้วยความ
ปรารถนาดี" (ผลพลอยได้จากการออกพรรษา น.73)

"เมื่อได้ปวารณาต่อกันแล้วก็ทำให้เกิดการเพิ่มพูนความเมตตากรุณาต่อ
กัน หวังดีต่อกัน" (ผลพลอยได้จากการออกพรรษา น.76)

"เมื่อก้าวกรู้อธิกับแม่ : นะพิทักษ์ภูบาล

ปราณีนิกรชน

อุจกัังปิโยรส"

(ธรรมาธรรมะสงคราม น.82)

"พอมอมจำความได้ มันก็รู้ว่ามีคนบุกเข้าไปโตะอบบ้านนั้นบ่อย ๆ อีกคน
หนึ่ง มันรู้สึกว่ามีคนนั้นอุ้มชูอุปคต่ามันเล่นเสมอ ..... บางทีเจ้าของ
มือนั้นก็ยกตัวมันขึ้นใกล้ ๆ คิกกับหน้า" (มอม น.97)

"มอมมันรู้ว่า ถึงแม้นายผู้หญิงจะอุจะก็อย่างไร ในที่สุดมันก็ต้องไต่กิน
อะไรเสมอ" (มอม น.97)

"มอมหายจากบ้านไป 4 - 5 วัน หิวหนักเข้าก็ตองโซกลับบ้าน แทนที่
นายจะว่ากล่าว กลับรีบหาข้าวให้มันกิน" (มอม น.98)

"วันไหนมอมหิวหนักเข้า มันก็ไปนั่งมองขณะที่นายผู้หญิงกำลังกิน ถ้า
นายผู้หญิงหันมามองมันก็เลียปากให้รู้ว่ามันหิวมากเหมือนกัน นายผู้หญิง
ก็จะนำตากลบตารีบอ้อมข้าว แล้วเอาของที่เหลือคตูกให้มันกินทันที"

(มอม น.102)

"แม้นายผู้หญิงก็ชุกหุดุมที่ริมรั้วข้างบ้าน ทากแก่ที่อยู่บ้านตักกันแกมาช่วย
ชุกให้" (มอม น.104)

"มอมลืมนตาขึ้นเห็นเด็กผู้หญิงอายุประมาณ 10 ขวบ ชุกเข้าอยู่ข้างตัวมัน
มืออุบหัวมันด้วยความปรานี" (มอม น.106)

"พ่ออุหมาตัวนี้ชิสวยจึงเลย มันซาเจ็บนำสงสาร หนูจะเอามันไปเลี้ยง"
(มอม น.106)

"คุณแก้วบอกหญิงคนหนึ่งให้ไปเอาข้าวเอาน้ำมาให้มันกิน ..... สั่ง
ให้คาแก่คนหนึ่งพามันไปอาบน้ำอุสุม ..... พอตัวมอมแห้งก็ คุณแก้ว
ก็ใส่ยาให้ที่แผล" (มอม น.107)

"แต่คลังวิ่งหน้าบ้านทนาย หัวไหลตายถึงยกตลอดตัว
ไค้ฟ่งเพื่อนเหมือนญาติเมื่อยามเชษฐ เขาจนวคเคลื่อนให้บ้างก็ยังชั่ว"
(นิราศพระบาท น.136)

"เพื่อโลกใหม่ใสสะอาดพิลาสเหลือ เมื่อคนเอือโมทริวยไม่ช่วยช่า
เพื่อแสงรักส่องรุ่งพุ่งเป็นลำ สว่างน่านองที่มีชัยเอย"
(อยู่เพื่ออะไร น.151)

"ฉันอยู่เพื่อหน้าที่ที่พันผูก เพื่อฝังปลูกความหวังพลังใจ
เป็นหอธารรักหันผันไป หล่อกวางใจแรงรินให้ชื่นบาน"
(อยู่เพื่ออะไร น.150)

"ฉันอยู่เพื่อเยื่อใยใจมนุษย์ บริสุทธิ์สอเคยสานงานผสม
เป็นเกลียวมันขันแกร่งแรงกลืนกลม พายุร้ายสายลมมิอาจรอน"
(อยู่เพื่ออะไร น.150)

"สำหรับคนบอมบ่าระกำรัก ที่ทุกซหนักพัคร์พืมมาปริ่มหมอง
ผู้สูญเสียคืนฟ้าจะคว่ำครอง น้ำเนตรนองท่วมฤทัยไร้ชฎาติมิตร
เพื่อพานักพัคร์นอรอนความเศร้า ที่รวมเร้าเรือนกายเป็นนายจิต
เพื่อวันใหม่ทางใหม่ในชีวิต เลิกครุ่นคิดคร่ำโศกกับโลกดง"
(ชารทอง น.153)

3.2 มีความซื่อสัตย์สุจริตทางกาย วาจา ใจ ความดีที่พบ 1 จาก
ข้อความว่า

"ถือเอาซึ่งทรัพย์สิน   อันเจ้าของมิยินยอม
เขานั้นเสียกายยอม   จิตซึ่งเป็นหนักหนา
....

กล่าวปดและลกลีเดียว	พจนามิรู้สงวน
ย่อมจะเป็นสิ่งชวน	นรชังเป็นพันไป
.....	.....
อีกความพยายาม	มนะมุ่งจ่านงร้าย
ก่อเวรบรู๊วร้าย	ฤจะพันซึ่งเวรอา"

(ธรรมาธรรมะสงคราม น.83 - 84)

3.3 ความกตัญญูทกเวทิต่อผู้มีคุณ ความดีที่พบ 23 จากข้อความว่า

"ยายสุดแกลเป็นคนเลี้ยงผมมาแต่เล็ก ๆ แกรักผมมาก เป็นคนใจดี รักเด็ก" (เด็กบ้านสวน น.5)

"คนที่อ่านหนังสือถูกใจแม่ คือผมคนเดียว ..... ผมเองก็เบื่อเค็มที่ แต่ถูกบังคับ อ่านไม่ตี อ่านไม่ซัก ก็ถูกตำหนิ บางทีแม่หยิกเอาขาเขียว ไปเลย แต่เพราะเหตุนี้แหละทำให้ผมรู้เรื่องราวจากหนังสือต่าง ๆ และรักการอ่านหนังสือมาแต่เล็ก" (เด็กบ้านสวน น.5)

"ความกตัญญูรู้คุณท่านหนึ่ง ..... ให้หลานถือไว้ประจำใจ แล้วไม่มี ตกยาก" (เมื่อหัวถึงหมอน น.25)

"ท่านเป็นชาวชูนัน ก็เพื่อเป็นการรำลึกคุณแม่โพสพที่เลี้ยงชีวิตท่านให้ ยั่งยืน" (เมื่อหัวถึงหมอน น.26)

"เมื่อหัวถึงหมอน จงระลึกถึงพุทธคุณ" (เมื่อหัวถึงหมอน น.26)

"ส่วนเงินที่พ่อได้หรือลูกได้เพราะพ่อ นั่น ก็เพราะอาชีพที่พ่อเป็นผู้ทำนุ บำรุงรักษาย่านเมือง และราษฎรผู้เจ้าของทรัพย์สิน ก็เฉลี่ยเรียไรกัน มาให้ เพื่อจะให้เป็นการดำรงที่จะหาความสุขคุ้มกับค่าที่หนักเหนื่อย ที่ ต้องรับราชการในตำแหน่งอันสูง" (พระบรมราชาวาทีนพระบาท สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.56)

"เพราะฉะนั้นจงจำไว้ . . . . . ตัวเองเป็นผู้ได้เงินจากราษฎรเลี้ยง"
 (พระบรมราชาวาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 น.56)

" จงมุ่งบำเพ็ญมา-   อุบัติปฏิธานการ
 บำรุงบิการมาร-   ครให้เสวยสุข"
 (ธรรมาชรพระสงคราม น.84)

"มอมมันจากสิ้นไว้ได้ กำหนดสติญาไว้ว่าคน ๆ นั้นเป็นนายของมัน แล้ว
 มันก็รัก" (มอม น.97)

"มอมไม่ไ้รักนายเท่าชีวิต แทนายเป็นชีวิตของมอม" (มอม น.98)

"บางที่หนูก็ถึงหางมัน เล่นกับมันเจิบ ๆ แค่มอมมันก็ทนได้ เพราะกลิ่น
 ของนายคอกอยู่ที่ตัวของหนูเหมือนกับคน ๆ เดียวกัน" (มอม น.98)

"พอตกบ่ายทุก ๆ วัน มอมมันจะต้องไปหมอบคอยนายที่หัวกระโค้นบ้าน
 . . . . . มอมมันเป็นหมาที่มีแต่หัวใจ และหัวใจของมันก็มอบให้นาย"
 (มอม น.99)

" พอมอมมันรู้ว่าอะไรผิดปกติ ใจมันก็คิดถึงนายวามขึ้นมาทันที ป่านนี้
 นายจะอยู่ที่ไหน จะเป็นอย่างไร . . . . . ตัวมันก็หันกลับและซ้าง 4
 ของมัน ก็พาตัวมันกลับบ้านทันที . . . . . ถ้าหากเกิดมีภัยอันตราย
 มาถึงบ้าน มันก็พร้อมที่จะสู้และยอมตายให้นาย" (มอม น.100)

"มอมมันไม่เคยเห็นนายผู้หญิงเป็นอย่างนี้มาก่อน ใจคอมันก็เจิบเบเหงา
 ลงไปตาม ที่มันเคยเล่นหัวกันน้อยลงไป ที่เคยแอบหนีไปเที่ยวเตร่ก็น้อย
 ลงไปเช่นเดียวกัน เมื่อนายหายไปนาน ๆ มอมมันก็คานนายผู้หญิง
 แทนนาย" (มอม น.101)

"มอมมันพยายามที่จะเข้าหานาย พยายามที่จะชวนนายเล่น ชวนนายไปเค็มเหี้ยว พยายามทุก ๆ ทางที่หมามีหัวใจเต็มไปด้วยความรัก อย่างมันจะทำได้ เพื่อทำให้คนที่มันรักนั้นหายทุกข์" (มอม น.101)

"ถ้าคืนไหน มันได้ยินเสียงเครื่องบินมาแต่ไกล มันก็หอนขึ้นก่อนแล้ว ก็เริ่มตะกุกตะกักเรื้อรัง ๆ เพื่อปลุกนายผู้หญิง พอรู้ว่านายผู้หญิงตื่น มันก็รีบวิ่งลงไปคอยอยู่ในหลุมก่อนทุกครั้งไป" (มอม น.104)

"เสียงระเบิดดังไกล ๆ บ้านเข้ามา มอมเสียมือนายผู้หญิง รู้สึกว่ามือนั้นเย็นช็อคด้วยความกลัว" (มอม น.104)

"พอมอมฟื้นขึ้นมา ..... สิ่งแรกที่ใจมันนึกถึงก็คือ นายผู้หญิงและหนู ..... มันก็วิ่งเดินครึ่งคลานไปที่หลุมที่นายผู้หญิงอยู่ ..... มอมเห็นเท้านายผู้หญิงโผล่ออกมาจากกองดิน มันก็ลงเสียมือนั้นเย็นช็อคไม่มีชีวิต มอมมันรู้สึกร้อนผ่าวไปทั้งตัว นายฝากนายผู้หญิงและหนูไว้กับมัน มันก็นายผู้หญิงและหนูอยู่ที่กองดิน มอมก็ตัดสินใจใช้ขาหน้าทั้งสองลงมือชุกทันที" (มอม น.105)

"มอมล้มตัวลงนอนใกล้ ๆ ปากหลุมที่เขาชุกเอนนายผู้หญิงไป ..... แล้วก็ตั้งใจจะนอนอยู่ที่นั่น จนกว่านายจะกลับมา จะดูจะคิดว่ามันไม่ทำคามที่นายสั่งมันก็ยอม" (มอม น.106)

"ถึงมอมมันจะสบายก็สบายแต่กาย ใจของมอมยังคอยนายอยู่เสมอ ไม่มีวันลืม ถึงแม้มอมมันจะรักคุณแล้ว มันก็รักเพราะมือที่ให้ข้าวมันกิน" (มอม น.107)

"ลมพัดมาวูบหนึ่ง พาเอากลิ่นคน ๆ นั้นมาต้องจุกมัน ใจของมอมเพียงจะหยุกเต้นด้วยความดีใจ ..... เพราะกลิ่นที่ลมพัดมาเข้าจุกมันนั้นหาใช้กลิ่นแปลกของใครที่ไหน ..... เป็นกลิ่นของนายที่มันตั้งใจคอยมาตลอดเวลาหลายปี นับตั้งแต่วันที่นายจากไป"

(มอม น.108)

"หนึ่งบิคามารทาคณาญาติ   ให้บุคคลมาสูงเป็นนิจสิน
 ความระงาคำโคโยธาไคยีน   ให้สุคนธ์สูญหายละลายเอง"
 (นिराक्षरบาท น.141)

3.4 ความละเอียดเกรงกลัวต่อการทำชั่ว ความดีที่พบ 3 จากข้อความว่า

"ช่วยกันประจันท้อ   พวกอธรรมเสนี
 เข็มแข็งคำแห่งมี   สุจริตธรรมสนอง
 .....
 ภายหลังข้างฝ่ายธรรม   จะชำนะประสิทธิ์ศักดิ์
 เพราะธรรมย่อมรักษ   ผู้ประพฤติ ๓ คลองธรรม"
 (ธรรมาธรรมะสงคราม น.91)

"อธรรมย่อมมนำสู่   นิราบายเป็นแม่นมั่น
 ธรรมะจะนำพาล้น   ให้ถึงสุดคตินา
 เสพธรรมส่งให้   ถึงเจริญทุกทิวา
 แม้เสพอธรรมพา   ให้พินาศและนิบหาย"
 (ธรรมธรรมะสงคราม น.90)

"ข้าหมกหนทางจริง ๆ มอมเอ๋ย แต่เอ็งอย่าคิดว่าข้าดักขโมย ครั้งนี้
 เป็นครั้งแรก พอดีพมเอ็ง เอ็งก็ทำให้ข้าต้องอาย ทำไม่ลง" (มอม
 น.108)

3.5 ความมีสติระลึกรู้ได้และไม่ประมาท ความดีที่พบ 4 จากข้อความว่า

"ถ้าได้สวคมนตรีเวลานอนแล้ว ขโมยขึ้นบ้านก็รู้ ใครจะมาทำอันครายก็
 รู้ลึกทั่วก่อน ถ้านอนในป่า เสือหรืองูก็ไม่กล้าเข้ามาทำร้าย" (เมื่อ
 หัวถึงหมอน น.25)

"การนอนก็เป็นปริศนาธรรมประการหนึ่ง คล้าย ๆ จะเตือนว่า สัตว์โลก
 ทั้งหลายอย่าได้ลืมความตาย ใครจะมียศอำนาจทรัพย์ศฤงคารปานไหน
 เมื่อหลับแล้วก็เหมือนกันหมด" (เมื่อหัวถึงหมอน น.27)

"ผลประโยชน์อันใดที่จะได้อยู่ในเวลาที่มีพอกับเวลาไม่มีพอนั้น จะดีหรือ
 เอาเป็นแน่ว่าจะคงอยู่นั้นไม่ได้ และเมื่อเป็นผู้ใหญ่ขึ้นก็จะมีบ้านเรือน
 บุครภรรยามากขึ้น คงต้องใช้มากขึ้น และยังเป็นผู้ใหญ่เงินจะไถ้นั้น
 บางทีก็จะมีพอส" (พระบรมราชาวาทีในพระบาทสมเด็จพระจุลจอม
 เกล้าเจ้าอยู่หัว น.56)

"ชีวิตสังขารของมนุษย์ไม่ยั้งยืนยาวเหมือนเหล็กเหมือนศิลา ถึงโดยที่ว่า
 จะมีพอสอยู่ในขณะหนึ่ง ก็คงจะมีเวลาที่ไม่มีได้ขณะหนึ่งเป็นแน่แท้"
 (พระบรมราชาวาทีในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.55)

3.6 การตระหนักในความสัมพันธ์ของศีลธรรมที่มีต่อการพัฒนาจิตใจมนุษย์ ความดีที่พบ 5 จากข้อความว่า

"พุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งเหตุผล หรือศาสนาแห่งปัญญา" (ผล
 พลอยได้จากการออกพรรษา น.74)

"เป็นวันพระพุทธเจ้าเปิดโลก คือ ทรงแสดงธรรมให้พุทธศาสนิกชนเข้า
 ใจเรื่อง มาปบุญคุณโทษ และเรื่องนรกสวรรค์อย่างแจ่มแจ้ง" (ผล
 พลอยได้จากการออกพรรษา น.74)

"พี่เข้าเคียงเบื่องขวาฝ่าพระบาท อภิวาทีทศตประนังขึ้นทั้งสอง
 กราบกราบแล้วก็ทรีกราบสักปอง เกษะกองกุศลที่ตนทำ
 มาคำรพพบพุทธบาทแล้ว ขอคุณแก้วสามประการช่วยอุปถัมภ์"
 (นิราศพระบาท น.141)

"แสนสนุกสุขล้ำสามคิงส์ พระผู้ถึงนฤพานด้วยการเพียร
 แคร์รอยบาทอนุชาควักไวยอกเขา บุญของเราได้มาเห็นก็เย็นเคียด
 บังคมคิดวันละสองเวลาเวียน แต่จำเนียรนับไว้ไค้สัวัน"
 (นิราศพระบาท น.145)

"เป็นป่าเดือนแก่เป็นที่ไม่มีภัย อยู่ห่างไกลแต่ก็ใกล้ในคุณธรรม"
 (ธารทอง น.153)

3.7 ความยึดมั่นในศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจและเป็นแนวปฏิบัติในการ
ดำรงชีวิต ความดีที่พบ 10 จากข้อความว่า

"หลานเอ๋ย เวลานอนเจ้าจงประนมมือแล้วว่า อรหันต์ สัมมา สัมพุทธโศ
สามจบเท่านั้นแหละ จำไว้นะ" (เมื่อหัวถึงหมอน น.25)

"เวลาจะไปไหน หยุดเป็นที่หัวบันได ทั้งอารมณณ์แต่เมตตาจิต บริกรรม
ภาดาว่า สหุเสสสุตา ..... ปริหรณู" (เมื่อหัวถึงหมอน
น.26)

"เมื่อหัวถึงหมอนจงระลึกถึงพุทธคุณ และบริกรรมแต่เมตตาจิต ให้
ปวีโลกพวักด้วยละอองแห่งเมตตาจิต โลกก็จะประสพสันติสุขโดยแท้
จริง" (เมื่อหัวถึงหมอน น.26)

"ผู้เข้าผู้แก่จึงใช้วิธีสวดมนต์ นับว่าเป็นวิธีที่ดีเยี่ยม" (เมื่อหัวถึง
หมอน น.28)

"อุกรนิกรชน   อุกุศลภตกรรม
หังสิมประการจา   และละเว้นอย่าเห็นที

.....
.....

ละสิ่งอกุศล   ลิกะมลจะพึงหมาย
เหมาะยั้งหึงชาย   สุจริค ๗ ไทรทวาร"

(ธรรมาธรรมะสังคราม น.83 - 84)

"เพราะเราชวนชนนิกร   ให้จิตสุนทร   บำเพ็ญกุศลจรรยา
.....
.....

อีกทั้งมนุษย์เขว้า   น้อมจิตบูชา   ทุกเมื่อเพราะรักความดี"
(ธรรมาธรรมะสังคราม น.88)

"แต่ว่าเคชะอุศลกรรม   มาช่วยฝ่ายธรรม   แลเห็นถนัคอัศจรรย์"
(ธรรมาธรรมะสังคราม น.89)

"อธรรมย่อมนำสู่   นิราบายเป็นแน่มั่น
ธรรมะจะนำพาลัน   ให้ถึงสุคติเนา"

(ธรรมาธรรมะสังคราม น.90)

"ภายหลังข้างฝ่ายธรรม จะชำนะประสิทธิ์ศักดิ์
 เพราะธรรมย่อมรักษา ผู้ประพฤติ ๓ คลองธรรม"
 (ธรรมาธรรมะสังคราม น.91)

"ถือธรรมะบ่งใส จึงจะได้เป็นสุขสราญ
 ถือธรรมเพียงนาน ก็จะได้ไปสู่สวรรค์"
 (ธรรมาธรรมะสังคราม น.91)

3.8 การยกย่องสรรเสริญผู้กระทำความดีต่อต้านการทำชั่ว ความดีที่พบ 7 จากข้อความว่า

"การที่คนปิกของท่านพระครูวัดคลอง ..... ก็เป็นกรรมคา
 ที่กตีกศัพทจะเลื่องลือระบือเกียรติคุณของท่านพระครูวัดคลอง .....
 .แม้ในเมืองป็นัง" (พระครูวัดคลอง น.34)

"เมื่อรักลูกเกินไป ปล่อยให้ไม่กลัวใคร และประพฤติความชั่วเช่นนั้น
 คงจะเป็นโทษแก่ตัวลูกนั่นเอง ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพราะฉะนั้น
 จึงรู้เถิดว่า เมื่อใดทำความผิดเมื่อใด จะได้รับโทษทันที" (พระ
 บรมราชาโฆวาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว น.55)

"จงประพฤติกว้านมาทางที่ชอบที่ถูกอยู่เสมอเป็นนิจเถิด จงละเว้น
 ทางที่ชั่ว ซึ่งรู้ได้เองแก่ตัว หรือมีผู้ตักเตือนแนะนำให้รู้แล้ว"
 (พระบรมราชาโฆวาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 น.55)

"เพราะฉะนั้นจึงต้องว่าไม่ยอมที่จะใช้หนี้ให้ โดยว่าจะต้องใช้ให้
 ก็จะต้องมีโทษเป็นประกันมั่นใจว่า จะไม่ต้องใช้อีก เพราะจะเช็ดหสาบ
 ในโทษที่เท่านั้น จึงจะยอมใช้ให้ได้ ใช้ให้เพราะจะไม่ให้ทรัพย์สินอื่น
 สูญเสียเท่านั้น" (พระบรมราชาโฆวาทในพระบาทสมเด็จพระจุลจอม
 เกล้าเจ้าอยู่หัว น.56)

"ธรรมะและอธรรม-   มะทั้งสองสิ่งนี้ไซ้
อันตจะพึงให้   บ่มีมีเสมอกัน
.....
เสพธรรมะส่งให้   ถึงเจริญทุกทิวา
แม้เสพอธรรมพา   ให้พินาศและนิบหาย"
(ธรรมาธรรมะสงคราม น.90)

"ช่วยกันประจัญคอ   พวกอธรรมะเสนี่
เข้มแข็งคำแห่งมี   สุจริตธรรมสนอง
ลงท้ายฝ่ายธรรมะ   จะชำนะกังใจปอง
อธรรมะคงต้อง   ปราชัยเป็นแน่นอน"
(ธรรมาธรรมะสงคราม น.91)

"เพื่อความถูกที่เขาดมจมหังตัว
เพื่อความกล้วกลับกล้านั้นอาธรรม"
(อยู่เพื่ออะไร น.150)

3.9 การเห็นความสำคัญของพิธีกรรมและประเพณีทางศาสนา: ความดีที่พบ 3
จากข้อความว่า

"ในวันออกพรรษา ..... มีการทำบุญสุนทานพิเศษจงการทำบุญวันพระ
ธรรมดา เข้าวันรุ่งขึ้น มีการทำบุญตักบาตรเรียกสั้น ๆ ว่า "ตักบาตร
เทโว" ..... วันนั้นประชาชนพุทธบริษัทพากันไปทำบุญตักบาตรกันมาก"
(ผลพลอยได้จากการออกพรรษา น.74)

"บางท้องถิ่น ... นอกจากจะทำบุญตักบาตร และฟังพระธรรมเทศนา
แล้ว ตอนกลางคืนยังมีพิธีบูชาไฟด้วย" (ผลพลอยได้จากการออก
พรรษา น.74)

"ส่วนกิจกรรมที่พระภิกษุสงฆ์จะต้องปฏิบัติ คือ การปลาวรรณา" (ผล
พลอยได้จากการออกพรรษา น.75)

"พิมทอง ล่องลอยแลคร่ำ
 ฉนากฉนามว่ายคามวน
 พระชัชฌมาศลาปะการัง
 ที่ลายคล้ายราชาวที
 วาศผูกพันน้ำค้างฝอยฝน
 โลมาหน้าคนนทรี
 ที่เขี้ยวคังมรกตสกลี
 แคงเหลืองเลื่อมสีเหมือนโมรา"
 (อิเหนา น.45)

"ปักษาโบกปักบินลงกินเคิน มัจฉาเพลินผูกพล่านในคงคา
 นกยางเลียมเหยียบปลานซาหยุก เอาปากจิกบินถือขึ้นเวหา
 กระตุงน้อยลอยทวนนาวามา ไอ้ปักษาเอ๋ยจะลอยไปถึงไหน"
 (นิราศพระบาท น.133)

"รุกชชาติคาชดูระคะป่า สฤณาจจรประจำจับ
 ดูเหว่าแว่วหวากไหวฤทัยวัน จะแลกลับหลังเหลียวยิ่งเปลี่ยวใจ"
 (นิราศพระบาท น.137)

"มีรมโพธิ์รุกชังเป็นรังริน พิภูลขึ้นซ่อมังพระสุริย์ฉาย
 แสนรโหโศหารนำสบาย ทั้งหญิงชายกลากกลุ่มประชุมกัน"
 (นิราศพระบาท น.140)

"กระแสนรุหินคาชสะอาดเอี่ยม วารีเปี่ยมปริ่มไหลในละหาน
 เห็นหญิงชราย้วยคล่าในลำธาร เสียงประสานสรวลสันต์สนั่นอิง"
 (นิราศพระบาท น.144)

"มัจฉาว่ายรายเรียงมาเคียงกัน แล้วมีพรณูปณาก็นำชม
 หล่นลงกลากคาชเคลื่อนที่กลางน้ำ ถึงใจซำก็ค่อยชื่นอารมณ์สม"
 (นิราศพระบาท น.144)

"พฤษาสวนล้วนไค้ฤคูกอก ภาระงานงอกกริมกระแสนแลสล้าง
 กลัวยระกำอัมพพฤษาปราง ท้องน้ำค้างซ่อมุมเป็นพุ่มพวง"
 (นิราศพระบาท น. 131)

"เงื่อมคลั่งจีว้างมกระหง่านยอก
พยุบวงถึงเยื่อเซี่ยนใบ

ระกะกอกเคะกะกั้งไสว
ถึงวังคะไลเห็นบ้านละลานแล"
(นิราศพระบาท น.135)

"กับหมู่ไม้ไทรกรวยกันเกรากร่าง
ช่อมะขามคามทางสร้างเรียง
โธนกู่คู่น่าจะผาสุก

พะยอมยางตาพักษ์พะยุงเพียง
นกเขาเคียงคู่อุประสาคนำ
พื้นที่ทุกข์เพราะจากเจ้างามช้า

.....

.....

นิจจาเอี้ยงดำเป็นอกนกแก้วเมีย
ที่เห็นนกแล้ววิคคถึงน้องน้อย
ไม่เห็นพี่ก็จะโหยอยู่โดยเคียว

จะละเหย้าหาผ้าอยู่แก้วเคียว
จะครวญคอยนับวันกระสันเสียว
พี่ก็เปลี่ยวเปล้ากายซึ่งคายมา"
(นิราศพระบาท น.138)

"รินรสรินกลิ่นบุปผาพวง

ลิ้มฝั่งหลวงหวานลิ้นค้ายยินดี"
(ธารทอง น.153)

"เสียดูอาบน้าชะร่ากายในธารทอง
หังสำน่านกร้อยถ้อยพาที

หังไม้พ้องเสียงสังคึกซิบคึกสี
ระเรื่อยรี้จักจั่นกั้วานไพร"
(ธารทอง น.153)

"ฟ้าที่นี้แฉ้วม่องกองประกาศ
น้ำในธารสะท้อนแพรวกั้วแววคาว

รี้วทองลาคแลรอบขอบคิ้วหา
กระพริบพราวเพียงภาพทางเปลวทอง"
(ธารทอง น.153)

"เชิดพิศม่อนนอนหลับในทับทิพย์

ชมคาววิบวามวมในอ้อมสรวง"
(ธารทอง น.153)

"เพราะถิ่นนี้มีฟ้ากว้างกว่ากว้าง

มีความมืดที่เว้งว่างสว่างไสว"
(ธารทอง น.153)

"โคจรธารละหานหิน	ศิขรินชโลธร
.....	.....
ขุนเขาเขย่าเมฆ	รุจิเรขหิมาลัย
.....	.....
เดือนถ้ำสำราญแด	รพิพนพะนอแสง
ธารลำถ้ำลำตก	ชลหกกระหิมแรง
ราวผาถลาแหง	พสุชาคระไลไหล"
	(ขรรมชาติกับมณุษย์ น.158)

~~"เขาคกกทะเลบก~~	~~สีก็กกทะเลไป~~
คลื่นสีขจีใส	ปะทะซ่านะฉ่าฉาน
พอกหากและสาคหิน	บมิลีนมิสุคกาล
.....	.....
สุวิย์โสมสนานอรร-	ณพพร่างสะอางสี"
	(ขรรมชาติกับมณุษย์ น.158)

"แท้อรรมชาติแจก	ชชนนีสุเวไนย
ให้เกิดและให้ไซ้	นรชอมวิชาหา
จึงขรรมชาติแก่ง	ริจำแดงสภาพมา
สร้างเมืองเมด็องดา	วรสุชสโมสร"
	(ขรรมชาติกับมณุษย์ น.159)

"น้ำค้างพระพร่างโปรย	ชลโชษชะคอกใบ
สุมทุมฉะอุ่มใส	ฉิพศกเสมือนหมาย"
	(ราตรี น.160)

"กึกก่น ๗ พันอุทยทิศ	สุริยฤทธิพร่งพราย
ดาวเคื่อนก่เลือนรชนินหาย	ระพีเจ้าทิวาแหน
ค่าคิ่นระรื่นรัก	สุขจักประจักษแสน
ราตรีฉะนี้แค้น	มธุรสขำรงเวือน"
	(ราตรี น.160)

4.5 การเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษา และวรรณคดี ความถี่ที่พบ 2 จากข้อความว่า

"ทั้งซุ่มเสามณฑปกระจงแจ่ม	กระจงแซมปลายเสาเป็นบัวหงาย
มีดอกจันทร์ก้านแย่งสลัปลาย	กลางกระจายดอกจอกประจำท่า
พินฉนังหลังบัวที่ฐานบัวหม	เป็นครุฑอัคยีนเหยียบภุขงคชขำ
หยิกขุ่มกุมว่าสุกรีก่า	กินนรว่าร้ายเทพประนมกร
ใบระกาหน้ามันบนชั้นมุข	สุวรรณสุกเลื่อมแก้วประภัสสร
ดูยอกเยี่ยมเทียบยอดคยุคุณทร	กระจงซ้นแซมใบระกาบัง
นาคสะคั่งรุ่งรังกระคิงห้อย	ไบโพธิ์ร้อยระเรงอยู่แห่งหง
เสียงประสานกังสกาลกระคิงคัง	วิเวกวังเวงในหัวใจกรัน"
	(นิราศพระบาท น.144)

"บานทวารลานแลลวันลายมุก น่าสนุกในกะทนต์กุดัน
เป็นนาคครุฑยุคเหนียวในเครือวัลย์ รูปยักษ์ยืนยืนกอดกระบองกุม
สิงโคอึดกักถ่านกระหนกเกี่ยว เทพเหนียวเครือกระหวัดหัดชุ้ม
.....
ตาข่ายแก้วมัทกรองเป็นกรวยห้อย ระบาย้อยแหววาวอร่ามฉาย"

(นิราศพระบาท น.141)

ตารางที่ 1 แสดงความถี่ของค่านิยมที่อ่านพบในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดวรรณวิจักษ์
เล่ม 1

รายการค่านิยม	ความถี่
1. ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง หรือค่านิยมค่านการครองตน	
1.1 ความมีระเบียบวินัยในตนเอง	2
1.2 ความอดทนอดกลั้น	3
1.3 การพึ่งตนเอง	5
1.4 การประหยัดและอดออม	9
1.5 ความมีสติปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผล	2
1.6 ความรับผิดชอบ	14
1.7 ความรักเกียรติ	6
1.8 ความมีน้ำใจ ใจกว้าง	-
1.9 ความสุภาพและมีมารยาทดี	-
1.10 ความซื่อสัตย์	4
1.11 การครองตัวของสตรี	3
1.12 การเลือกคบมิตรที่ดี	1
1.13 การศึกษาหาความรู้	7
1.14 ความศรัทธาในการทำความดี	-
1.15 การรู้จักประมาณตนในการดำรงชีวิต	3
1.16 การรักความสัตย์จริง	5
1.17 การรู้จักรักษาสุขภาพและพลานามัย	2
1.18 การเคารพเชื่อฟัง	6
1.19 การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	3
1.20 ความภูมิใจในตนเอง	-
1.21 การต่อต้านสิ่งเสพคึกและอบายมุข	-

รายการค่านิยม	ความถี่
2. ค่านิยมเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ หรือค่านิยมด้านสังคม	
2.1 ความสามัคคี	7
2.2 ความเสียสละเพื่อส่วนรวม	4
2.3 ความมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย	3
2.4 ความรักในวัฒนธรรม ชนบธรรมเนียมประเพณีของไทย	6
2.5 ความนิยมและภาคภูมิใจในสิ่งของที่ผลิตขึ้นในประเทศไทย	2
2.6 ความรักเอกราชของชาติไทย และภูมิใจในความเป็นไทย	3
2.7 ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์	8
2.8 การรักษาและหวงแหนสาธารณสมบัติ	2
2.9 การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	1
2.10 ความยุติธรรม และความเสมอภาคในสังคม	-
2.11 ความเคารพและให้เกียรติผู้มีอาวุโสกว่าคนในสังคม	-
2.12 การเห็นความสำคัญของครอบครัวในฐานะที่เป็นพื้นฐานของสังคม	2
2.13 ความเคารพในสิทธิ และความคิดเห็นของผู้อื่น	3
2.14 ความมุ่งมั่นที่จะเสริมสร้างเสริมภาพ สมรรถภาพและภราครภาพเกิดขึ้นในสังคม	-
2.15 ความศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตย	-
3. ค่านิยมเกี่ยวกับจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม	
3.1 ความมีจิตใจเมตตากรุณาและโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น	26
3.2 ความซื่อสัตย์สุจริตทางกาย วาจา ใจ	1
3.3 ความกตัญญูทุกเวทีต่อผู้มีคุณ	23
3.4 ความละเอียดเกรงกลัวต่อการทำชั่ว	3
3.5 ความมีสติระลึกรู้จักและไม่ประมาท	4

รายการค่านิยม	ความถี่
3.6 การตระหนักในความสำคัญของศีลธรรมที่มีต่อการพัฒนาจิตใจมนุษย์	5
3.7 ความยึดมั่นในศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจ และเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต	10
3.8 การยกย่องสรรเสริญผู้กระทำความดีต่อต้านการทำชั่ว	7
3.9 การเห็นความสำคัญของพิธีกรรม และประเพณีทางศาสนา	3
4. ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความงาม	
4.1 การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อการดำรงชีวิต	1
4.2 การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมหรือสร้างสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีงามขึ้น	-
4.3 การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมที่ดีงาม	-
4.4 ความรักธรรมชาติ และเห็นความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ	22
4.5 การเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี	2
4.6 การตระหนักในความสำคัญของการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลว่าทำให้เกิดผลดีทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น	-

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า ความถี่ของค่านิยมที่มีมากที่สุด ในหนังสือวรรณวิจักษ์ เล่ม 1 คือ ความมีจิตใจเมตตากรุณาและโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น รองลงมาคือ ความกตัญญูตักเตือนผู้ผิด และความรักธรรมชาติและเห็นความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ ตามลำดับ

ในด้านการครองตน ค่านิยมที่มีมากที่สุด คือ ความรับผิดชอบ รองลงมาคือ การประหยัดและอดออม และการศึกษาหาความรู้ ตามลำดับ

ในค่าน้ำสังคม ค่านิยมที่มีมากที่สุด คือ ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสน์
 กษัตริย์ รองลงมาคือ ความสามัคคี และความรักในวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของ
 ไทย ตามลำดับ

ในค่าน้ำจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม ค่านิยมที่มีมากที่สุด คือ ความมีจิตใจ
 เมตตากรุณาและโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น รองลงมาคือ ความกตัญญูต่อกเวที่ต่อผู้มีคุณ และ
 ความมีกมันในสวดสนทนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งพวงใจและเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต

ในค่าน้ำสิ่งแวดล้อมและความงาม ค่านิยมที่มีมากที่สุด คือ ความรักธรรมชาติ
 และเห็นความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หนังสือเรียนภาษาไทยชุดวรรณวิจักขณ์ เล่ม 2

เนื้อหาสาระของหนังสือเรียนภาษาไทยชุดวรรณวิจักขณ์ เล่ม 2 นี้ ประกอบด้วยงานเขียนที่มีคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ กับงานเขียนที่มีคุณค่าเชิงความคิด งานประพันธ์ที่มีทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง จุดประสงค์ของการใช้หนังสือเรียนเล่มนี้ก็เช่นเดียวกับหนังสือชุดวรรณวิจักขณ์ เล่ม 1 เพราะเป็นเล่มที่ต่อเนื่องกัน เรื่องที่นำมาให้เรียนทั้งหมดที่ 10 เรื่อง คือ พระบรมราชาชาวาทินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช โคลงสุภาภิกโสฬส ไตรยางค์ ศิลปจารึกพจนานุกรมคำแหง มหาเวสสันดรชาดก นิทานเวตาล เราคือลูกของแม่พระธรณี หัวใจนักปราชญ์ สมเด็จพระปิยมหาราชทรงรักษาเอกราชของชาติไว้ได้อย่างไร บทร้อยกรอง ควรแก่การสรรเสริญกราวคือชาวนา น้าตา ชโยสยาม ๗ ยามสายัณฑ์ และพระจันทร์กระจ่าง และลิลิตตะเลงพ่าย

คำนิยามที่พบในหนังสือเรียนนี้ แสดงคำนิยามค่านต่าง ๆ ที่สอดคล้องอยู่กับค่านสำคัญคือ

1. ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง หรือค่านิยมค่านการครองตน

1.2 ความออกนอกกลิ่น ความดีที่พบ 6 จากข้อความว่า

" ชั้นที่มีมากมัน สันคาน

ใครเกะกะระราน ออกกลิ่น" (โคลงสุภาภิกโสฬสไตรยางค์ น.20)

"ขอเวลาให้แกฉันอีกสักปี ขอให้ฉันได้เก็บเกี่ยวแห่งที่ฉันหวานลงไปบนมัน
พอเป็นทุนคิดตัวไปบ้างเสียก่อน" (เราคือลูกของแม่พระธรณี น.81)

"เธอต้องมองและศึกษาวิถีการของฉันทันค้วยเหตุผล แล้วเธอจึงจะมีกำลังใจร่วม
เป็นเคียงบ่าเคียงไหล่กับตัวผู้ต่อไป" (เราคือลูกของแม่พระธรณี น.83)

"สี่เขียวอุจความซจี้ของใบหญ้าเล็ก ๆ นี้แหละ ต้องการความออกทนและต่อสู้
ไม่ย่อมนย่อ และหยากเหงื่อและน้ำตา ก่อนที่มันจะตอบแทนรางวัลอันน่าชื่นใจ
นี้ให้" (เราคือลูกของแม่พระธรณี น.85)

" เอาช้างขันคิไค์   ท่างเขน
 ดือหลัก่อนหนักเบา   เบียงลี
 ยึดสันติกรรมเกณฑ์   กำหนด นิกแธ
 เช่นชนกนาถซี   ซ่องไว้ในบรพ"

(สมเด็จพระปิยมหาราชทรงรักษาเอกราชของชาติไว้ได้อย่างไร น.104)

1.5 ความมีสติปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผล ความดีที่พบ 7 จากข้อความว่า

"ปัญญาประจุกัง   อารุช
 กุมสทิท่างโลป้อง   อาจแกลัวกลางสนาม"
 (โคลงสุภาษิตโสฬสไตรยางค์ น.12)

"ปัญญาสทิลำ   เลิศญาณ"
 (โคลงสุภาษิตโสฬสไตรยางค์ น.15)

" ปัญญาทรองทริล่ำ   ลิกหลาย
 ฉลาคยั้งสิ่งแยบคาย   คากู๋" (โคลงสุภาษิตโสฬสไตรยางค์ น.15)

"ว่าข้า ๆ จะไค้พริ่าสองเล่มงาม   ก้วนไค้สามมักพลิกเพลง"
 (มหาเวสสันดรชาดก น. 38)

" องค์พระปิยเจ้า   จอมสยาม
 ทรงทริกลิกซึ่งตาม   จิตไค้
 นิ่วสู่ว่างยาม   เพลิงพุง   พล่านแธ
 กับมิกับยั้งไหม้   มากเข้าเผาผลาญ"
 (สมเด็จพระปิยมหาราชทรงรักษาเอกราชของชาติไว้ได้อย่างไร น.103)

" วิธีพิทักษ์ป้อง   ปกเมือง
 ยามพิบัติภัยเคือง   ชุกใกล้
 วิจัยวิจารณ์เนื่อง   เนืองอยู่
 หมั่นสอบเหตุเลศให้   แจ่มแจ้งแห่งการณ"

(สมเด็จพระปิยมหาราชทรงรักษาเอกราชของชาติไว้ได้อย่างไร น.103)

1.6 ความรับผิดชอบ ความดีที่พบ 8 จากข้อความว่า

"ขอให้ห้ทั้งนักเรียนทั้งครูพยายามมากขึ้นทำหน้าที่ของตัวให้เต็มกำลัง
ความสามารถ" (พระบรมราชาโชวาท น.3)

"ครูนั้นมีหน้าที่ที่จะให้ความรู้แก่เด็กเพื่ออนาคตของส่วนรวม"
(พระบรมราชาโชวาท น.3)

"ฉันจะไม่ยอมเอาชีวิตลูกคนที่สองเป็นทรัพย์สินอย่างคนแรก" (เรา
คือลูกของแม่พระชนนี น.80)

""หล่อนได้ปรนนิบัติเขาตลอดมาด้วยหน้าที่ของเมียที่ดี" (เราคือ
ลูกของแม่พระชนนี น.82)

"เธอก็รู้แล้วว่าฉันมิได้หนีไปเพื่อความสุขของตัวฉันเอง หากเพื่อ
ความสุขของลูกในท้องโดยตรง" (เราคือลูกของแม่พระชนนี
น.82)

"หวังอย่างยิ่งว่าเราทั้งหลายจะประกอมด้วยเมตตาจิต สั่งสอน
กุลบุตรกุลธิดาของไทยเราให้สมบูรณ์ทั้งทางศีลธรรม ทางวิชาการ
และอนามัย" (หัวใจนักปราชญ์ น.97)

สูกันนครใจ   ครอเคร่า ภูเสย
ภูจิกพลันคินป้อง   ปกทล้าแหล่งสยาม"
(ลิลิตกะเลงพ่าย น.135)

"มันเห็นเส็กสะทก กระจกคาสระรัว ยิ่งกว่ากลัวสวามิศ บเค้า
คิกคูกอบ มละแก้อองสองคน ..... ควลงหั้นถึงม้วย
ก้วยพระอัยการศึก จาริกชื่อชั่วฟ้า ไว้เป็นชนมภายหน้า
อย่าให้ไครยล เยียงนา"

(ลิลิตกะเลงพ่าย น.156)

1.7 ความรักเกียรติ ความดีที่พบ 6 จากข้อความว่า

"เราจะรักษาเกียรติ ถ้ารักษาเกียรติเป็นสิ่งที่ดี ..... เช่น
เกียรติของโรงเรียน" (พระบรมราชาวาท น.4)

"การรักษาเกียรตินั้น จึงต้องพยายามที่จะทำอย่างที่จะสร้างสรรค์"
(พระบรมราชาวาท น.4)

"ความดีมีชื่อสูง ยศดา คักก็เฮย"

(โคลงสุภาวีกโศภสไตรยางค์—น.16)—

"องค์อุปราชยินสาร์ แสนอประมาณมฤคยุมวล นวลพระพักตร์
มองเผือก ..... กติวีพระราชาชาญาขอบ นอบประณตบทพูด
ทูลลาให้ตีลลศ ธกัประกายเกณฑ์พล บอญุบลบมิหิง ถึงเขียงใหม่
กระบัต เร่งจักแรงจตุรงค์"

(ลิลิตทะเลงพ่าย น.126)

" คำเนินพจนพากย์พร้อม	พรรณนา
องค์อัครอุปราชา	ท่านแจ้ง
กอมเกกชัตติยมา-	นะนิก หาญเฮย
ซิมคะเข้าบุทท์แยง	ควนควยโคยถวิล"

(ลิลิตทะเลงพ่าย น.150)

"นิบพองบุญบุรพ ไอสุรย์สุนย์เสียมภพ ทรลขเลื่องชามนามทะเลง
ลือละเลงชานศรี เป็นธรรณีหงสา เสื่อมกฤคยาสยามยศ
สาหัสหากมากมวล"

(ลิลิตทะเลงพ่าย น.156)

1.8 ความมีน้ำใจใจกว้าง ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า

"ลุงซีเจ้าชาคูณตาเจ้ามาแต่ทางไกล ดุงไถ้ไม้เท้าสิ่งไคหนัก
ส่งมาเถิกหลานรักจะช่วยรับไป"

(มหาเวสสันดรชาดก น.40)

1.9 ความสุภาพและมีมารยาทดี ความดีที่พบ 4 จากข้อความว่า

"มารยาทเรียบร้อยเสียมสาร เสงี่ยมเงื่อนงามนอ"

(โคลงสุภาพนิทโสฬสไตรยางค์ น.13)

" โลกิฉนิทพลุกแล้ว ไปละ ลืมเลย

ห้อยนทีริमानะ อ่อนน้อม

ขอโทษเพื่อการวะ วายมาก หมายแสด

ดีกว่าปกอ้อมค้อม คิดแก้โดยโกง"

(โคลงสุภาพนิทโสฬสไตรยางค์ น.19)

"สุภาพพจนภายใน จิตพร้อม"

(โคลงสุภาพนิทโสฬสไตรยางค์ น.13)

"ฉะนั้นจึงนับว่าเป็นจรรยาทางสังคมในการใช้กิริยาวาจาของเราให้
สมควรอยู่ด้วย ..... จึงควรจะต้องประกอบด้วยสัมมาการะอัน
งดงาม" (หัวใจนักปราชญ์ น.95)

1.10 ความขยันหมั่นเพียร ความดีที่พบ 6 จากข้อความว่า

"ผลของการปฏิบัติงานด้วยความเข้มแข็ง ด้วยความขยันหมั่นเพียร
เอาใจใส่" (พระบรมราชาวาท น.3)

"การใฝ่คว้ารางวัลแสดงถึงความตั้งใจ และความอุทิศพยายามที่
จะเล่าเรียน และหาความรู้ใส่ตัว" (พระบรมราชาวาท น.3)

"ขอให้เด็กเรียนเพียรพยายามศึกษาเล่าเรียนให้เต็มที่" (พระบรม
ราชาวาท น.3)

"ความพยายามคือความสำเร็จในชีวิต" (พระบรมราชาวาท
น.3)

"วิธีที่จะหาความรู้ ..... จะต้องทำใจให้แน่วแน่เข้มแข็ง พร้อมด้วย
ความหมั่นเพียร" (พระบรมราชาวาท น.3)

" หนึ่งให้อุทสาหะ   เอาจิกคิกพินิจท่า
 หนึ่งห้ามอย่าเอื้อนฮา   ฉงนโคให้เร่งถาม"
 (หัวใจนักปราชญ์ น.97)

1.11 การครองตัวของสตรี ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า

"ภรรยาสาวชื่อนางอมิตกคา ซึ่งปรนนิบัติซุกเป็นอย่างดี จน
 พราหมณ์หนุ่มในละแวกบ้านนั้นเกิดความอิจฉา โศกที่ค่าทองภรรยา
 ของคนว่ามีได้ปฏิบัติคนเช่นนั้นเลย" (มหาเวสสันดรชาดก น.34)

"หญิงโค (1) อยู่ในเหย้าแห่งพอกก็จริงอยู่แต่ แต่มีพิงบังคับ (2)
 มิกำซบใจตัว มีวแต่เหี่ยววันเวียงเชิงสนุกทุกเบื้อง (3) ปลดเปลื้อง
 น้ำคุดหน้าท่อน้ำชาย (4) หลับราวคายแล้วไม่วางง่วง (5) คืบ
 เหล่าลวงล่าคอ (6) พอใจอยู่หากจากสามี สตรีนั้นปราศจากกรรม
 นำจิตชอยบ ประกอบด้วยใจบาปหยามยิ่งจริงแล ฯ" (นิทาน
 เวกาล น.67)

1.12 การเลือกคบมิตรที่ดี ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า

" สุขกายวายโรคร้อน   รำคาญ
 มากเพื่อนผู้วานการ   ชีพได้"
 (โคลงสุภาษิตโสฬสไตรยางค์ น.14)

" เว้นบาปเสาะกัลยาณ   มิตรไว้"
 (โคลงสุภาษิตโสฬสไตรยางค์ น.16)

1.13 การศึกษาหาความรู้ ความดีที่พบ 13 จากข้อความว่า

"การศึกษาหาความรู้ใส่ตัวนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับทุกคน"
 (พระบรมราชาโชวาท น.3)

"ถ้าส่วนรวมประกอบด้วยคนที่มีความรู้ดี มีความสามารถในการปฏิบัติ
 ส่วนรวมก็จะเจริญมั่นคง" (พระบรมราชาโชวาท น.3)

" ฟุ้งชนก่าเนิกคล้าย   คลึงกัน
 ใหญ่ยอมเพศนิวพรณ   แยกบ้าง
 ความรู้้อาจเรียนทัน   กันหมด
 ยกแต่ชั่วทีกระกว้าง   อ่อนแก่ฤาไหว"
 (โคลงสุภาษิตโสฬสไตรยางค์ น.11)

" บัณฑิตจักเปรียบแม่   นที จักฤา
 เห็นขุนจอกแหนมี่   มากด้วย
 กระจายค้มเย็นคี่   คนสุข เกษมแฮ
 น้อยยิ่งน้อยมักด้วย   มอกได้แทนตัว"
 (โคลงสุภาษิตโสฬสไตรยางค์ น.12)

"หนังสือสอนสั่งข้อ   วิทยา"
 (โคลงสุภาษิตโสฬสไตรยางค์ น.16)

"ความรู้คู่เปรียบด้วย   ก่าดัง กายเฮย"
 (โคลงสุภาษิตโสฬสไตรยางค์ น.12)

"เมื่อเป็นเด็กเป็นผู้ไม่มีเพียรในทางเล่าเรียน ..... เป็นเหตุ
 ให้บิดามารดามีเรื่องร้อนใจบ่อย ๆ" (นิทานเวตาล น.65)

"แลพากเพียรเรียนรู้ จนได้ชื่อว่าเป็นผู้มีวิชายิ่งยวดในชนบท"
 (นิทานเวตาล น.65)

"บรรดาของมีค่าทั้งหลายจะหาสิ่งใดมีค่าเกินวิชานั้นหาไม่ได้ ทรัพย์สิน
 อื่น ๆ อาจจะถูกขโมยลักหรือลดค่น้อยลงไปด้วยการจับจ่าย แต่วิชานั้น
 ไม่มีความตาย แลยิ่งจ่ายมากก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้น วิชานี้จะแบ่งให้แก่ใคร
 ก็ไม่ได้ แลขโมยจะลักก็ลักไม่ได้" (นิทานเวตาล น.70)

"หัวใจนักปราชญ์ สุ.จิ.ป.ล. .... ถ้าจะให้ตราเป็นนักปราชญ์จริง ๆ
 เราต้องจำเวรทั้งจำและปฏิบัติด้วย" (หัวใจนักปราชญ์ น.92)

"สุ. คือ สุก การฟัง ซ่อนนี้ได้แก่การแสวงหาความรู้ การเล่าเรียน สมัยโบราณ ต้องอาศัยการฟังเป็นหลัก ..... คือรวมความว่าผู้ที่จะเป็นนักปราชญ์จะต้องฟังมาก และอ่านมากด้วย" (หัวใจนักปราชญ์ น.92)

"เริ่มเรียนให้เร่งรู้   หวังสิ่งใดประมาณหมาย
หนึ่งฟังอย่าฟังตาย   ให้ตั้งจิตกำหนดจ๋า
.....
พร้อมองค์จึงทรงงาม   ว่าศิษย์แท้ที่ศึกษา"
(หัวใจนักปราชญ์ น.97)

".....ครูสยามมิคว่ำมธุสาห์   หทัยจะหาวิชาประสงค
ประเทศจะงามสยามจะยง   จะมันจะคงเพราะเหตุวิชา"
(ชโยสยาม น.114)

1.14 ความศรัทธาในการทำความดี ความดีที่พบ 4 จากข้อความว่า

"การที่สิ่งใดสำเร็จ และเป็นที่น่ายกย่องในทางความดี จึงนับว่า เป็นสิ่งที่น่าปลื้มและน่ายินดีอย่างยิ่ง" (พระบรมราชาวาท น.4)

"ไม่มีปณิธานอันแน่วแน่ที่จะปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ ทั้งได้ทั้งปณิธาน ที่จะทำให้ตนมีกำลังแข็งแรง ทั้งในวิชาความรู้ ทั้งในร่างกาย"
(พระบรมราชาวาท น.5)

"   ทำดีไปเลือกเว้น   ผู้ใด ใจหาย
          แต่ผูกไมตรีไป   รอบข้าง
          ทำคุณอุทิศใน   การชอบ ชรรมนา
          ไรศัทรูปองมล้าง   กลับช่องสรรเสริญ"
(โคลงสุภานิกโสฬสไตรยางค์ น.18)

"ตั้งใจมั่นว่าการไม่ทำร้ายคนแลสัตว์อื่นเป็นทางเว้นที่ชอบ ..... ไม่กล่าวเท็จ ไม่ขโมย ไม่ค้ำน้ำเมา" (นิทานเวตาล น.69)

1.16 การรักษาความสัตย์จริง ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า
 "ไป่หมิ่นนินทาน้ำย โทษให้ผู้ใด"
 (โคลงสุภาษิตโสฬสไตรยางค์ น.18)

"ชายหาญเห็นไค้เมื่อ สงคราม นั้นขอ
 ความซื่อสัตย์คียม ส่งหนี
 เห็นมิตรคิดเห็นความ จริงเมื่อ ทุกข์แค้น
 เมียสัตย์ซื่อซื่อซื่อ เมื่อไซ้ไรสิน"

(นิทานเวตาล น.67)

1.17 การรู้จักรักษาสุขภาพและพลานามัย ความดีที่พบ 1 จากข้อความ
 ว่า
 "สุขภาพวายโรคร้อน รั้คาญ"
 (โคลงสุภาษิตโสฬสไตรยางค์ น.14)

1.18 การเคารพเชื่อฟัง ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า
 "จะต้องทำใจให้พร้อมที่จะรับความรู้ ที่จะเชื่อฟังเคารพครู"
 (พระบรมราชาวาท น.3)

"กลับเป็นคนว่าง่าย สอนง่าย เชื่อฟังด้วยคำของมิดามารดา
 ทั้งแก่นนั้นมา" (นิทานเวตาล น.65)

2. ค่านิยมเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ หรือค่านิยมค่านิยมสังคม

2.1 ความสามัคคี ความดีที่พบ 3 จากข้อความว่า

"ท่านทั้งหลายเข้าใจในความคิดว่าย่านเมืองของเราอยู่ได้ด้วยความสามัคคี" (พระบรมราชาวาท น.4)

"ทำให้มีความสามัคคีเกิดขึ้นในซึ่งสามัคคีนี้ก็ขออย่าว่า เป็นสิ่งสำคัญ
 เป็นพลังสำคัญสำหรับให้บ้านเมืองอยู่" (พระบรมราชาวาท น.5)

"แยกปลูกปลงลงในนาไพศาล ถูกเหลนหลานมิตรช่วยอวยแรงใหญ่"
(ควมกัสนรเสริญกราวคือชานา น.112)

2.2 ความเสียสละเพื่อส่วนรวม ความดีที่พบ 11 จากข้อความว่า

"นำเงินสิ่งของเพื่อการกุศลมา ..... ที่จะทำประโยชน์แก่
ประเทศชาติ" (พระบรมราชาโฆวาท น.4)

"การบริจาคให้ผู้ที่เคราะห์ร้ายนั้นเป็นสิ่งที่เรียกว่าบุญ" (พระ
บรมราชาโฆวาท—น.4)—

"คนไหนที่พอมีฐานะที่จะมีความสุขพอสมควร ก็คิดถึงคนที่เคราะห์
ร้าย ช่วยกันส่งเสริมซึ่งกันและกัน" (พระบรมราชาโฆวาท น.5)

"ได้มีการส่งสิ่งของทั้งอาหารและสิ่งจำเป็นแก่ชีวิตไปให้แก่หน่วย
ตำรวจ และทหารท้องที่ต่าง ๆ" (พระบรมราชาโฆวาท น.5)

"ได้บริจาคบุตรและภรรยาเป็นทานเป็นอุทิศคฤอินสูง แสดงให้เห็น
ถึงการเสียสละประโยชน์สุขส่วนตนของมหาบุรุษ อันเป็นทางนำไปสู่
พระโพธิญาณ" (มหาเวสสันดรชาดก น.33)

"เมืองกลิงคราษฎร์เกิดฝนแล้ง ภั้ส่งพรหมณ์มาขอช้างปัจจัยนาค
ไปเป็นสมบัติของคน พระเวสสันดรก็ประทานให้" (มหา
เวสสันดรชาดก น.34)

"ก่อนที่พระเวสสันดรจะเสด็จออกจากเมืองสีพี พระองค์ได้ทรงทำ
ทานอย่างยิ่งใหญ่ เรียกว่า สัตกตคกมหาทาน" (มหาเวสสันดร
ชาดก น.34)

"พระเวสสันดรซึ่งทรงทราบด้วยญาณว่า ชูชกจะมาขอ ก็ประทาน
สองกุมารให้" (มหาเวสสันดรชาดก น.35)

"พรหมณ์เอ๋ย ท่านมาออกปากขอสองกุมารพระลูกรักเรากำลังควงคา
เราก็จะหักห้วงเส่นทำให้แก่พรหมณ์เฒ่า ....." (มหา
เวสสันดรชาดก น.45)

"เจ้าไม่รู้หรือพระมิตฺตวงศ์มรรจงรักพระโพธิญาณ หวังจะยังสัตว์ให้
ข้ามห้วงมรรณพภพสงสารให้ถึงฟาก เป็นเยี่ยงอย่างขอยกยากที่จะ
ข้ามไต่" (มหาเวสสันดรชาดก น.49)

"มาครว่าถ้าบิดานี้มีเงินและทองเล่าเบิกตรา พ่อมิให้สองกำพร้าต้อง
ระเหินระหกตกไปไกลเลยนะลูกเอ๋ย ครั้นนี้พระบิฑมาไร้สิ้นไร้เสียด
ที่สุด เห็นแต่หน้าพระปิยนุครเจ้าทั้งสอง ..... พรานหม่นเอ๋ยจงมา
รับพระราชทานสองกุมารแก่โดยดี ..... เสด็จมาในครั้งนี้จะ
สำเร็จ แก่พระสรวยสรรรเพชญ์พุทธรัตนอนาวรรณญาณในอนาคตกาล
โน้นเถิด" (มหาเวสสันดรชาดก น.51)

2.4 ความรักในวัฒนธรรมชนบทรรมนิยมประเพณีของไทย ความดีที่พบ

4 จากข้อความว่า

"การเทศน์เรื่องมหาเวสสันดร ก็เรียกกันโดยทั่วไปว่าเทศน์มหาชาติ
ประเพณีการเทศน์มหาชาติมีมานานนับแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี
ในปัจจุบันนี้ก็ยังมีนิยมกันอยู่ทั่วทุกภาค" (มหาเวสสันดรชาดก น.33)

" ประเพณีสมัยก่อนเก่า ก็คงมีเค้าจะเนานานถ้ำ
กรุงลูกหลานสถานทองนา สมัยศรีอยุธยาชนบทรรมนิยม"
(๓ ยามสายัณฑ์ น.114)

" พระจันทร์กระจ่างสว่างสี ๗ อพมูรีฤทธุนาว
บุษสตร์ก็เกรียวกราว สุก ๗ คราวว่าโชนไทย"
(พระจันทร์กระจ่าง น.115)

" กุสกับประทับใจ น่นะน่าจะไค้ประคิษร์ณันท์
"มูทิงคนาท" เสนอวรรณ- คคิก้านิลนครไทย"
(พระจันทร์กระจ่าง น.115)

2.5 ความนิยมและภาคภูมิใจในสิ่งของที่ผลิตขึ้นในประเทศไทย ความดี
ที่พบ 2 จากข้อความว่า

" ในพรรษานาไร่มากไถ่ฝน
เมล็ดพืชผลเพาะงอกออกหน่อต้น
สิ่งสำคัญัญญาอาหารคน
ชั้นโสภณพริ้มมากทุกภาคไทย"

(ควรแก่สรรเสริญกราวคือชาวนา น. 112)

" ๗ ยามสายัณห์ตะวันยิ่งย้อย
แน่แรงเท่าหน่อทยะบอยเหยียบหนา
ตะแฉกแตกแตกจะแหลกแล้วจำ
กระดิ่งรับมาเถอะรับข้าวไป"

(๗ ยามสายัณห์ น.114)

2.6 ความรักเอกราชของชาติไทยและความภูมิใจในความเป็นไทย
ความดีที่พบ 3 จากข้อความว่า

"ก่อให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในบรรพชนของคนไทย และเกียรติ
ภูมิของประเทศชาติ" (ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง น.25)

" ๗ แคนยีนแฉ่นพื้น ภูมิสยาม
ไพสิริอุสระคาม เขตนี้
สรรพศิลป์แสดงความ เรื่องโรจน์ รุ่งแสง
ซัชชิวพัฒนธรรมชัช ชัคแจ้งแหล่งเจริญ"

(สมเด็จพระปิยมหาราชทรงรักษาเอกราชของชาติไว้
ได้อย่างไร น.102)

" ก้าวเดินโคกเค่นเมือง   บูรพา
คือประเทศไทยสา-   มารดสู
ผ่านภัยพิบัติปรา-   ฎกเกียรติ
นับหลากร้อยปฐ   เลื่องทั้งราชทวี"

(สมเด็จพระนิมหาราชทรงรักษาเอกราชของชาติไว้ได้
อย่างไร น.102)

2.7 ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ความดีที่พบ 14.
จากข้อความว่า

" ความดีมีชื่อทั้ง   ยศดา ศักดิ์ไฮ
ประเทศเกิดกุลพงศา   อยู่ยัง
คนรักร่วมอธิยา   ค้ำชูช ทุกข์แอ
สามสิ่งควรสงวนทั้ง   ต่อสู้ผู้เบียน"

(โคลงสุภาพนิทโสฬสไตรยางค์ น.16)

"พระปรีชาสามารถของสมเด็จพระนิมหาราชในการที่ทรงรักษา
เอกราชของชาติไทยไว้ได้" (สมเด็จพระนิมหาราชทรงรักษา
เอกราชของชาติไว้ได้อย่างไร น.101)

" บุญสยามยามอมิตรร้าย   รุมมา
มีพระปิยมหา   ราชเจ้า
ทรงเป็นประจักษ์จวา   ญุโปก
พิศม่อนเมษร้ายเร้า   ร้อยร่างจางลง"

(สมเด็จพระนิมหาราชทรงรักษาเอกราชของชาติไว้ได้
อย่างไร น.102)

" พระองค์ทรงปกป้อง	ประการ ไคฉา
เมื่อพิริชภัยพาล	พริ้งพร้อม
อาวฤษุทโศฬาร	แลเหลี่ยม เล่ห์แล
รุมกระหนาบหนักล้อม	รอมเกล้าทำลาย"

(สมเด็จพระปิยมหาราชทรงรักษาเอกราชของชาติไทยไว้ได้
อย่างไร น.102)

" แลเมื่อภัยผ่านพ้น	เปลาลง
องค์พระปิยะทรง	กรีกตั้ง
ทราบนามสยามยัง	ยืนอยู่
ย่อมมหากษัตริย์	ใหม่จ้องป้อมหมาย"

(สมเด็จพระปิยมหาราชทรงรักษาเอกราชของชาติไทยไว้ได้
อย่างไร น.104)

" อ้าพระปรีเยเจ้า	จอมโยท ไทยเสย
เพราะพระปรีชาไว-	ทิกแท้
ฉันทพิเทศภัย	มองผ่าน
พ่ายพระพิริเยแพ	พ่ายน้ำใจจง"

(สมเด็จพระปิยมหาราชทรงรักษาเอกราชของชาติไทยไว้ได้
อย่างไร น.105)

" ไทยยังยืนอยู่ควาย	บารมี พระนอ
เกริกกิตติศัพท์ศรี	ศักดิ์พร้อม
มีชาติพระศาสน์ที่-	ขราชย์
เป็นพิพัฒนาประเทศล้อม	สุขล้ำจำเวิญ"

(สมเด็จพระปิยมหาราชทรงรักษาเอกราชของชาติไทยไว้ได้
อย่างไร น.105)

" ไม่เกินที่กล่าวเน้น   เนื้อความ
 นิมิเพราะพระนาม   นาทน์
 ฤาไทยจะรอกยาม   มุ่งยาก
 อัจฉกเอกราชสี   เริ่คร่างท่าลง"

(สมเด็จพระปิตมหาราชทรงรักษาเอกราชของชาติไทยไว้ได้
 อย่างไร น.105)

" ชโยสยามอร่ามอะไซ   กรุงจะโตจะเติบโต
 สยามจะอยู่มิรู้รา   กระเคื่องวิชาวิชัยชโย"
 (ชโยสยาม น.114)

" กุมาระไทยโฉนจะหลง   จะลิมพระองคะทรงสถล
 สยามะรัฐภูมิเพราะบุญ   พระเคชพระคูนพระราชะวงศ์"
 (ชโยสยาม น.114)

" บุญเจ้าจอมภพพัน   แผ่นสยาม
 แสงพระยศนิษาม   ชาคเกล้า
 พระฤทธิ์กิ่งฤทธิ์ราม   รอนรำพณ์ แลฤา
 ราวูอิราชแนว   แยกแพ้ทุกกาย"
 (ลิลิตกะเลงพ่าย น.125)

" เสรีจเสวยสวรเรศอ้าง   ไอรูย์ สรวงฤา
 เป็นพระยศขุนเคื่อน   เค้นฟ้า
 เกษมสุขส่องสมบุรณ์   บานทวีป
 สว่างทุกขทุกขเรศหล้า   แห่ลงล้วนสวรเสรี"
 (ลิลิตกะเลงพ่าย น.126)

" ปางนั้นนฤเบศเบือง   บูรพา ภพธ
 เณลิมพิภพอโยชยา   ยิงผู้
 พระเคชกิ่งรามรา   ขพเช่น เชื้อเฮย
 ออกออเรนทร์วิ้ว   เร่งร่าวราญสมร"
 (ลิลิตกะเลงพ่าย น.134)

" พระพิงพิเคราะห์ผู้   ภักดิ์   ท่านนา
 คือพระยาจักรี   กาจเกล้า
 พระศรีสแค้นนตรี   มอมมิ่ง   เมืองเฮย
 ภูจักรโลกรุงแก้ว   เกลือกซ้าคลาคิน"
 (ลิลิตตะเลงพ่าย น.135)

2.9 การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า

"ประพฤติกเพื่อประโยชน์ศรี สวัสดิ์ทั่ว กันแธ"
 (โคลงสุภาษิตโสฬสไตรยางค์ น.14)

"รอยเท้าที่ฉันทำทางไว้ อาจเป็นประโยชน์เหลือหลายแก่ชาวนาอีกหลาย
 หมื่นหลายแสนคนในวันข้างหน้า" (เรวคือลูกของพระแม่ธรณี น.82)

2.10 ความรักในความยุติธรรมและความเสมอภาคในสังคม ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า

"หนึ่งยุติธรรมไปมี   เลือกผู้"
 (โคลงสุภาษิตโสฬสไตรยางค์ น.14)

3. ค่านิยมเกี่ยวกับจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม

3.1 ความมีจิตใจเมตตากรุณาและโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น ความดีที่พบ 6 จากข้อความว่า

"จะตั้งให้ความรู้แก่เด็ก ๆ คุ้มเมตตา คุ้มความหวังดี" (พระ
 บรมราชาวาท น.3)

"ไ้ร่วมกันสร้างจิตใจ ความสามัคคี และแผ่เมตตาช่วยซึ่งกันและกัน"
 (พระบรมราชาวาท น.5)

" สุจริตจิกโอบอ้อม อารี
ใจโปร่งปราศรำคาญ ชุ่มช้อง" พิศิณิเธอ"
(โคลงสุภาพนิทโสฬสไตรยางค์ น.15)

" งดงามรชชาติผู้ พ้องภัย พิศิณิเธอ
ช่วยรอกปลดลอคความโทษย สว่างร้อน
ผลจักเพิ่มพูนใน อนาคต กาลแสด
ชนจักชูชื้อช้อน ป้างเบื่องประจุบัน"

—(โคลงสุภาพนิทโสฬสไตรยางค์ น.19)—

" เขอกัณฑ์พระโมกขิณสูที่นัทรารมณมรมไสยาสัน" (มหาเวสสันดร
ชาตก น.39)

" การเลี้ยงแขกให้อิ่มหน้าสำราญนั้น ย่อมนำทรัพย์ นำเกียรติ นำความ
มีอายุยืนมาสู่เจ้าของบ้าน แลหังเตรียมที่ในสวรรค์ไว้ให้ด้วย" (นิทาน
เวทาล น.70)

3.2 ความซื่อสัตย์สุจริตทางกาย วาจา ใจ ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า

" สุจริตรวบยอดคลื่น สรรพมง คลเอย
ท่อนยักอย่างยืนยง ยิงฟ้า"
(โคลงสุภาพนิทโสฬสไตรยางค์ น.11)

" สุจริตคือเกราะบัง ศาสตร์พ้อง"
(โคลงสุภาพนิทโสฬสไตรยางค์ น.12)

3.3 ความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีคุณ ความดีที่พบ 9 จากข้อความว่า

" พ่อ ภู หนี ญ่าย พาย จแจ ภู บ่ หนี ภู ชี ช้าง เบกพล ภู ชับ
เข้า ก่อน พ่อ ภู ภู ท่อ ช้าง กล้วย ชุนสามชน" (ศิลาจารึกพ่อขุนราม
คำแหง น.28)

"เมื่อ ชั่ว พ่อ ๑ ๑ บ้าเรอ แก่ พ่อ ๑ ๑ บ้าเรอ แก่ แม่ ๑ .....
 ..... พ่อ ๑ ทาย ยัง ที่ ๑ ๑ บ้าเรอ แก่ ที่ ๑ กิ่ง บ้าเรอ แก่
 พ่อ ๑" (ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง น.28)

"ทุกข์ทั้งนี้ก็ทุกข์เท่าถึงทุกข์พระแม่เจ้าจะกลับเข้ามาแก่ป่า จะมีไฉนเห็น
 หน้าเราที่น้องแล้วก็จะทรงกันแสงให้ ถ้ายว่าลูกเพื่อนไรมารจากอก"
 (มหาเวสสันดรชาดก น.52)

"ที่นาของเรานี้อาจไม่ใช่ที่อุดมสมบูรณ์เหมือนแถววังสีก หรืออยุธยา
 ..... แต่มันก็เป็นแม่บังเกิดเกล้าของฉัน ฉันเป็นลูกของพระชนนี"
 (เราคือลูกของแม่พระชนนี น.80)

"เอน เรียกพระชนนีว่า แม่บังเกิดเกล้าของเขาก็เพราะเหตุนี้เอง เอน
 บูชาพระชนนีว่าเป็นผู้มีพระคุณแก่เขา ก็เพราะเหตุนี้เอง" (เราคือลูก
 ของแม่พระชนนี น.85)

"อย่าพูดหยามคายต่อผู้มีพระคุณของเราอย่างนั้นซิคะ เอน" (เราคือ
 ลูกของแม่พระชนนี น.86)

"สรุปแล้วแก้วขวัญพิชพันฐ์นี้ คุณภาพมีศรีบ้านอาหารสวรรค์
 ในพรรษาอุดมสมบูรณ์ขวัญ
 ควรแก่สรรเสริญกราวคือชานนา"
 (ควรแก่สรรเสริญกราวคือชานนา น.112)

" จงประหารราชฎ์นอม คำนี้
 จารพระคุณพระตรีง ทริกไว้
 รักษาศาสนาสนกษัตริย์ถึง สุธงษิต
 ยอมถวายแก่ไท้ หัวหน้าประชาสยาม"

(สมเด็จพระปิยมหาราชทรงรักษาเอกราชของชาติไว้ได้
 อย่างไร น.105)

3.5 ความมีสติระลึกรู้และไม่ว่างจากความดีที่พบ 5 จากข้อความว่า

"เวลาปกติไม่มีภัยธรรมชาติ ก็มีการเตรียมการอยู่เสมอ" (พระบรมราโชวาท น.5)

" สิ่งใดในโลกล้วน	เปลี่ยนแปลง
หนึ่งชราหยาบแรง	เร่งรับ
ความตายติดตามแสง	หาชีพ ประดิษเษย
สามส่วนควรคิดค้น	คดีรู้เตรียมคอย"

โคลงสุภาษิตโสฬสไตรยางค์ น.17)

" ใครจะไว้ใจอะไรตามใจเดิ	แต่อย่าเกิดไว้ในสิ่งห้า
หนึ่งอย่าไว้ใจทะเลทุกเวลา	สองสัตว์เขี้ยวเล็บงายาวางใจ
สามผู้ถืออาวุธสุกจกร้าย	สี่ผู้หญิงหึงหลายอย่างกรายใกล้
ห้ามหากษัตริย์ทรงฉัตรชัย	ถ้าแม้ใครประมาทอาจตายเอย"

(นิทานเวตาล น.67)

" องค์พระปิยะเจ้า	จอมสยาม
ทรงตรีกสิขังตาม	จิตไท้
นิวส์รู้ความยาม	เพลิงพลุ่ง พล่านแธ
คับมิลับยิ่งไหม้	มากเข้าเผาผลาญ"

(สมเด็จพระปิยมหาราชทรงรักษาเอกราชของชาติไว้ได้

อย่างไร น.105)

" พระท่วงและศึกเสียน	อศิศง
เกรงกระดิมก่อรงค์	รั้วหล้า
คือใครจักคุมคง	ควรคู่ เชิญแธ
อาจประกันกรุงถ้ำ	ทัพข้อยคืนถึง"

(ลิลิตตะเลงพ่าย น.135)

3.6 การตระหนักในความสำคัญของศีลธรรมที่มีต่อการพัฒนาจิตใจมนุษย์
ความถึที่พบ 1 จากข้อความว่า

" ศาสนาสอนสิ่งให้   ประพศิกิ
หนึ่งยุคิธรรมไปมี   เลือคน
ประพศิกิเพื่อประโยชน์ศรี   สวัสดิ์หัว   กันนอ
สามสิ่งควรรอบรู้   เคารพเรื่องเจริชชณ"
(โคลงสุภามิกโสฬสไตรยางค์ น.14)

3.7 ความยึดมั่นในศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจและเป็นแนวปฏิบัติในการ
ดำรงชีวิต ความถึที่พบ 4 จากข้อความว่า

"การทำบุญเพื่อ ..... ให้จิตใจเราสบาย" (พระบรมราโชวาท
น.4)

" ซึ่งสร้างสฤษฏีให้   มาอุมิ
ในประยูรเศวคฉัตร   สิบเชื้อ
หวังดวงบวรวิคัน   ทวียศ   ยินนา
ทำบุญพระศาสน์เกือ   ก่อสร้างแสงผล"
(ลิลิตทะเลงพ่าย น.148)

" คำนึงถึงบาปใถล   วันนิมรสีไซร์
จวบเข้าควรงค   หนอยนา"
(ลิลิตทะเลงพ่าย น.155)

" ทั้งแก่ปฏิบัติ   ล่วงอุโบสถเสร์จแล้ว
เร่งสฤษฏีโทษอย่าแคล้ว   คลากค้าวกำเนิน บทนา"
(ลิลิตทะเลงพ่าย น.155)

3.8 การยกย่องสรรเสริญผู้กระทำความดี ความดีที่พบ 3 จากข้อความว่า

" ส่องผจญอวิราชด้วย โขยเสด็จ
 คุณขอมคอบบ่าเหน็จ ท่านให้
 ครบเครื่องอุบโลกเสรีจ ทุกสิ่ง สรรพแฮ
 เงินและทองทาสีไซ่ อิกหังทวยเซลด"
 (ลิลิตตะเลงพ่าย น.154)

" แล้วเมยพจนารดชั้น บรรหาร
 ยถขอมกรอมบ่านาญ ทิมวย
 นายมหนานภาพควาญ กลางคช หนึ่งนา
 หมั้นภักคิศวรค้วย ศีกสูเสียดคน"
 (ลิลิตตะเลงพ่าย น.155)

" บัคคลดคำรัสให้ ปูนยศ
 ทรัพย์สิ่งศรีสำรอก ท้วหัง
 บุครทวารท่านแทนทก ความชอบ เซานา
 สมที่ภักคิตั้ง ทอเหง้าเฝ้าเฉลิม
 (ลิลิตตะเลงพ่าย น.155)

3.9 การเห็นความสำคัญของพิธีกรรมและประเพณีทางศาสนา ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า

" กระหังแรมสิบห้าค่ำ ย่าสองนาฬิกาปลาย ท่างนางนพอเสรีจ
 จึงสมเด็จพระวันรัต วิกป่าแก้วแคล้วคลา กับราชาคณะสงฆ์
 ยี่สิบห้าองค์สองแผนก ..... บพิตรกรรกรรพุม ชุมบรรพชิต
 แรมซัน"

(ลิลิตตะเลงพ่าย น.156)

4. ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความงาม

4.1 การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิต ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า

"มีสิ่งแวดล้อมบางอย่างเป็นตัวบารคยชักขวางความสุขระหว่างหล่อนและเขาอยู่ มันคือที่ดินที่แห้งแล้งแล้วไร่ดอินนี้" (เราก็คือลูกของแม่พระธรณี น.82)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 แสดงความถี่ของค่านิยมที่อ่านพบในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดวรรณวิจักษ์
เล่ม 2

รายการค่านิยม	ความถี่
1. ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง หรือค่านิยมด้านการครองตน	
1.1 ความมีระเบียบวินัยในตนเอง	-
1.2 ความออกนอกกลิ่น	6
1.3 การฟังตนเอง	-
1.4 การประหยัคและออคออม	-
1.5 ความมีสติปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผล	7
1.6 ความรับผิดชอบ	8
1.7 ความรักเกียรติ	6
1.8 ความมีน้ำใจ ใจกว้าง	1
1.9 ความสุขภาพและมีมารยาทดี	4
1.10 ความซันหมั่นเพียร	6
1.11 การครองตัวของสตรี	2
1.12 การเลือกคบมิตรที่ดี	2
1.13 การศึกษาหาความรู้	13
1.14 ความศรัทธาในการทำความดี	4
1.15 การรู้จักประมาณตนในการดำรงชีวิต	-
1.16 การรักความสัตย์จริง	2
1.17 การรู้จักรักษาสุขภาพและพลานามัย	1
1.18 ความเคารพเชื่อฟัง	2
1.19 การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	-
1.20 ความภูมิใจในตนเอง	-
1.21 การต่อต้านสิ่งเสพติกและอบายมุข	-

รายการค่านิยม	ความถี่
2. ค่านิยมเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ หรือค่านิยมค่านิยมสังคม	
2.1 ความสามัคคี	3
2.2 ความเสียสละเพื่อส่วนรวม	11
2.3 ความมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย	-
2.4 ความรักในวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย	4
2.5 ความนิยมและภาคภูมิใจในสิ่งของที่ผลิตขึ้นในประเทศไทย	2
2.6 ความรักเอกราชของชาติไทย และภูมิใจในความเป็นไทย	3
2.7 ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์	14
2.8 การรักษาและหวงแหนสาธารณสมบัติ	-
2.9 การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	2
2.10 ความยุติธรรม และความเสมอภาคในสังคม	1
2.11 ความเคารพและให้เกียรติผู้มีอาวุโสกว่าตนในสังคม	-
2.12 การเห็นความสำคัญของครอบครัวในฐานะที่เป็นพื้นฐานของสังคม	-
2.13 ความเคารพในสิทธิ และความคิดเห็นของผู้อื่น	-
2.14 ความมุ่งมั่นที่จะสร้างเสริมเสรีภาพ สมรรถภาพ และภาพลักษณ์ให้เกิดขึ้นในสังคม	-
2.15 ความศรัทธาในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย	-
3. ค่านิยมเกี่ยวกับจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม	
3.1 ความมีจิตใจเมตตากรุณาและโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น	6
3.2 ความซื่อสัตย์สุจริตทางกาย วาจา ใจ	2
3.3 ความกตัญญูแก่ผู้ที่ผู้มีคุณ	9
3.4 ความสะอาดและเกรงกลัวต่อการทำชั่ว	-
3.5 ความมีสติระลึกรู้ได้และไม่ประมาท	5

รายการค่านิยม	ความถี่
3.6 การตระหนักในความสำคัญของศีลธรรมที่มีต่อการพัฒนาจิตใจมนุษย์	1
3.7 ความยึดมั่นในศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจ และเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต	4
3.8 การยกย่องสรรเสริญผู้กระทำความดีต่อต้านการทุจริต	3
3.9 การเห็นความสำคัญของพิธีกรรมและประเพณีทางศาสนา	1
4. ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความงาม	
4.1 การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิต	1
4.2 การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมหรือสร้างสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีงามขึ้น	-
4.3 การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมที่ดีงาม	-
4.4 ความรักธรรมชาติ และเห็นความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ	-
4.5 การเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี	-
4.6 การตระหนักในความสำคัญของการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลว่าทำให้เกิดผลดีทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น	-

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า ค่านิยมที่มีมากที่สุดหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดวรรณวิจักขณ์ เล่ม 2 คือ ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์ รองลงมา คือ การศึกษาหาความรู้ และความเสียสละเพื่อส่วนรวม ตามลำดับ

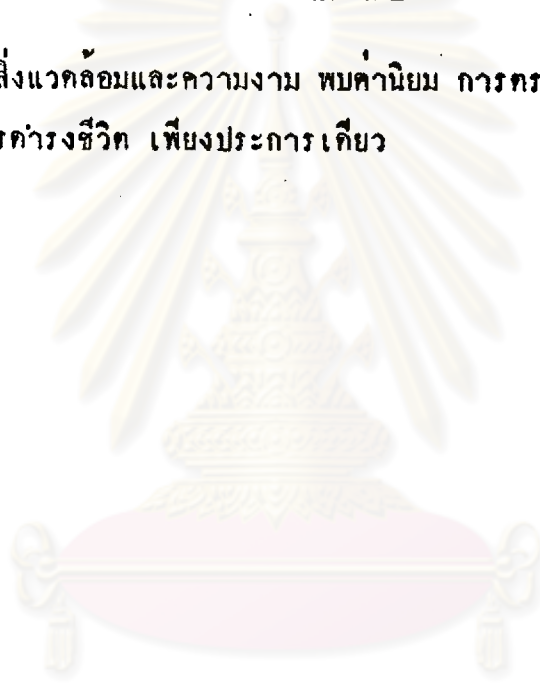
ในด้านการครองตน ค่านิยมที่มีมากที่สุด คือ การศึกษาหาความรู้ รองลงมา คือ ความรับผิดชอบ และความมีสติปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผล ตามลำดับ

ในค่านิสัยที่มีความดีมากที่สุด คือ ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์ รองลงมาคือ ความเสียสละเพื่อส่วนรวม และความรักในวัฒนธรรม ชนบธรรมเนียมประเพณีของไทย ตามลำดับ

ในค่านิยมจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม ค่านิยมที่มีความดีมากที่สุด คือ ความกตัญญูทวดที่ต่อผู้มีคุณ รองลงมาคือ ความมีจิตใจเมตตากรุณาและโอบอ้อมอารี ต่อผู้อื่น ความมีสติระลึกรู้และไม่ประมาท ตามลำดับ

ในค่านิยมสิ่งแวดล้อมและความงาม พบค่านิยม การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิต เพียงประการเดียว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะพัฒนา เล่ม 1

หนังสือเรียนภาษาไทยเล่มนี้สอนเรื่องประสิทธิภาพในการสื่อสาร สามารถใช้ภาษาสื่อสารได้เป็นอย่างดี มีผลดียิ่งในด้านการส่งและรับสาร สอนให้รู้ธรรมชาติของภาษาเพื่อให้รู้ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ ในเล่มนี้ได้แบ่งเป็น 11 บทคือ พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการสื่อสาร การสื่อสารด้วยภาษาไทย ทักษะภาษาในการส่งและรับสาร การพัฒนาสมรรถภาพในการฟัง การพูดขั้นพื้นฐาน การอ่านให้ผู้อื่นฟัง การสื่อสารผ่านจดหมาย การย่อความ การรับสารและการส่งสารเกี่ยวกับกิจกรรม การอ่านเพื่อพัฒนาตนเอง การพิจารณาบทความ

คำนิยามที่สอดคล้องแทรกในหนังสือเล่มนี้ จักตามหมวดหมู่และตามลำดับดังนี้

1. คำนิยามเกี่ยวกับตนเอง หรือคำนิยามด้านการครองตน

1.1 ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า

โรงเรียนนี้มีระเบียบวินัยเคร่งครัดมากค่ะ .... หลานรู้สึกภาคภูมิใจที่เป็นนักเรียนคนหนึ่งของโรงเรียนนี้" (การสื่อสารผ่านจดหมาย น.101)

1.2 ความออกนอกกมลัน ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า

"อุปสรรคคอยขวางหน้า   ค้องใจกล้าฝ่าฟันไป
หวังสู้เพื่ออยู่รอด   คลื่นฟองพอกหาหัวไม้"

(การอ่านให้ผู้อื่นฟัง น.87)

1.5 ความมีสติปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผล ความดีที่พบ 3 จากข้อความว่า

"การฟังที่ก่อให้เกิดสติปัญญา ความสุขุมและวิจารณ์ญาณ เพื่อคำฐิติใจให้สูงขึ้น ประณีตขึ้น การฟังประเภทนี้ผู้ฟังจะท้อใช้ความคิดที่พิจารณาเลือกเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ" (การพัฒนาสมรรถภาพในการฟัง น.49)

"ระหว่างฟังเราต้องเทียบประสบการณ์หรือความรู้เดิมกับความคิดของตนเองที่แตกฉานขึ้น จากการพินิจพิจารณาเหตุที่ไต่ฟัง .... ซึ่งอาจจะเป็นความคิดหาเหตุผลของสิ่งต่าง ๆ" (การพัฒนาสมรรถภาพในการฟัง น.56)

"ในการอ่านข่าว นักเรียนจึงควรอ่านโดยพิจารณาก่อนที่จะปลงใจเชื่อตามที่ได้อ่านนั้นอย่างสิ้นเชิง" (การอ่านเพื่อพัฒนาตนเอง น.148)

1.6 ความรับผิดชอบ ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า

"ภาระและความรับผิดชอบของนักเรียนที่มีต่อโรงเรียน" (การอ่านให้
ผู้อื่นฟัง น.80)

"เพราะพระทุกคนต้องรับผิดชอบในความประพฤติของกันและกัน ร่วมกัน"
(การย่อความ น.116)

1.8 ความมีน้ำใจ ใจกว้าง ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า

"สิ่งที่ไม่ควรลืมคือ การแสดงน้ำใจถึงญาติมิตรที่ใกล้ชิดกับผู้รับให้เกิดความ
รู้สึกที่ดีต่อกัน" (ทักษะภาษาในการส่งและรับสาร น.45)

1.9 ความสุภาพและมีมารยาทดี ความดีที่พบ 25 จากข้อความว่า

"ในการใช้ทักษะภาษาเพื่อการสื่อสาร มีสิ่งที่เราต้องสังวรอยู่เสมอคือมารยาท"
(ทักษะภาษาในการส่งและรับสาร น.28)

"ผู้ฟังจึงจำเป็นต้องรักษามารยาท เพื่อมิให้เป็นการรบกวนสมาธิของผู้ฟัง
คนอื่น ๆ" (ทักษะภาษาในการส่งและรับสาร น.31)

"มารยาทในการพูดที่นักเรียนควรศึกษาปฏิบัติเพื่อเกิดประโยชน์ต่อตนเอง
และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย" (ทักษะภาษาในการส่งและรับสาร น.34)

"ผู้ที่พูดในที่สาธารณะจำเป็นต้องรักษามารยาทให้มากเป็นพิเศษยิ่งขึ้น"
(ทักษะภาษาในการส่งและรับสาร น.35)

"ควรแต่งกายให้สุภาพเรียบร้อย เหมาะแก่โอกาสและสถานที่" (ทักษะ
ภาษาในการส่งและรับสาร น.35)

"ควรแสดงความเคารพต่อผู้ฟังตามธรรมเนียม เช่น อาจประนมมือไหว้"
(ทักษะภาษาในการส่งและรับสาร น.35)

"ใช้ถ้อยคำสำนวนอันเป็นที่ยอมรับว่าเป็นภาษาสุภาพ" (ทักษะภาษาในการ
ส่งและรับสาร น.42)

"ในจดหมายก็ต้องระวังแสดงสัมมาคารวะ" (ทักษะภาษาในการส่งและรับ
สาร น.44)

"ในการพูด สิ่งแรกที่เราควรคำนึงถึงคือ จรรยา มารยาท ..... มีความสำรวมอยู่เป็นนิจ" (การพูดขั้นพื้นฐาน น.60)

"เราควรมีไมตรีจิต และความเคารพนับถือผู้อื่น" (การพูดขั้นพื้นฐาน น.60)

"การใช้ถ้อยคำ ..... ควรแสดงความเคารวะ ผู้ที่วัยสูงกว่าตามสมควร" (การพูดขั้นพื้นฐาน น.61)

"สำหรับการทักทายผู้ที่อาวุโสสูงกว่า ผู้ทักทายจะกล่าวคำ "สวัสดี" ด้วยมือไหว้ ก้มศีรษะลงเป็นการแสดงความเคารวะ" (การพูดขั้นพื้นฐาน น.62)

"เมื่อไปตามนัด ควรแต่งกายให้เรียบร้อย กล่าวแนะนำชื่อและนามสกุลของตนอย่างชัดเจนด้วยน้ำเสียงสุภาพ" (การพูดขั้นพื้นฐาน น.67)

"ในการสนทนากับผู้ที่แรกรู้จัก ก็ควรรักษามารยาททั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว" (การอ่านให้ผู้อื่นฟัง น.72)

"ในการแสดงความเห็น หรือชี้ประเด็นควรใช้ภาษาสุภาพ" (การอ่านให้ผู้อื่นฟัง น.76)

"กล้าสนับสนุนหรือคัดค้าน ด้วยกิริยาอาการอันดี ด้วยน้ำเสียงที่นุ่มนวล" (การอ่านให้ผู้อื่นฟัง น.77)

"การแสดงความคิดเห็นขัดแย้งกับผู้อื่นทุกรายอื่น ๆ ควรใช้ถ้อยคำสุภาพ" (การอ่านให้ผู้อื่นฟัง น.77)

"พ่อแม่ครูบาอาจารย์สอนกันหนักหนาเรื่องมารยาทในการกิน" (การอ่านให้ผู้อื่นฟัง น.86)

"ทั้งนี้ต้องระวังอย่าให้หวน หรือกระ้างเกินไป ควรใช้ถ้อยคำสุภาพ กะทัดรัด สละสลวย ไม่อ้อมค้อม" (การสื่อสารบ้านจกหมาย น.95)

"มารยาทในการเขียนจดหมายเป็นเครื่องแสดงนิสัยใจคอ ความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน ตลอดจนความรู้สึกที่มีต่อผู้รับ" (การสื่อสารผ่านจดหมาย น.95)

"ควรใช้ภาษาเขียนที่กะทัดรัดชัดเจน ไม่อ้อมค้อม แต่แฝงความสุภาพไว้ด้วย" (การสื่อสารผ่านจดหมาย น.96)

"จะต้องรู้จักค่าชิ้นกัน และค่าลงท้ายให้เหมาะสมตามธรรมเนียมนิยม แสดงว่าผู้เขียนเป็นผู้มีสัมมาคารวะ รู้จักที่ค่าที่สูง" (การสื่อสารผ่านจดหมาย น.96)

"ผู้เตือนหวังก็จริง ๆ จึงต้องใช้กิริยาและวาจาที่สุภาพอ่อนโยน แสดงความหวังดีให้ปรากฏ" (การย่อความ น.115)

"เมื่อโทรศัพท์ไปแล้ว มีผู้มารับเราก็ควรบอกความประสงค์ของเราให้แจ่มแจ้ง และสุกตพว่าเราต้องการพูดกับใคร" (การรับสารและการส่งสารเกี่ยวกับกิจธุระ น.142)

"ในการใช้โทรศัพท์ ควรคำนึงถึงมารยาทและกาลเทศะด้วย" (การรับสารและการส่งสารเกี่ยวกับกิจธุระ น.143)

1.10 ความขยันหมั่นเพียร ความดีที่พบ 3 จากข้อความว่า

"คนที่จะมีความสำเร็จในชีวิต ต้องเป็นคนไม่โทษคนอื่น ต้องสำรวจตนเองและใช้ความพยายามให้มากที่สุดเสียก่อนไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด" (ทักษะภาษาในการส่งและรับสาร น.37)

"ตั้งใจว่าจะขยันหมั่นเพียร และตั้งใจเรียนให้ดีที่สุดนะ" (การสื่อสารผ่านจดหมาย น.101)

"ในสมัยนั้นยังไม่มีถนนหนทางไปมาดังปัจจุบันนี้ ฉะนั้นจึงต้องใช้ความมานะพากเพียรและความอดทนเป็นอย่างมาก" (การพิจารณาบทความ น.160)

1.13 การศึกษาหาความรู้ ความดีที่พบ 5 จากข้อความว่า

"การอ่านหนังสือวิชาการมีความสำคัญต่อความสำเร็จทางการศึกษา
ของนักเรียนทุกระดับชั้น" (ทักษะภาษาในการส่งและรับสาร
น.37)

"เราอาจแสวงหาความรู้รอบตัวและความรู้เฉพาะเรื่อง .....
ได้จากหนังสือหลายประเภท" (การอ่านเพื่อพัฒนาตนเอง
น.146)

"สิ่งที่จะช่วยให้เรารู้รอบและรู้ทันเหตุการณ์อยู่เสมออย่างหนึ่ง คือ
ข่าวในหนังสือพิมพ์" (การอ่านเพื่อพัฒนาตนเอง น.147)

"ในขณะที่ท่านลืมหิพทรงมีเวลาว่าง ก็มักจะทรงอ่านหนังสือและ
ทำรัชการเกี่ยวกับการเกษตร และมีความสนพระทัยในทางเกษตร
กรรม โดยทำการศึกษาค้นคว้า และทดลองด้วยพระองค์เอง"
(การพิจารณาบทความ น.159)

"ทรงสนพระทัยเข้าคลุกคลีทำการทดลอง วิจัยค้นคว้า และปรับปรุง
งานด้วยพระองค์เอง" (การพิจารณาบทความ น.160)

1.14 ความศรัทธาในการทำความดี ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า

"พระองค์ท่านก็โปรดทำประโยชน์ให้แก่การเกษตรมิใช่น้อย ..."
(การพิจารณาบทความ น.162)

"ทั้งนี้นับว่าพระองค์ท่านเป็น เจ้านายที่ทรงอุทิศพระองค์และทุ่มเท
ชีวิตจิตใจให้การเกษตรแผนใหม่ของประเทศชาติอย่างแท้จริง"
(การพิจารณาบทความ น.163)

1.17 การรู้จักรักษาสุขภาพและพลานามัย ความดีที่พบ 8 จากข้อความว่า

"มือเป็นอวัยวะใช้งาน สกปรกอยู่เสมอก่อนจะกินต้องล้างมือ ของ
อะไรที่กินร่วมกับคนอื่นต้องใช้ช้อนกลาง" (การอ่านให้ผู้อื่นฟัง
น.86)

"ต้องพยายามถนอมรักษาอวัยวะที่เกี่ยวกับการออกเสียง .....
ให้มีสุขภาพที่อยู่เสมอ" (การอ่านให้ผู้อื่นฟัง น.92)

"คนอ้วนมีโรคภัยไข้เจ็บมาก และมักจะมีชีวิตไม่ยั่งยืน .....
โรคเหล่านี้คุณอาจป้องกันได้ เพียงแค่คุณระวังเรื่องสุขภาพและ
.อาหารการกินของคุณ" (การพิจารณาบทความ น.164)

"คนที่อ้วนมาก ๆ มักจะถูกประนามว่าเป็นคนปล่อยปละละเลยสุขภาพ
ของตน" (การพิจารณาบทความ น.165)

"เด็กที่อ้วนมักเป็นคนไม่แข็งแรง ..... แพทย์ปัจจุบันพยายามจะ
แนะนำให้เลี้ยงเด็กให้ไค้ขนาดพอดี และไม่อ้วนเกินไป" (การ
พิจารณาบทความ น.165)

"การออกกำลังกายที่จะลดความอ้วนได้ที่ดีที่สุด คือการเดินบ่อย ๆ
โดยเฉพาะการเดินหลังอาหาร จะช่วยลดการสะสมไขมันจากอาหาร
การกินได้ที่ดีที่สุด" (การพิจารณาบทความ น.168)

"คุณจะต้องมีความตั้งใจแน่วแน่ และปฏิบัติคนให้เคร่งครัดทั้งการ
ควบคุมอาหารและการออกกำลังกาย ..... คุณจะมีสุขภาพดีและไม่
ต้องเป็นห่วงโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ที่มีมักจะเกิดขึ้นกับคนอ้วนเท่านั้น"
(การพิจารณาบทความ น.168)

1.15 "การเลือกสัที่ไซ้สมอาหารนี้เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่งต่อชีวิตคนไทย
ปัจจุบันมีสัเป็นจำนวนมากที่ได้จากธรรมชาติ เป็นสัที่ปลอดภย หาได้
ง่าย ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ" (การอ่านเพื่อพัฒนาตนเอง
น.150)

1.18 การเคารพเชื่อฟัง ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า

"ควรระลึกว่า ผู้ซาคคนว่ากล่าวตักเตือนก็จะกลายเป็นผู้ที่ประพฤติ
โดยไม่มีหลักการ ไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์" (การย่อความ น.115)

1.19) การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า
 "การที่ได้เข้ามาเป็นลูกเสื่อย่อมเป็นโอกาสให้ได้รับการฝึกฝนอบรม
 ความรู้และความดีต่าง ๆ ที่จะทำได้" (การพัฒนาสมรรถภาพ
 การฟัง น.56)

1.21 การต่อต้านสิ่งเสพติดและอบายมุข ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า
 "การรณรงค์เพื่อต่อต้านยาเสพติดในหมู่เยาวชน" (การอ่านให้
 ผู้อื่นฟัง น.79)

"ดูจะขอลาความทานยาย ลูกชายนั้นก็หรืออย่างไร
 ไม่เล่นเบียดกันเหล่าเมาก็ดูชา ผีนผีมันดูบ้างหรือไม่"
 (การย่อความ น.119)

2. คำนิยมเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ หรือค่านิยมด้านสังคม

2.1 ความสามัคคี ความดีที่พบ 3 จากข้อความว่า

"พอจึงหาวิธีแก้ด้วยการไปหาเรือมาแล้วมัดรวมกันเข้า ให้ลูกแต่
 ละคนหักไม้คนนั้น ก็ไม่มีลูกคนใดหักได้ เมื่อพ้อแก้มักออกแล้วให้ลูก
 หักไม้คนอื่นก็หักได้ นั้นเป็นวิธีการที่พ้อสอนลูกเรื่องความสามัคคี"
 (การอ่านให้ผู้อื่นฟัง น.73)

"บางแห่งในชนบทมีการแข่งเรือ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสามัคคีระหว่าง
 ประชาชน" (การย่อความ น.113)

"ถ้าหากรับหลักการว่า มีหน้าที่ต้องเตือนกัน และผู้ที่ได้รับคำเตือนต้อง
 พยายามประพฤติให้ดีขึ้น ความสามัคคีก็บังเกิดขึ้น และเข้าถึงจิตใจ
 กัน" (การย่อความ น.113)

ข้อความว่า

2.3 ความมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ความดีที่พบ 3 จาก

"การประกาศใช้กฎหมายฉบับหนึ่งฉบับใดก็ดี ประกาศใช้ระเบียบ
ข้อบังคับใด ๆ ก็ดี ต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายเข้าควบคุม
การบริหารให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับนั้น ๆ จึงจะเป็นผล"
(การพิจารณาบทความ น.182)

"ข้าพเจ้าใคร่จะขอวิงวอนต่อหัวหน้ากองจราจรว่าเมื่อประกาศ
ระเบียบข้อบังคับ หรือกำชับเตือนอะไรออกมาแล้ว ..... ขอให้
เจ้าหน้าที่มาบริการให้เป็นไปตามนั้นด้วย" (การพิจารณาบทความ
น.182)

"ถ้าเจ้าหน้าที่จราจรได้หันมาพยายามเพ่งเล็งคอยกักเตือน และจับกุม
ผู้ฝ่าฝืนในกรณีละเมิดกฎจราจรของรถ ที่กำลังแล่นอยู่บนท้องถนน ...
..... การขับรถของเราจะเป็นระเบียบเรียบร้อยน่าดูขึ้นกว่า
ปัจจุบัน" (การพิจารณาบทความ น.183)

จากข้อความว่า

2.4 ความรักในวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย ความดีที่พบ 3

"ถ้านั่งไขว่ห้างต่อหน้าผู้ใหญ่ ย่อมเป็นการใช้ภาษาท่าทางที่ผิดระดับ
ตามวัฒนธรรมไทย" (พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการสื่อสาร น.7)

"มารยาทเช่นนี้ คือเครื่องหมายของความเป็นผู้มีวัฒนธรรมอันดีงาม"
(ทักษะภาษาในการส่งและรับสาร น.31)

"รุ่งขึ้นจากวันปลูกเรือนหอ พลายแก้วก็ยกขันหมากมาที่บ้านเจ้าสาว
เป็นชบวนครึกครื้น ศรีประจันเลี้ยงพระและแขกที่มาช่วยงาน ....
หลังจากนั้นเจ้าบ่าวก็ไปนอนในเรือนหอครบสามวัน แล้วนางศรีประจัน
จึงพานางพิมพ์ไปส่งตัว" (การย่อความ น.118)

2.10 ความยุติธรรมและความเสมอภาคในสังคม ความดีที่พบ 1 จาก

ข้อความว่า

"ชีวิตที่เคิบโท่ที่นี้ ก็คงเป็นชีวิตที่โล่ง ๆ ไม่มีอะไรเป็นหลักเหมือน
ห้องเรียนที่ไม่มีฝาผนังห้องนั่นเอง อนิจจา ..... การศึกษา
ของชาติในชนบท" (การอ่านให้ผู้อื่นฟัง น.75)

2.11 ความเคารพและให้เกียรติผู้อื่นว่าคนในสังคม ความดีที่พบ 1

จากข้อความว่า

"การหักทลายญาติผู้ใหญ่ หรือครูอาจารย์ที่มีวัยสูงกว่านักเรียนนั้น
คนไทยเรานิยมให้ผู้น้อยกระทำความเคารพโดยประนมมือไหว้"
(การพู่อขึ้นพื้นฐาน น.65)

3. ค่านิยมเกี่ยวกับจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม

3.1 ความมีจิตใจเมตตากรุณาและโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น ความดีที่พบ 1

จากข้อความว่า

"เมื่อปรากฏว่าไถ่ผลก็ไถ่คืนพันธ์บทความชี้แจงถึงวิธีปฏิบัติกรพร้อม
ด้วยตัวเลขประกอบ เพื่อเป็นวิทยากรเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ให้
นักเกษตรอื่น ๆ ไถ่ทราบ และปฏิบัติ" (การพิจารณาบทความ
น.160)

3.3 ความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีคุณ ความดีที่พบ 4 จากข้อความว่า

"มีขัตติทั้งหลายมีพระพุทธรเจ้าเป็นต้น ยกนิคมารคาขึ้นเป็นบุคคลแรก
ในโลกนี้ ก็เพราะเป็นบุคคลแรกในการให้กำเนิด ให้ปัจเจกเครื่องยังชีพ
ให้วิชาความรู้ ....." (การอ่านให้ผู้อื่นฟัง น.87)

"พอสามารถจะป้องกันอันตรายให้ทุก ๆ อย่าง และลูกต้องการอะไร
จากพ่อ ก็เหมือนจะให้ทุก ๆ อย่าง" (การอ่านให้ผู้อื่นฟัง น.90)

"ครั้นเกิดมาแล้วมีชีวิตอยู่ได้ และเจริญเติบโตก็ไปบนความเสียดสีของ บิดามารดา และของเพื่อนมนุษย์ทุกคน ที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับอันมี จำนวนมากเหลือที่จะนับ" (การอ่านให้ผู้อื่นฟัง น.87)

"ลูกที่รักของพ่อแม่เอ๋ย พวกโจรกำลังจะฆ่าพ่อแม่ ขอให้ลูกจงรีบวิ่งหนี ไปให้ไกล ๆ เถิด พ่อถูกโคยีนคำนี้เลยหายเมาเมีย นึกถึงพระคุณของท่านได้ ว่าพ่อแม่ของเรานี้ถูกทุบตีอยู่ ก็ยังคร่ำครวญเพื่อประโยชน์แก่เรา ฝ่ายเดียว" (การอ่านให้ผู้อื่นฟัง น.90)

3.5) ความมีสติระลึกรู้ได้ ไม่ประมาท ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า

"ไม่ว่าจะมากหรือน้อยก็มีสติบังคับ อย่าให้คนแสดงออกทางกิริยาวาจา การจะพูดจะทำสิ่งที่เป็นทุกข์โทษ ไม่ว่าแก่ตนเองหรือแก่ผู้ใด ไม่สมควรเลย" (การอ่านเพื่อพัฒนาตนเอง น.155)

"คน" ที่เปี่ยมด้วยสติ และญาณอันรู้ไปรุ่งปรุถึงภาวะอันพึงสังเวชของ ตนเอง และรู้จักหาทางแก้ไข" (การพิจารณาบทความ น.180)

3.6) การตระหนักในความสำคัญของศีลธรรมที่มีต่อการพัฒนาจิตใจมนุษย์ ความดี ที่พบคือ 3 จากข้อความว่า

"ด้วยผลกรรมเพียงเท่านั้น เขาตายไปแล้วก็ไปตกนรกสิ้นกาลช้านาน ด้วย เศษบาปยังเหลืออยู่จึงถูกโจรทุบตีให้ตายทั้ง 100 ชาต" (การอ่านให้ ผู้อื่นฟัง น.90)

"ในวันนี้ได้ทรงแสดงธรรมให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจบาปบุญคุณโทษ และเรื่อง นรกสวรรค์อย่างแจ่มแจ้ง" (การย่อความ น.112)

"คุณธรรมเป็นเครื่องกำกับจิตใจมนุษย์ให้ประพฤติปฏิบัติในค่านึงงาม .... มนุษยชาติจะเจริญขึ้นมาไม่ได้เลย ถ้าปราศจากคุณธรรม" (การอ่าน เพื่อพัฒนาตนเอง น.154)

3.7 การบิคมั่นใจศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจและเป็นแนวปฏิบัติในการ
ดำรงชีวิต ความดีที่พบ 6 จากข้อความว่า

"ทางพระพุทธศาสนาถือว่า การปวารณาเป็นกิจกรรมสำคัญที่สุดในวัน
ออกพรรษา" (การย่อความ น.113)

"ถ้าพวกเราที่เป็นคนดีแล้ว จะนำการปวารณาของพระภิกษุมาใช้โดยอนุโลม
ก็จะทำให้เกิดความสุขแก่สังคมยิ่งขึ้น" (การย่อความ น.114)

"ถึงแม้ว่าการปวารณากัน ..... เป็นกิจกรรมของพระภิกษุ แต่ถ้า
ฆราวาสนำหลักการมาใช้ ก็จะได้รับความประโยชน์ทั้งทางส่วนตัว และใน
การปกครองบ้านเมืองด้วย" (การย่อความ น.114)

"ทั้งพระผู้ใหญ่และพระผู้น้อย ยอมคนให้พระช่วยกันว่ากล่าวตักเตือน ทุก
องค์รับฟัง และพิจารณาตนเอง และรับว่าจะพยายามประพฤติปฏิบัติให้ดี
ขึ้น" (การย่อความ น.116)

"ประเพณีปวารณาก่อน ..... ถ้าฆราวาสจะนำหลักการมาใช้ในครอบครัว
หรือในกิจการทั้งหลายก็จะบังเกิดความสุขแก่สังคมยิ่งขึ้น"
(การย่อความ น.116)

"พระพุทธเจ้าก็ได้อธิบายสอนไว้แล้วว่า ผู้กระทำความดีไว้จะได้รับผล
ของกรรมนั้น การถือทุกขโทษแก่ผู้อื่น เป็นการทำความผิดทางกาย ทางวาจา
และทางใจด้วย" (การอ่านเพื่อพัฒนาตนเอง น.155)

4. ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความงาม

4.1 การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิต ความดีที่พบ
2 จากข้อความว่า

"การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ" (การอ่านให้ผู้อื่นฟัง น.79)

"ปรัชญาในคุณค่าของธรรมชาติว่าให้บทเรียนแก่มนุษย์ได้" (การอ่าน
ให้ผู้อื่นฟัง น.88)

4.5 การเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า

"บทร้อยกรองที่อ่านเป็นทำนองเสนาะนั้นเมื่อเราได้ฟัง ก็จะได้รับ ความเพลิดเพลิน เพราะได้ยินถ้อยคำที่คล้องจองกัน เมื่อส่งและรับสัมผัส รวมทั้งยังมีเนื้อเรื่องชวนฟัง ทำให้เกิดจินตนาการนึกภาพตามไปด้วย"

(การพัฒนาสมรรถภาพการฟัง น.55)

" กนกศรีมีทลอบ	เต้นตามพระบาทสวรรค์
จับคู่อยู่พัลวัน	สลัดกันแต่กระการ
.....	.....
เยื้องกายส่ายเอวโอน	อ่อนแขนโยนยะยรรยง"

(การพัฒนาสมรรถภาพการฟัง น.55)

4.6 การตระหนักในความสำคัญของการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลว่าทำให้เกิดผลดีทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ความดีที่พบ 10 จากข้อความว่า

"ถ้าใช้ภาษาผิดระดับ ก็มักทำให้การสื่อสารไม่ราบรื่น บางทีอาจถึงกับล้มเหลวได้" (พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการสื่อสาร น.6)

"ถ้าผู้ส่งสารขาดความสนใจในการใช้ภาษา ..... การศึกษาก็ยังมีอุปสรรคอยู่อีก" (พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับการสื่อสาร น.10)

"การรู้ความหมายของคำจะช่วยให้เราใช้คำได้ถูกต้อง ไม่ใช่คำผิดความหมาย" (การสื่อสารด้วยภาษาไทย น.19)

"ในเมื่อภาษาไทยมีคำใช้ต่างกัน สำหรับบุคคล โอกาส และสถานที่ต่างกันเช่นนี้ เราก็จำเป็นต้องพิถีพิถันเลือกใช้คำให้เหมาะสม"

(การสื่อสารด้วยภาษาไทย น.20)

"ทุกสังคมต้องมีขนบธรรมเนียมในการสื่อสาร ถ้ามีผู้ละเมิดย่อมก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจ" (ทักษะภาษาในการส่งและรับสาร น.28)

"ไม่ว่าจะเป็นงานเขียนชนิดใด ต้องคำนึงถึงคุณภาพของถ้อยคำสำนวน
ที่ใช้ ควรพิจารณาว่าถ้อยคำดูกระชับหรือไม่" (ทักษะภาษาในการ
ส่งและรับสาร น.40)

"ผู้ที่เขียนให้ใครก็ จำเป็นต้องเลือกใช้ถ้อยคำให้เหมาะกับผู้รับสาร"
(ทักษะภาษาในการส่งและรับสาร น.41)

"เลือกใช้คำที่สื่อความหมายได้แจ่มแจ้ง ใช้ถ้อยคำกะทัดรัด เหมาะสม
แก่ระดับของผู้อ่าน และแก่รูปแบบการเขียน" (ทักษะภาษาในการ
ส่งและรับสาร น.42)

"เราก็กควรเขียนให้ชัดเจนและใช้ภาษาคำยความระมัดระวังยิ่งกว่า
การสื่อสารกันด้วยวาจา ทั้งนี้เพื่อรักษาความสัมพันธ์ส่วนตัวที่มีต่อกัน
ให้คงอยู่ไว้เสมอ" (การสื่อสารผ่านจดหมาย น.100)

"การสื่อสารเพื่อกิจธุระที่มีประสิทธิภาพนั้น ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร
นั้นจะต้องให้เหมาะสมแก่ผู้รับสาร คือต้องชัดเจน ไม่กำกวม และสุภาพ
นุ่มนวล" (การรับสารและการส่งสารเกี่ยวกับกิจธุระ น.139)

ศูนย์พัฒนาศึกษาวิจัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 แสดงความถี่ของค่านิยมที่อ่านพบในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะพัฒนา
เล่ม 1

รายการค่านิยม	ความถี่
1. ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง หรือค่านิยมด้านการครองตน	
1.1 ความมีระเบียบวินัยในตนเอง	1
1.2 ความออกนอกคกกลัน	1
1.3 การพึ่งตนเอง	-
1.4 การประหยัดและอดออม	-
1.5 ความมีสติปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผล	3
1.6 ความรับผิดชอบ	2
1.7 ความรักเกียรติ	-
1.8 ความมีน้ำใจ ใจกว้าง	1
1.9 ความสุขภาพและมีมารยาทดี	25
1.10 ความซนหมั่นเพียร	3
1.11 การครองตัวของสตรี	-
1.12 การเลือกคบมิตรที่ดี	-
1.13 การศึกษาหาความรู้	5
1.14 ความศรัทธาในการทำความดี	2
1.15 การรู้จักประมาณตนในการดำรงชีวิต	-
1.16 การรักความสัตย์จริง	-
1.17 การรู้จักรักษาสุขภาพและพลานามัย	8
1.18 ความเคารพเชื่อฟัง	1
1.19 การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	1
1.20 ความภูมิใจในตนเอง	-
1.21 การต่อต้านสิ่งเสพศิกและอบายมุข	2

2. ค่านิยมเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ หรือค่านิยมด้านสังคม

2.1 ความสามัคคี	3
2.2 ความเสียสละเพื่อส่วนรวม	-
2.3 ความมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย	3
2.4 ความรักในวัฒนธรรม ชนบทธรรมเนียมประเพณีของไทย	3
2.5 ความนิยมและภาคภูมิใจในสิ่งของที่ผลิตขึ้นในประเทศไทย	-
2.6 ความรักเอกราชของชาติไทย และภูมิใจในความเป็นไทย	-
2.7 ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์	-
2.8 การรักษาและหวงแหนสาธารณสมบัติ	-
2.9 การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	-
2.10 ความยุติธรรม และความเสมอภาคในสังคม	1
2.11 ความเคารพและให้เกียรติผู้มีอาวุโสกว่าคนในสังคม	1
2.12 การเห็นความสำคัญของครอบครัวในฐานะที่เป็นพื้นฐานของสังคม	-
2.13 ความเคารพในสิทธิ และความคิดเห็นของผู้อื่น	-
2.14 ความมุ่งมั่นที่จะเสริมสร้าง เสรีภาพ สมรรถภาพและภราครภาพให้เกิดขึ้นในสังคม	-
2.15 ความศรัทธาในการปกครองระบอบเสรีประชาธิปไตย	-
3. ค่านิยมเกี่ยวกับจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม	
3.1 ความมีจิตใจเมตตากรุณาและโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น	1
3.2 ความซื่อสัตย์สุจริตทางกาย วาจา ใจ	-
3.3 ความกตัญญูแก่เวทิต่อผู้มีคุณ	4
3.4 ความละเอียดและเกรงกลัวต่อการทำชั่ว	-
3.5 ความมีสติระลึกรู้จักและไม่ประมาท	2

รายการค่านิยม	ความถี่
3.6 การตระหนักในความสำคัญของศีลธรรมที่มีต่อการพัฒนาจิตใจมนุษย์	3
3.7 การยึดมั่นในศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจ และเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต	6
3.8 การยกย่องสรรเสริญผู้กระทำความดีต่อต้านการทุจริต	-
3.9 การเห็นความสำคัญของพิธีกรรม และประเพณีทางศาสนา	-
4. ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความงาม	
4.1 การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิต	2
4.2 การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมหรือสร้างสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีงามขึ้น	-
4.3 การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมที่ดีงาม	-
4.4 ความรักธรรมชาติ และเห็นความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ	-
4.5 การเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี	2
4.6 การตระหนักในความสำคัญของการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลว่าทำให้เกิดผลดีทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น	10

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่า ค่านิยมที่มีความถี่มากที่สุดในหนังสือทักษะพัฒนาเล่ม 1 คือ ความสุภาพและมีมารยาทที่ รองลงมาคือ การตระหนักในความสำคัญของการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลว่าทำให้เกิดผลดีทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น และ การรู้จักรักษาสุขภาพและพลานามัย

ในค่านิยมด้านการครองตน พบว่า ค่านิยมเรื่องความสุภาพและมีมารยาทที่มีความถี่สูงสุด รองลงมาคือ การรู้จักรักษาสุขภาพและพลานามัย และการศึกษาหาความรู้

ในค่านิยมค่านิยมจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม พบว่า ค่านิยมเรื่องการยึดมั่น
ในศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจ และเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต มีความถี่มากที่สุด
รองลงมาคือ ความกตัญญูต่อกเวที่ต่อผู้มีคุณ และการตระหนักในความสำคัญของศีลธรรมที่มี
ผลต่อการพัฒนาจิตใจของมนุษย์ ตามลำดับ

ในค่านิยมสิ่งแวดล้อมและความงาม พบว่า ค่านิยมเรื่องการตระหนักในความ
สำคัญของการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลว่าทำให้เกิดผลดีทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น
มีความถี่มากที่สุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะพัฒนา เล่ม 2

หนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะพัฒนา เล่ม 2 นี้ ต่อเนื่องจากหนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะพัฒนา เล่ม 1 จุดมุ่งหมายคือให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงพฤติกรรมภาษาในการสื่อสารให้ละเอียดยิ่งขึ้น อันเป็นการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในหนังสือเล่มนี้แบ่งเนื้อเรื่องเป็น 12 บท คือ วัฒนธรรมกับภาษา คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร ความคิดกับภาษา การใช้ถ้อยคำสำนวนให้มีประสิทธิภาพ การเขียนเชิงวิชาการและกิจธุระ การใช้วิจารณ์งานในการฟัง การวิเคราะห์และสังเคราะห์ประโยค การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ การพูดก่อนประชุมชน การถามและการตอบ ภาษาที่ใช้ในกิจการประชุม และการเขียนแสดงความรู้สึกและจินตนาการ

คำนิยามที่พบในหนังสือเล่มนี้ แสดงให้เห็นถึงคำนิยามค่านต่าง ๆ ที่สอดคล้องอยู่ดังนี้

1. คำนิยามเกี่ยวกับตนเอง หรือคำนิยามค่านการครองตน

1.2 ความออกนอกถื่น ความดีที่พบ 3 จากข้อความว่า

"พระท่านสอนให้มีขันติ คือออกนอกถื่น หนักนิกเบาหน้อยให้อภัยกันเสียเถอะ"
(การใช้ถ้อยคำสำนวนให้มีประสิทธิภาพ น.60)

"แต่ถึงกระนั้นพระสุชนก็มีไคยอหองบุกบั้นต่อไป ทั่วละครแสดงความโศกเศร้าหิวไทย และปลุกปลอยตัวเองให้มีมานะพยายาม" (การเขียนเชิงวิชาการและกิจธุระ น.83)

"พระวิกรมมทิตยก็จะต้องพยายามไปปลิดมา และพยายามเกินทางโคยออกถื่นไม่พูดอีก จนกระทั่งในที่สุดออกถื่นไค้จึงไค้ทั่วเวลาตามอยู่ในอำนาจ" (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.149)

1.3 การฟังตนเอง ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า

"วันนี้เป็นวันที่ชีวิตฉันมีรสชาตอย่างน่าประหลาด ..... ฉันไค้เงินจากการทำงานสมใจหวัง" (การเขียนแสดงความรู้สึกและจินตนาการ น.215)

1.4 การประหยัคและออคอม ความดีที่พบ 8 จากข้อความว่า

"ไม่เห็นคุณของความมัยยัสต์และโทษของการสุ่ยสุร่าย เราก็จะคำรงชีวิต คำรงฐานะไม่ได้" (คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.29)

"พวกเราทุกคนควรช่วยกันประหยัคพลังงาน เพราะถ้าไม่ประหยัคแล้วในที่สุด เราก็จะไม่มีพลังงานใช้" (ความคิดกับภาษา น.42)

"คำน้ำพิริกละลายแม่น้ำ" (การใช้ถ้อยคำสำนวนให้มีประสิทธิผล น.62)

"เราไม่ควรจกให้ให้หนูทราฟุ่มเพื่อยจนเกินไป เกี่ยวจะเข้าท่านองคำน้ำพิริกละลายแม่น้ำ" (การใช้ถ้อยคำสำนวนให้มีประสิทธิผล น.69)

"ควรหลีกเลี่ยงการใช้สินค้าฟุ่มเพื่อยโดยไม่จำเป็น เพราะในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน เราจำเป็นทงประหยัคเงินทุกบาทจึงมีค่า" (การใช้วิจารณ์ฎาในการฟัง น.110)

"..... ให้คำรงชีวิตอย่างประหยัค" (การใช้วิจารณ์ฎาในการฟัง น.113)

"หากับบายเคยมีชีวิตในสมัยที่คนขยันและออคทน จะหากินได้คล่องและเก็บออมได้เป็นอย่างดี" (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ฎา น.147)

"ไปซื้อสิ่งของที่ไม่จำเป็นมาเก็บไว้โดยไม่ไค้ใช้ ทำให้เสียเงินโดยเปล่าประโยชน์" (การวิเคราะห์และวิจารณ์ฎา น.163)

1.5 ความมีสติปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผล ความดีที่พบ 25 จากข้อความว่า

"ไม่ว่าจะอ่านหรือฟังสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะเว้นเสียมิไค้ซึ่งการไตร่ตรองพิจารณาให้ถึถวนความสมควรแก่ผู้ใช้ปัญญา" (คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.30)

"สิ่งไค้ควรทำทาม สิ่งไค้ไม่ควรทำทาม มิใช่ปล่อยให้ใจเชื่อตามสิ่งไค้หรือผู้หนึ่งผู้ใด โดยไม่ไค้ใช้การไตร่ตรองหาทางที่ควรไม่ควร ซึ่งเรียกสั้น ๆ ว่า

"วิจารณ์ฎา" " (คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.31)

"ในการโฆษณาสินค้ายอมให้สำนวนภาษาของการโฆษณา และสำนวนภาษาของสื่อมวลชน ซึ่งเราจะคามอย่างตลอดไปทุกกรณียอมไม่สมควร จึงขอซ้ำซ้ำอีกว่า ควรสอบถามอย่างใช้วิจารณ์ฎาทุกเวลาทุกโอกาสไป" (คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.31 - 32)

"การคิดอย่างมีเหตุผลของอาศัยหลักการ หรือมีข้อเท็จจริงที่ถูกต้องสนับสนุน
อย่างแน่นแฟ้นเพียงพอ" (ความคิดกับภาษา น.38)

"บุคคลที่มีปกติวิสัยชอบคิดอย่างมีเหตุผลมักจะเป็นคนที่ไม่หลงเชื่ออะไรง่าย ๆ
ก่อนที่จะคริทรองอย่างถ่องแท้เสียก่อน" (ความคิดกับภาษา น.39)

"ผู้มีทักษะในการคิดสูง ย่อมมีความคิดที่มีคุณภาพสูง" (ความคิดกับภาษา น.39)

"การคิดอย่างมีเหตุผลคือวิธีการตั้งข้อสรุปโดยมีเหตุผลสนับสนุนข้อสรุปนั้น"
(ความคิดกับภาษา น.41)

"ในขณะที่เราคิดพิจารณาสิ่งใดก็ตาม เราต้องสำรวจตัวเองด้วยความระมัด
ระวังว่า เรากำลังมีอคติเกิดขึ้นในใจหรือไม่ ถ้ามีจำเป็นต้องขจัดให้หมดไป"
(ความคิดกับภาษา น.45)

"การคิดของอาศัยเวลาคริทรอง ใคร่ครวญความสมควร มิฉะนั้นความคิดที่ได้
ออกมาอาจบกพร่องผิดพลาก" (ความคิดกับภาษา น.45)

"การใช้วิจารณ์ญาณในการฟัง .... หมายถึง การคิดใคร่ครวญโดยให้
เหตุผล" (การใช้วิจารณ์ญาณในการฟัง น.106)

"บุคคลที่มีวิจารณ์ญาณในการฟังต้องรู้จักควบคุมใจตนเอง ไม่ให้มีอคติเหล่านี้
เข้าครอบงำ เพราะอาจทำให้ขาดวิจารณ์ญาณได้" (การใช้วิจารณ์ญาณใน
การฟัง น.107)

"เมื่อฟังข่าวการให้สัมภาษณ์ของรัฐมนตรีว่าการประหววงมหาดไทยเรื่อง
ความคลี่คลายเกี่ยวกับคดีอาชญากรรม เราจำเป็นต้องใช้วิจารณ์ญาณ"
(การใช้วิจารณ์ญาณในการฟัง น.108)

"ถ้าเราฟังบทความเรื่องสถานการณ์เศรษฐกิจในรอบปี เราต้องใช้วิจารณ์ญาณ
ใคร่ครวญว่าเจ้าของบทความแผ่แ่งคิดและเจตนาใดไว้" (การใช้
วิจารณ์ญาณในการฟัง น.108)

"เมื่อเราฟังบุคคลที่น่าเชื่อถือมาบอกเล่าข้อเท็จจริงบางอย่างแก่เรา เราไม่
ควรเชื่อโดยทันที ควรใช้วิจารณ์ญาณในการรับฟัง" (การใช้วิจารณ์ญาณ
ในการฟัง น.108)

"เมื่อได้ฟังสารที่ให้ความรู้เรื่องใด ต้องกำหนดให้ได้ว่าเรื่องนั้นควรแก่การฟังโดยใช้วิจารณ์หรือไม่" (การใช้วิจารณ์ในการฟัง น.108)

"ถ้าเรื่องที่ฟังจำเป็นต้องใช้วิจารณ์ ต้องฟังด้วยความตั้งใจยิ่งขึ้น ..... ควรพิจารณาตามไปด้วยทุกระยะในระหว่างฟัง" (การใช้วิจารณ์ในการฟัง น.109)

"พิจารณาทัศนคติของผู้พูดที่มีต่อเรื่องที่พูด หรือฝึกพิจารณา ทัศนคติว่าสารที่ได้ฟังนั้นควรเชื่อถือหรือไม่ มากน้อยเพียงใด" (การใช้วิจารณ์ในการฟัง น.109)

"การฟังโดยใช้วิจารณ์ย่อมมีประโยชน์แก่ตนเองเสมอ" (การใช้วิจารณ์ในการฟัง น.109)

"สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ขอแนะนำให้ผู้บริโภคพิจารณาตรวจสอบคุณภาพของสินค้าให้ละเอียดรอบคอบก่อนซื้อ" (การใช้วิจารณ์ในการฟัง น.110)

"ควรหลีกเลี่ยงการใช้สินค้าฟุ่มเฟือยโดยไม่จำเป็น เพราะในภาวะของเศรษฐกิจปัจจุบันเราจำเป็นต้องประหยัด เงินทุกบาทจึงมีค่า" (การใช้วิจารณ์ในการฟัง น.110)

"ขณะที่ฟังบทความนี้อยู่ รวมทั้งเมื่อได้ฟังจบแล้ว เราอาจใช้วิจารณ์ในแง่ต่าง ๆ " (การใช้วิจารณ์ในการฟัง น.112)

"ผู้ที่มีวิจารณ์ก็ควรที่จะได้ค้นหาหลักฐานที่อาจสนับสนุน หรือหักล้างข้อสันนิษฐานข้างต้นนี้ได้ การทำเช่นนี้ถือว่าเป็นพัฒนาการทางปัญญาของมนุษย์ผู้มีการศึกษานั้นเอง" (การใช้วิจารณ์ในการฟัง น.113)

"ในปัจจุบันคนเราคงเผชิญกับสารที่โน้มน้าวใจอยู่เสมอ ..... เราจึงต้องใช้วิจารณ์ในการฟังเป็นอย่างมาก" (การใช้วิจารณ์ในการฟัง น.113)

"ฉะนั้นการเลือกซื้อ ควรพิจารณาถึงประโยชน์ที่จะได้รับอย่างแท้จริง"
(การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.163)

"ท่านจะเลือกซื้อสินค้าด้วยวิธีใด ไท่ทรงงให้รอบคอบก่อน" (การ
อ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.164)

1.6 ความรับผิดชอบ ความดีที่พบ 4 จากข้อความว่า

"พระสุธนปลอมให้นางสบายใจ ..... และชี้แจงให้นางเข้าใจหน้าที่
ของพระองค์" (การเขียนเชิงวิชาการและกิจธุระ น.82)

"ผู้กรอกจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบต่อข้อความที่ตนกรอกลงไป"
(การเขียนเชิงวิชาการและกิจธุระ น.97)

"คนที่ 2 เป็นคนขยันเอางานเอาการ เพราะพิมพ์วันละมาก ๆ และ
ไม่บ่น ..... ไม่อยากสอศู้สอศเห็น ทั้งใจทำงานตามที่เท่านั้น"
(การใช้วิจารณ์เฉพาะในการฟัง น.117)

"เราต้องให้ลูกหลานแต่งงาน ก็เพื่อจะได้มีครอบครัวเป็นหลักฐาน ทำให้
ชายหนุ่มหญิงสาวมีความรับผิดชอบ" (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์
น.151)

1.7 ความรักเกียรติ ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า

"ชาติเสือต้องไวลาย ชาติชายต้องไวชื่อ" (การใช้ถ้อยคำสำนวน
ให้มีประสิทธิภาพ น.61)

1.8 ความมีน้ำใจ ใจกว้าง ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า

"เห็นเขาสิ้นหน้ำอยู่ในสวนกลางแดด ..... ฉันจึงขออนุญาตผู้ใหญ่ว่า
ฉันจะเอาน้ำไปให้นักโทษคนนั้นกินได้ไหม" (การเขียนแสดงความรู้สึก
และจินตนาการ น.218)

"อีก 2 - 3 เดือนต่อมา นักโทษคนนั้นเอากรงหนที่เหลาค้วยไม้ไม่สวยงาม มีนกขุนทองใส่มาค้วยตัวหนึ่ง เขามาฝากผู้ใหญ่ไว้ให้ฉัน"

(การเขียนแสดงความรู้สึกและจินตนาการ น.219)

1.9 ความสุภาพและมีมารยาทที่ ความดีที่พบ 24 จากข้อความว่า

"มารยาทในการสื่อสาร นอกจากขึ้นอยู่กับคุณธรรมแล้ว ยังขึ้นกับวัฒนธรรมและระดับของการสื่อสารระหว่างมนุษย์ในสังคมอีกด้วย" (คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.24)

"มารยาทที่เป็นสากล ในการสื่อสารอย่างหนึ่งคือ การไม่ทะโกนชุกกันเมื่ออยู่ในบ้านเรือนหรืออยู่ในอาคารสถานที่ ถือเป็นกิริยาที่ไม่สุภาพ" (คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.25)

"นักเรียนควรถือว่า ความสุภาพมีความสำคัญมาก ถ้าติดต่อกับครูต้องแสดงความเคารพ" (คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.25)

"การพยายามโต้แย้งสิ่งที่โต้แย้งไม่ได้ โดยบางที่ใช้สำนวนให้ทวนใจผู้ฟัง เป็นการแสดงความขาดมารยาทและคุณธรรม" (คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.25)

"การสื่อสารในที่สาธารณะ เมื่อเราจะสื่อสารกับผู้ที่ใดก็ตามหนึ่งถึงมารยาทตามวัฒนธรรมของสังคม" (คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.26)

"เราควรใช้คำถามให้แจ่มชัดทรงประเด็น และสุภาพตามสมควร" (คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.26)

"บางครั้งเราจะพบแม่ค้าหรือพ่อค้าที่มีมารยาทไม่ดี ..... ถ้าเราใช้คำหยาบโหดทอบบ้าง ..... นอกจากแสดงว่ามารยาทที่ต่ำ ยังไม่ซื่อซาบเข้าไปในตัวเราแล้ว ยังทำให้ถูกครหาไปถึงผู้ปกครองและสถานศึกษาอีกด้วย" (คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.26)

"เด็กชายรุ่นหนุ่ม ควรใช้มารยาท ไม่กล่าวคำไม่สมควรแก่หญิงคนใด"
(คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.26)

"สำหรับคนเสมอกันที่ไม่สนิทสนมกันนัก การทักทายด้วยคำ สวัสดิ์ก็เป็นการ
แสดงถึงมารยาทที่ดี" (คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.27)

"ถ้าเราพบผู้ใหญ่ที่สูงอายุ หรือผู้เป็นที่นับถือ เช่น ครูอาจารย์มาก ๆ ....
จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้สุภาพภาษา คือ ควรเข้าไปทักความเคารพให้
ใกล้ท่าน และแสดงกิริยานอบน้อม" (คุณธรรมและมารยาทในการ
สื่อสาร น.27)

"เมื่อพบกับคนชาติใด จึงสมควรศึกษามารยาทของเขาจากผู้รู้ และเป็น
ไปได้ควรทำให้เขารู้ว่า อะไร เป็นสิ่งที่ขัดกับธรรมเนียมที่ดีงามของไทย"
(คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.29)

"ในที่สาธารณะ หรือในสถานที่สำคัญ กองใช้คำพูดที่แสดงความสำรวม
และให้ความเคารพต่อสถานที่" (การใช้ถ้อยคำสำนวนให้มีประสิทธิผล
น.57)

"ในการพูดกับบุคคลที่เรายกย่อง ก็เลือกใช้คำพูดสุภาพแสดงว่าให้เกียรติ"
(การใช้ถ้อยคำสำนวนให้มีประสิทธิผล น.58)

"การบอกแหล่งที่มาของข้อความที่บันทึก เป็นการแสดงมารยาทอันดีคือ
เจ้าของเรื่องเดิม" (การเขียนเชิงวิชาการและกิจธุระ น.78)

"ผู้พูดมีจรรยาบรรณ มารยาท รวมทั้งความจริงใจ ความปรารถนาดีต่อผู้ฟัง"
(การพูดต่อประชุมชน น.178)

"คุณธรรม จรรยาบรรณ มารยาท ของผู้พูด" (การพูดต่อประชุมชน น.179)

"คำถามใช้ เป็นคำทักทายตามมารยาทสังคมได้" (การถามและการตอบ
น.183)

- "ถ้าจำเป็นจะต้องถามก็ควรจะกล่าวขอภัยที่ถามและลาบละล้าง ...
 ..... ฟังละเว้นคำถามที่ไม่สุภาพ" (การถามและการตอบ น.184)
- "ผู้ตอบควรรู้จักหลีกเลี่ยงคำตอบที่จะก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนแก่
 ผู้อื่น ควรตอบให้สุภาพนุ่มนวล" (การถามและการตอบ น.187)
- "ควรคำนึงถึงมารยาทในการใช้วิจนภาษา เช่น ..... ถ้านั่งตอบ
 ก็ควรนั่งอย่างสุภาพเรียบร้อย" (การถามและการตอบ น.187)
- "คำ ขอ ควรใช้เสมอ ๆ ในการประชุม เพราะแสดงให้เห็นถึงความ
 สุภาพและความไม่ยกตนข่มท่านของผู้พูด" (ภาษาที่ใช้ในกิจการประชุม
 น.209)

1.10 ความขยันหมั่นเพียร ความดีที่พบ 6 จากข้อความว่า

- "อะไร ๆ ก็ไม่พ้นความพยายาม ถึงจะมีอุปสรรคมากมายเพียงใดถ้าเรา
 พยายามให้สุดกำลัง เราก็จะสามารถเอาชนะอุปสรรคเหล่านั้นได้"
 (การใช้ถ้อยคำสำนวนให้มีประสิทธิผล น.60)
- "ตื่นแต่กึกสีกแก่ห่ม" (การใช้ถ้อยคำสำนวนให้มีประสิทธิผล น.61)
- "กักลอสทองหมั้นกู เจ้าชู้ทองหมั้นเกี้ยว" (การใช้ถ้อยคำสำนวน
 ให้มีประสิทธิผล น.61)
- "ตาเป็นคนขยันและอดทน ภาระนั้นก็ยังคงใช้เวลาานานที่เกี่ยว สำหรับ
 ความเห็นที่เห็นที่ตาต้องหวานรดลงบนไร่นา" (การอ่านวิเคราะห์
 และวิจารณ์ น.141)
- "ตาสร้างฐานะครอบครัวจนได้ชื่อว่าสมบูรณ์สุข และว่ารวยกว่าชาวนา
 คนอื่น ๆ ในละแวกนี้" (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.141)
- "พระวิกรมมัททัยอควาจาซัดแย้งไม่ได้ ต้องใช้ความพยายามมาก ปิกแล้ว
 พยายามใหม่ถึง 25 ครั้ง จึงชนะคนและชนะความชั่วของเวทกาลได้"
 (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.150)

1.11 การครองตัวของสตรี ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า

"อุซางให้อุหาง อุนางให้อุแม่" (การใช้ถ้อยคำสำนวนให้มีประสิทธิภาพ น.61)

"นาริงามนั้นควรเข้าใจในความหมายที่กว้างว่า มิได้หมายถึงผู้หญิงสวยเท่านั้น แต่หมายถึงหญิงที่เพียบพร้อมด้วยคุณงามความดีด้วย" (การใช้วิจารณ์งานในการฟัง น.119)

1.12 การเลือกคบมิตรที่ดี ความดีที่พบ 6 จากข้อความว่า

"หนึ่งคือคบพาล เพราะจะพาประพฤติกิณ"

หนึ่งคบกะบัดดีศ เพราะจะพาประสพผล"

(วัฒนธรรมกับภาษา น.14)

"มีมิตรใจเป็นอันตรายกว่าศัตรูฉลาด" (คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.34)

"ผู้มีการศึกษาควรคบมิตรที่เป็นประโยชน์แก่ตน ช่วยกันให้เกิดการพัฒนาทางความรู้ ความคิด และจิตใจ" (คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.26)

"คบคนจรทมอหนึ่น" (การใช้ถ้อยคำสำนวนให้มีประสิทธิภาพ น.61)

"คบคนให้ดูหน้า ซื่อผ้าให้ดูเนื้อ" (การใช้ถ้อยคำสำนวนให้มีประสิทธิภาพ น.61)

"ไม่รู้จักห้วนอนปลายคืน" (การใช้ถ้อยคำสำนวนให้มีประสิทธิภาพ น.62)

1.13 การศึกษาหาความรู้ ความดีที่พบ 8 จากข้อความว่า

" ความรู้คู่เปรียบช่วย	กลิ้ง ภายเฮย
สุจริตคือเกราะบัง	ศาสตร์พ้อง
ปัญญาประจักษ์	อาวุธ
ภูมิศีกา่งโล่ป้อง	อาจแกลวกกลางสนาม"

(คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.34)

"อ่านเพื่อความรู้ เช่น อ่านหนังสือสารคดี อ่านหนังสือวิชาการเพื่อจะได้ศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เรานสนใจ การอ่านที่กล่าวมานี้ก็เพื่อความ เป็นพหุสุคนั่นเอง" (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์สาร น.135)

"เมื่อเป็นเด็กไม่เอาใจใส่ในทางเล่าเรียน ครั้นเป็นหนุ่มมีความมัวเมา ในกาม ..... ทำให้บิดามารดามีเรื่องร้อนใจบ่อย ๆ" (การอ่าน วิเคราะห์และวิจารณ์สาร น.148)

"กลายเป็นคนว่าง่าย พากเพียรเรียนรูจนเป็นผู้ที่รักวิทยายังยวค" (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์สาร น.148)

"ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียนของผู้หญิงสมัยเมื่อคนยังไม่นิยมให้ ลูกสาวเล่าเรียนหนังสือ ..... แต่เพราะความเอาถ่าน ..... จึงสามารถอ่านหนังสือและจำเรื่องราวไว้ได้มาก" (การอ่านวิเคราะห์ และวิจารณ์สาร น.156)

"ป่าของผู้เขียนซึ่งรู้จักศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง" (การอ่านวิเคราะห์ และวิจารณ์สาร น.162)

"หนึ่งคือการศึกษาประชากรหมูร์ ซึ่งสองสาคจากฟ้าสูงสูดกินคำ
อวยปัญญาอวยความรู้สร้างผู้นำ จากเบ็ดทรายสี่คำธรรมคา"

(การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์สาร น.167)

"การถามจึงเป็นวิธีการแสวงหาความรู้ที่สำคัญมาก" (การถามและ การทอ น.183)

- 1.15 การรู้จักประมาณตนในการดำรงชีวิต ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า
 "มนุษย์เรามักจะต่างคนต่างคิดกันไปคนละทาง ..... ฉะนั้นเมื่อเรา
 ไม่ทราบความคิด ความรู้สึกของผู้อื่น ก็ไม่ควรอิจฉาว่าเขามีความสุข
 มากกว่าเรา" (การใช้วิจารณ์ญาณในการฟัง น.120)
- 1.16 การรักษาความสัตย์จริง ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า
 "ภษักริยนั้นเป็นผู้กล้าหาญมีวาจาสัตย์ เมื่อรับคำว่าจะทำสิ่งใดก็ทำจน
 สำเร็จ" (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.150)
- 1.17 การรู้จักรักษาสุขภาพและพละทานมัย ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า
 "เจ้าหน้าที่ไปชักชวนราษฎรที่นั่นให้รู้จักใช้สามเข็มแทนไปหุงไปป่า หรือ
 ไปนอกบ้าน" (การถามและการตอบ น.190)
- 1.18 ความเคารพเชื่อฟัง ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า
 "มีนิสัยพาลเกร ..... และแสดงความไม่เคารพเทวดาคำว้ย"
 (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.150)
- 1.19 การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า
 "การอ่านหนังสือหรืองานเขียน ควรอ่านให้ได้ประโยชน์คุ้มกับเวลาหรือ
 ทรัพย์สินที่เสียไป ..... ต้องอ่านโดยวิเคราะห์และวิจารณ์" (การ
 อ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.135)
- 1.21 การต่อต้านสิ่งเสพติดและอบายมุข ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า
 "ชาวเขามางเข้าที่กองการแรงงาน และกองการใช้เป็นประจำ ก็มัก
 จะหาวิธีที่เลวร้าย โดยใช้ฝิ่น หรือยาเสพติดมอมเมาพวกนี้" (การ
 อ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.139)

2. ค่านิยมเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ หรือค่านิยมด้านสังคม

2.1 ความสามัคคี ความดีที่พบ 6 จากข้อความว่า

"ศึกษาวิธีที่จะให้บุคคลฝ่ายต่าง ๆ ร่วมมือกันประกอบกรณียกิจน้อยใหญ่"
(ความคิดกับภาษา น.38)

"รักกันไว้เถิด เราเกิดร่วมแดนไทย
..... ปวงชนทุกคนคือไทย"

(การใช้วิจารณ์งานในการฟัง น.113)

"ปลุกใจผู้ฟังให้มีความรักใคร่สามัคคีปรองดองกันในฐานะที่เป็นคนไทย"
(การใช้วิจารณ์งานในการฟัง น.114)

"บุคคลหลายฝ่ายรวมทั้งศิลปะ และดนตรีอย่างมีความสำคัญต่อความเป็น
ประเทศชาติ" (การใช้วิจารณ์งานในการฟัง น.118)

"กับการฝากข้อคิดใหม่แก่ผู้พยายามร่วมมือกัน" (การอ่านวิเคราะห์
และวิจารณ์ น.153)

"ผู้คนพากันพูดต่างกันว่าทั่วไป เหตุที่เกิดศึกเป็นเพราะกรุงศรีอยุธยา
อ่อนแอ แทกความสามัคคี" (การเขียนแสดงความรู้สึกละแฉงและจินตนาการ
น.229)

2.3 ความมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ความดีที่พบ 3 จากข้อความว่า

"มีกฎเกณฑ์คือกฎหมายที่ประชาชนต้องทำตาม" (วัฒนธรรมกับภาษา
น.6)

"เราควรรีไคร่ควรวางถึงกัน เหตุของระเบียบแบบแผนทุกอย่างที่มี เมื่อ
ใคร่ครวญ แล้วก็จะแลเห็นได้ว่า การละเลยระเบียบมักเสียประโยชน์"
(คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.25)

"การกระทำการที่ผิดระเบียบการใช้หน้าถ้วยวิธีใด ๆ ก็ตาม ไปรศหา
ทางแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าเป็นคดีตามกฎหมายต่อไป" (การเขียน
เชิงวิชาการและกิจธุระ น.102)

2.4 ความรักในวัฒนธรรมชนบทรรมนิยมประเพณีของไทย ความดีที่พบ 13
จากข้อความว่า

"ประเพณีถวายอาหารพระภิกษุของไทย ประเพณีร่อนน้ำซึ่งนิยมนำน้ำ
ตลอดจนเครื่องหอมไปแสดงความเคารพญาติผู้ใหญ่ ในเทศกาล
สงกรานต์" (วัฒนธรรมกับภาษา น.6)

"การไหว้แบบไทยเป็นเอกลักษณ์ของไทย" (คุณธรรมและมารยาท
ในการสื่อสาร น.27)

"บางทีเขาก็ใช้เท้าชี้สิ่งของ หรือก้าวข้ามของบางอย่างที่ไม่ควรข้าม
..... เราก็ควรจะบอกเขาให้เข้าใจอย่างสุภาพว่า กิริยาเช่นนั้น
ไม่สมควรตามธรรมเนียมไทย" (คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร
น.28)

"ประเพณีของไทยมีการไปหาญาติผู้ใหญ่ และผู้มีพระคุณในเทศกาล
สงกรานต์" (คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.31)

"วัฒนธรรมอันดีซึ่งเชื่อถือเช่นนี้ เมื่อเทียบกับวัฒนธรรมไทยเราเลือก
ของเราก็อกว่า" (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.151)

"วัฒนธรรมไทยของเราช่วยให้เราปรับตัวกับชีวิตตามสถานการณ์ต่าง ๆ
ได้ง่าย" (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.151)

"เดือนห้า (เมษายน) มีสาค่น้ำ ในเทศกาลสงกรานต์ และทำบุญกัน
คามวัด" (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.156)

"ให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย ที่เด็กได้รับโดยผู้ใหญ่ถ่ายทอดให้ เช่น ความรู้ที่เกี่ยวกับเสียงที่บอกสัญญาณจากวัด คือ กลองเพล"

(การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.157)

"การพาเด็กไปฝากโรงเรียน ต้องมีหญ้าแพรก คอกมะเขือไปไหว้ครู"

(การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.157)

"เรามีความสุขที่ได้ดำรงชีวิตอยู่ได้ในกรอบของวัฒนธรรมไทย" (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.162)

"แผ่นดินไทยและมรดกทางวัฒนธรรมของไทย มีความหมายสำคัญยิ่งต่อชีวิตของเด็กไทยทุกคน" (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.162)

"ไม่ว่าจะเป็นภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคอีสาน และภาคใต้ ต่างก็มีดนตรีประจำภาคไว้เป็นเอกลักษณ์" (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.164)

"แต่ครั้งที่มีเสียงแคนดังขึ้น ไม่ว่าจะเป็งานใด นั้นหมายถึงว่าคนอีสานได้รับความสุข" (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.164)

2.5 ความนิยมและภาคภูมิใจในสิ่งของที่ผลิตขึ้นในประเทศไทย ความดีที่

พบ 3 จากข้อความว่า

"อย่าไปหึงเสียนะ คนตรีอย่างนี้หาซื้อในตลาดไม่ได้ ไม่มีให้ลูกหลานรุ่นหลังได้เห็น" (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.166)

"เครื่องดนตรีแต่ละชิ้นแต่ละอันที่ประดิษฐ์คิดค้นกันขึ้นมา มักจะเป็นของที่หายากในพื้นที่บ้าน เขากับภูมิประเทศและธรรมชาติของท้องถิ่น" (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.164)

"วรรณกรรมร้อยแก้วของไทย ..... มีลักษณะหลายอย่างที่แสดงถึงระบบความคิด ระบบคุณค่าภาษาไทย อย่างเห็นได้ชัด" (การถามและการตอบ น.190)

2.6 ความรักเอกราชของชาติไทยและภูมิใจในความเป็นไทย ความพีที่พบ

11 จากข้อความว่า

"เมื่อไต่บันการบรรเลงเพลงชาติ หรือเพลงสรรเสริญพระบารมีก็เป็นประกาศว่า มีคนไทยอยู่ในที่นั้น" (วัฒนธรรมกับภาษา น.8)

"เราไม่นิยมไปรุกรานชาติอื่น เรามักรบเพื่อป้องกันอธิปไตย หรือถ้าจะเป็นฝ่ายรุกไปตีประเทศใด ก็เพื่อป้องกันไม่ให้มารุกรานเราอีกเท่านั้น" (วัฒนธรรมกับภาษา น.9)

"คนไทยในปัจจุบัณก็คือ คนที่ถือสัญชาติไทย อันหมายถึง ผู้ที่จะร่วมสุขร่วมทุกข์กับคนไทยทั่วไป จงรักภักดีต่อสถาบันต่าง ๆ ในวัฒนธรรมไทย ใช้ภาษาไทย และเห็นความสำคัญของภาษาไทยในฐานะที่เป็นภาษาของประชาชาติไทย" (วัฒนธรรมกับภาษา น.10)

"วัฒนธรรมไทยยังแสดงถึงลักษณะของผู้ที่เคยผ่านความอุดมสมบูรณ์ และมีที่ตั้งที่เป็นชัยภูมิที่สามารถดำรงความเป็นเอกราชของชาติได้" (วัฒนธรรมกับภาษา น.10)

"ถ้าพิจารณาศัพท์เฉพาะของวิชาดนตรี จะเห็นว่าศัพท์อุดมสมบูรณ์สามารถกล่าวถึงกันต่าง ๆ ของดนตรีไทยได้ ..... เหล่านี้แสดงความเจริญของไทยค่านศิลปะ" (วัฒนธรรมกับภาษา น.11)

"ทุกชาติที่เป็นเอกราชย่อมจะพยายามสถาปนาภาษาใดภาษาหนึ่งให้เป็นภาษาราชการ ใช้ในกิจการสำคัญของประเทศ" (วัฒนธรรมกับภาษา น.11)

"เมื่อได้พบซากกำแพงเมืองสวรรคโลก จึงเป็นหลักฐานยืนยันที่ทำให้คนไทยรู้สึกภาคภูมิใจกับประวัติของชาติเรามาก" (ชุมชนและมารยาทในการสื่อสาร น.30)

"โหม่นนำใจให้รักชาติบ้านเมือง" (การใช้วิจารณ์ญาณในการฟัง น.113)

"ผู้เขียนมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เกิดมาเป็นเด็กไทย เติบโตขึ้นมาในบ้านเมืองไทย ที่มีความเป็นเอกราช มีพระเจ้าแผ่นดินปกครอง"

(การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.162)

"สิ่งเหล่านั้นได้เตือนให้เขาสำนึกถึงความเป็นไทยที่เขาจะต้องร่วมรักษาไว้ให้ยั่งยืนตลอดไป"

(การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.162)

"นายแท่นก็ชักคางคองเป็นคำสั่ง แล้วออกวิ่งนำ ..... มือนั้นไทยมันจะเป็ดเสียเมื่อไม่รุก ไทยก็จะรุกเข้าจนถึงตัว"

(การเขียนแสดงความรู้สึกและจินตนาการ น.233)

2.7 ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ความดีที่พบ 8 จาก

ข้อความว่า

"ชนชาติไทยที่เป็นพลเมืองประเทศไทยปัจจุบันได้มีพระมุขที่ปรึกษาสามารถแก้ไขวิกฤตการณ์มาหลายครั้ง"

(วัฒนธรรมกับภาษา น.10)

"คนไทยเคารพสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างมาก เรามีคำใช้เฉพาะพระราชวงศ์ และภายในพระราชวงศ์ ก็มีลหุหลั่นด้วยคำอีกด้วย สถาบันศาสนาก็เป็นที่เคารพมาก เรามีคำสำหรับใช้กับพระภิกษุหลายคำ"

(วัฒนธรรมกับภาษา น.11)

"แหลมทองโสภาคย์ ขวัญขรมมี
ปกเกล้าเราไทยนี้ ร่มเย็นเป็นศรีช่องไส"

(การใช้วิจารณ์งานในการฟัง น.114)

"ประชาชนไทยก็จะพร้อมใจกันพลีชีวิต เพื่อป้องกันผืนแผ่นดินไทย และพระมหากษัตริย์อันเป็นที่รักยิ่ง"

(การใช้วิจารณ์งานในการฟัง น.114)

"การที่ได้เห็นผู้คนทั้งหลายถวายค่านับ หรือยกมือไหว้เมื่อรถยนต์พระที่นั่ง
พร้อมด้วยขบวนรถที่ตามเสด็จผ่านไป" (การอ่านวิเคราะห์และวินิจ
สาร น.159)

"เขามีความรักและภักดีต่อ "ในหลวง" ของเขา" (การอ่าน
วิเคราะห์และวินิจสาร น.162)

"สิ่งที่นายจุนประทับใจมากที่สุด ก็ตอนที่น้ำคณะโป่งสาบของเขาเข้าไป
แสดงถวายเฉพาะพระพักตร์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว" (การ
อ่านวิเคราะห์และวินิจสาร น.166)

"พระผู้เทิดทูนสุชาติประชาไทย ผู้ทรงชัยคุชตะวันอันรังรอง"
(การอ่านวิเคราะห์และวินิจสาร น.167)

2.8 การรักษาและหวงแหนสาธารณสมบัติ ความดีที่พบ 5 จากข้อความว่า

"นักเรียนมักจะมีอาการข้องใจเมื่อครูที่เป็นเจ้าหน้าที่เตือนให้นักเรียน
รักษาสมบัติอันเป็นของกลาง" (คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร
น.25)

"แต่ละวัดล้วนสร้างด้วยศิลา หินแลง หรืออิฐถือปูนทั้งนั้น .....
แต่คนสมัยปัจจุบันไม่ได้คิดเช่นนั้น ..... พวกมันทำลายเพื่อแสวงหา
ของมีค่าเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ยังซ่อนอยู่ในนั้น" (การเขียนแสดงความ
รู้สึกและจินตนาการ น.217)

"การทำลายของใหญ่เพื่อเอาของเล็กเช่นนี้ เป็นการทำลายของคนสิ้นคิด
ไม่มีค่าของสิ่งของ" (การเขียนแสดงความรู้สึกและจินตนาการ
น.217)

"ความรู้สึกเปี่ยมเป็นสุข และความซาบซึ้งจับใจในข้อความบนหลักศิลา
เป็นอันมลายลง เมื่อได้เห็น "แผ่นดินพระร่วง" เข้าจริง ๆ รู้สึก
ใจหาย และเสียดายอย่างลึกซึ้ง" (การเขียนแสดงความรู้สึกและ
จินตนาการ น.217)

"มรดกที่พระองค์ได้สร้างไว้ให้แก่คนรุ่นหลัง ถูกทำลายลงอย่างโง่เขลา
เช่นนั้น ก็คงจะเสียพระทัยจนน้ำพระเนตรตกเป็นแน่" (การเขียน
แสดงความรู้สึกและจินตนาการ น.217)

2.10 ความยุติธรรมและความเสมอภาคในสังคม ความดีที่พบ 6 จาก
ข้อความว่า

"เมื่อมนุษย์เจริญขึ้นก็จะมีทฤษฎีหมายตราไว้อย่างมีระเบียบ มีการแสวง
หาหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณาของผู้พิพากษา" (วัฒนธรรม
กับภาษา น.3)

"ประวัติสังคมของไทยจะพบว่าไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะกันอย่างเหนียว
แน่น และไม่มีการกษัตริย์คนคณะใด" (วัฒนธรรมกับภาษา น.9)

"ความเหลื่อมล้ำสังคมโสมมคฤก คือชายทุกข์ครอบทั่วถ้วนประชา"
(การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.152)

"มุ่งที่จะขจัดความไม่เป็นธรรม" (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์
น.153)

"ความเหลื่อมล้ำในสังคมก็แผ่ขยายทั่วไป จนกลายเป็นชายแห่งความ
ทุกข์ที่ครอบคลุมปวงชน" (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.154)

"ชีวิตทาสชาติไทยไร้แสงเรือง พระทรงเปลื้องสู่ไทยสิ่งทุกวิญญาณ"
(การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.167)

2.11 ความเคารพและให้เกียรติผู้มีอาวุโสกว่าคนในสังคม ความดีที่พบ 3
จากข้อความว่า

"หนึ่งกราบและบูชา   อภิภูษะนียชน
ชื่อนี้แหละมงคล   อภิเรกอุภมคี"

(วัฒนธรรมกับภาษา น.14)

"ถ้าคิดต่อกับพนักงานทำหน้าที่ต่าง ๆ นักเรียนก็ต้องถือว่าเขาเป็นพนักงานของโรงเรียนคนหนึ่ง มีอาชีพสุจริต นักเรียนควรนับถือเขาคตามอาวูโล" (คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.25)

"ทั้งนี้ก็เพื่อจะให้ญาติมิตรที่อาวูโลอันเป็นที่เคารพนับถือไ้มาเป็นพยาน" (การอ่านวิเคราะห์และวินิจฉัยสาร น.151)

2.13 ความเคารพในสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า

"เสรีภาพทางศาสนาเราถือว่าใหญ่ยิ่ง นอกจากจะอนุญาตให้ทำกิจพิธีโดยเราไม่ชักขวางแล้ว เรายังอนุเคราะห์" (วัฒนธรรมกับภาษา น.9)

2.15 ความศรัทธาในการปกครอง ระบบชนเสรีประชาธิปไตย ความดีที่พบ 3 จากข้อความว่า

"ตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดควรมาจากการเลือกตั้ง ..... เพื่อเป็นการแสดงความเห็นประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น" (ความคิดกับภาษา น.41)

"คนไทยจึงควรร่วมมือกันรักษาประชาธิปไตยไว้ให้มั่นคงชั่วกาลนาน" (การอ่านวิเคราะห์และวินิจฉัยสาร น.162)

"ในสังคมประชาธิปไตยนั้น บุคคลมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกอย่างกว้างขวาง" (การพูดต่อประชุมชน น.172)

3. ค่านิยมเกี่ยวกับจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม

3.1 ความมีจิตใจเมตตากรุณาและโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น ความดีที่พบ 12 จากข้อความว่า

"การอุทิศดวงตาให้แก่เพื่อนมนุษย์ผู้ตาบอด เพื่อให้ดวงตาของเขาสามารถมองเห็นได้อีก นับว่าเป็นการทำคุณประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่อย่างแท้จริง" (ความคิดกับภาษา น.41)

"ในบางครั้งเราจำเป็นต้องนึกคำนึงถึงโมตรีจิต และมนุษย์สัมพันธ์อีก
ด้วยว่าได้ใช้ถ้อยคำอย่างไร จึงก่อให้เกิดโมตรีจิตและมนุษย์สัมพันธ์อันดี
ต่อกัน" (การใช้ถ้อยคำและสำนวนให้มีประสิทธิผล น.59)

"ขอทำรายการเชิญชวนผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาคเงิน และโค - กระบือ
นำมาใช้ในโครงการให้ชาวไร่ชาวนาผู้ยากแค้น" (การใช้
วิจารณ์ญาณในการฟัง น.115)

"โครงการรณรงค์รับบริจาคนี้ ..... ได้รับความร่วมมือจากประชา
ชนอย่างท่วมท้น" (การใช้วิจารณ์ญาณในการฟัง น.115)

"สำหรับท่านที่มีจิตศรัทธาก็จะมีโอกาสร่วมบริจาคสมทบทุนเพื่อซื้อโค
และกระบือ นำไปช่วยเหลือเกษตรกรชาวไร่ชาวนา" (การใช้
วิจารณ์ญาณในการฟัง น.115)

"เป็นที่เชื่อถือเสมอมาว่า การบริจาควัวควาย หรือการซื้อวัวควายจาก
โรงฆ่าสัตว์ไปปล่อยเป็นการทำบุญกุศลอย่างเอกอุ" (การใช้วิจารณ์ญาณ
ในการฟัง น.115)

"ขยายความที่กินส่วนที่ห้า อันนอกเหนือไปจากส่วนที่ขายให้อยู่อาศัยให้กับ
วัดบึงเคย เพื่อสร้างเปียโรงเรียนสำหรับเด็ก ๆ ในละแวกนั้น"
(การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.143)

"ความแน่นของดวงคนลับพื้นที่   เกิดซึ่งค้ำฟ้าพันค้ำยัคคัมหา
เหยียบกันชันยีนหยักเพื่ออัทธา   แย่งแม่อากาศีไซ้หายใจกัน"
(การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.152)

"มนุษย์ผู้ไม่สันติจะร่วมมือกันขจัดความเลวร้ายทั้งหลาย และช่วยกัน
สร้างสรรคโลกที่น่าอยู่ขึ้นมา ด้วยการจัดความเห็นแก่ตัวของแต่ละคน
ให้สิ้นไป" (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.154)

"ตัวผู้เขียนกับเด็กชายผู้ใหญ่ที่แสดงโมหจริตและความเอื้อเฟื้อต่อคน ทำให้เกิดความรู้สึกประทับใจในโมหจริตนั้นไม่รู้สึก" (การอ่าน วิเคราะห์และวิจารณ์ น.157)

"ความรักและเมตตาภาวนาผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดช่วยให้เด็กมีจิตใจอ่อนโยน พร้อมทั้งจะเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเมื่อเขาเติบโตขึ้น" (การอ่าน วิเคราะห์และวิจารณ์ น.162)

"ผู้ชายชาวสิงคโปร์ที่มีค่านิยม แต่ขี้สอและเป็นคนเอื้อเฟื้อ ..... เขาช่วยยกกระเป๋าให้ฉัน ..... และยังมีอีกมากมายให้ฉันอีก" (การถามและการตอบ น.189)

3.2 ความซื่อสัตย์สุจริตทางกาย วาจา ใจ ความดีที่พบ 5 จากข้อความว่า "นิทานเก่าเรื่องเทพารักษ์กับคนตัดไม้ สอนให้เห็นโทษของความโลภ และคุณค่าของความซื่อสัตย์" (คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.30)

" ราชาราชานอม	ในสัตย์
อมาคย์เป็นบรรพต	ถ่องแท้
ฝูงราษฎรอยู่ศรีสวัสดิ์	ทุกเมื่อ
เมืองคังนี้เลิศล้ำ	ไพร่ฟ้าเปรมปรีดิ์"

(คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.34)

"การกรอกแบบฟอร์มทุกชนิด ผู้กรอกควรให้ความจริงเสมอ ไม่ควรกรอกข้อความที่เป็นเท็จ" (การเขียนเชิงวิชาการและกิจธุระ น.97)

"การร่วมมือซื่อตรงแก่ทรงศักดิ์ เชื่อใหม่จักจกภัยได้ตั้งหมาย มือค้อมมือซื่อมั่นล้างอันตราย ลบผันร้ายจากนิมิตทุกนิทร"

(การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.153)

"คุณคิกรายการของผมซอกไป เมื่อเช้าเรียกโซคาขึ้นไปห้องอีกซอกยังไม่เห็น" (การเขียนแสดงความรู้สึกและจินตนาการ น.227)

3.3 ความสำคัญยุคเวลาที่ต่อผู้พิมพ์ ความถี่ที่พบ 10 จากข้อความว่า

"ซาคก ก็อาจสอนธรรมะในพระพุทธศาสนา เช่น เรื่องนกแขกเต้า
ความข้าวไปเลี้ยงพ่อแม่" (คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร
น.30)

"ข้าวแดงแกงร้อน" (การใช้ถ้อยคำสำนวนให้มีประสิทธิภาพ น.61)

"กินบนเรือนชั้นหลังคา" (การใช้ถ้อยคำสำนวนให้มีประสิทธิภาพ
น.62)

"น้ำเกลือ น้ำปลาร้า รกหัว" (การใช้ถ้อยคำสำนวนให้มีประสิทธิภาพ
น.62)

"จนกระทั่งลูก ๆ ของยายเคิบโตเป็นผู้ใหญ่ และแยกย้ายกันไปอยู่กับ
ครอบครัวของพวกเขา" (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.142)

"ผู้ชมอาจเกิดความรู้สึกว่า ตนถูกทอดทิ้งให้ว่างเปล่า อ่างว่าง โดยอีก
ฝ่ายหนึ่งหาได้ตระหนักไม่" (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์
น.146)

"ลูกไม่ดีว่าแรงกายแรงใจที่พ่อแม่ลงไปในสมบัติที่ตนได้รับไป มีคุณค่า
อะไรที่มากนัก นอกจากจะเร่งรีบเอาค่าที่มองเห็นง่าย ๆ คือ เงิน
ที่ผู้อื่นหยิบยื่นให้" (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.147)

"ลูก ๆ ดูไม่ค่อยมีน้ำใจกับยายเลย ..... ชายที่คืนที่พ่อแม่หามาได้
ก็ด้วยความเหนื่อยยาก ..... แล้วก็ทอดทิ้งให้อยู่แต่คนเดียว" (การ
อ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.147)

"ครูขอขอบใจในน้ำใจอันงามของพวกเขา ที่นำช่อกอกไม้มาเยี่ยมครู
ตอนที่ครูเจ็บ" (การเขียนแสดงความรู้สึกและจินตนาการ น.215)

" อ้า เทพผู้ทรงสิทธิศักดิ์ เมื่อได้ปกปัก
ลูกแล้วจึงคุ้มมารคา"

(การเขียนแสดงความรู้สึกและจินตนาการ น.235)

3.4 ความละเอียดเกรงกลัวต่อการทำชั่ว ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า
 "มันเป็นความซื่อตรงซึ่งเกิดจากความรู้สึกผิดชอบ ความซื่อตรง อันเต็ม
 ไปด้วยหิริ โศกศัลยะ มิใช่ในสายตาของคนอื่น แต่ในความคึกคักใจ
 ของเขาเอง" (การเขียนแสดงความรู้สึกและจินตนาการ น.227)
 "ลักษณะของคนซื่อตรงที่ไม่มีโอกาส หรือความเขี้ยววนใคในโลกที่จะมา
 ชักจูงให้เขากระทำชั่วได้" (การเขียนแสดงความรู้สึกและจินตนาการ
 น.228)

3.5 ความมีสติระลึกรู้ได้และไม่ประมาท ความดีที่พบ 4 จากข้อความว่า
 "นิทานอีสป ..... สอนให้รู้จักชีวิต และสอนการรู้จักหลายอย่าง เช่น
 เรื่องเต่าแข่งกระต่าย สอนในเรื่องความประมาท" (คุณธรรมและ
 มารยาทในการสื่อสาร น.30)

"คิดหาทางป้องกันอันตรายไม่ให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง ครอบครวั และสังคม"
 (ความคึกคักกับภาษา น.38)

"ครอบครวัที่ขาดความมีสติ ..... ย่อมประสบความยุ่งยาก"
 (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.151)

"เราได้เรียนรู้เรื่องราวของอดีตแล้ว ก็จะช่วยให้เราสามารถปรับตัว
 เข้ากับปัจจุบัน และเตรียมตัวรับอนาคตได้ด้วยความไม่ประมาท"
 (การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.162)

3.6 การตระหนักในความสัมพันธ์ของศีลธรรมที่มีต่อการพัฒนาจิตใจมนุษย์
 ความดีที่พบ 9 จากข้อความว่า

"ทุกศาสนาเชื่อว่า การอบรมของมนุษย์จากผู้ที่มีความรัก ความเมตตา
 ตั้งแต่เยาว์วัยที่สุด และการได้เห็นได้ยินได้อ่านถึงคุณธรรมตลอดไปไม่
 เว้นว่าง ทำให้มนุษย์มีคุณธรรมประจำอยู่กับคน" (คุณธรรมและมารยาท
 ในการสื่อสาร น.22)

"คุณธรรมที่สร้างสังคม ใดแก่ คุณธรรมอันนำมาซึ่งความไว้วางใจกัน
ในหมู่มนุษย์ที่มีการสื่อสารสัมพันธ์กัน" (คุณธรรมและมารยาทในการ
สื่อสาร น.23)

"ทุกศาสนายกย่องการเคารพพ่อแม่ว่าเป็นคุณธรรม และคุณธรรมที่สำคัญ
ที่สุดในการสร้างสังคมก็คือการถือวาจาสำคัญ" (คุณธรรมและมารยาท
ในการสื่อสาร น.23)

"ความซื่อสัตย์ของมนุษย์ซึ่งทางศาสนาก็เน้นหนักด้วย ผู้ที่จะพูดก็กระทำก็
ได้ก็ควรเป็นผู้ซื่อสัตย์ คือเป็นผู้มีคุณธรรมอยู่ในใจนั่นเอง" (คุณธรรม
และมารยาทในการสื่อสาร น.23)

"ผู้ที่มีคุณธรรมดีก็มักมีมารยาทดี เช่น ผู้มีใจเมตตาก็มักมีคำพูดที่ไม่ระคาย
เคืองใจผู้ฟัง" (คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.23)

"การยอมรับความผิดพลาดไม่ใช่สิ่งที่ควรอับอาย วัฒนธรรมและศาสนา
สำคัญ ๆ สอนให้คนรับผิดเมื่อได้พลาดพลั้ง" (คุณธรรมและมารยาท
ในการสื่อสาร น.25)

"หน้าที่ของเราก็คือ จะต้องพยายามสร้างคุณธรรมที่มีอยู่ไม่ให้เสื่อมสูญไป
และพยายามให้เกิดคุณธรรมที่กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้นเสมอไป" (คุณ
ธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.30)

"เมืองโคไรธรรมอาไฟ เมืองนั้นบรรลีย์แน่เอย"
(การใช้วิจารณ์ญาณในการฟัง น.119)

"เจตนาที่แท้จริงน่าจะเป็นว่า ต้องการย้ำให้เห็นความสำคัญอย่างยิ่งยวด
ของธรรมะ" (การใช้วิจารณ์ญาณในการฟัง น.119)

3.7 ความยึดมั่นในศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจและเป็นแนวปฏิบัติในการ
ดำรงชีวิต ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า

"พระผู้เป็นเจ้ามีพระโองการให้มนุษย์นับถือพระองค์เป็นขั้นแรก ท่อไป
ก็คือเว้นจากการประทุษร้ายกัน แสดงความเมตตา กรุณาต่อกัน"
(คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.23)

"เรามีพิธีให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวถวายอาหารบิณฑบาต เพื่อจะไถ่บาปเพื่อบุญกุศลร่วมกัน" (การอ่านวิเคราะห์และวินิจสาร น.151)

3.8 การยกย่องสรรเสริญผู้กระทำความดีต่อต้านความชั่ว ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า

"ศึดยกย่องสรรเสริญผู้กระทำความดี ....." (ความคิดกับภาษา น.38)

4. ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความงาม

4.1 การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิต ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า

"ภัยจากลำน้ำเน่าเศร้าใจหาย อากาศกลายเป็นพิษฤทธิมหันต์"
(การอ่านวิเคราะห์และวินิจสาร น.152)

"น้ำเน่าและอากาศเป็นพิษยิ่งทำให้โลกเลวร้ายลงไปทุกวัน" (การอ่านวิเคราะห์และวินิจสาร น.154)

4.3 การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมที่งาม ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า
"ลักษณะของน้ำกล้างแม่น้ำที่ดูสะอาด ไม่ค่อยขุ่น และไม่มีเศษขยะ"
(การอ่านวิเคราะห์และวินิจสาร น.158)

4.4 ความรักธรรมชาติและเห็นความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า

"เพลงที่ร้องที่รำกึ่งนึกคิดเอาธรรมชาติรอบ ๆ ตัวที่ทั้งสองกายอายุอาศัยอยู่มาเล่น ....." แต่ละเพลงจะบอกถึงลักษณะสภาพท้องถิ่น"
(การอ่านวิเคราะห์และวินิจสาร น.165)

4.5 การเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี ความถี่ที่พบ 30 จากข้อความว่า

"วัดเบญจมบพิตร เป็นสถาปัตยกรรมที่งดงามที่สุดแห่งหนึ่งในโลก"

(วัฒนธรรมกับภาษา น.1)

"ถ้าเราสื่อสารกัน เพียงด้วยเสียงพูดหรือเสียงวิงวอน วัฒนธรรมของมนุษย์ก็จะไม่แตกต่าง ก้าวหน้าขึ้นมาจากวัฒนธรรมของฝูงสัตว์เท่าใดนัก" (วัฒนธรรมกับภาษา น.4)

"ชุมชนที่อยู่ในเขตร้อนย่อมมีประเพณีสงกรานต์ กลุ่มชนที่อยู่ในเขตหนาวมีประเพณีการเล่นรอบกองไฟ กลุ่มชนที่อยู่ริมน้ำย่อมมีประเพณีแข่งเรือ" (วัฒนธรรมกับภาษา น.5)

"ตั้งแต่สมัยโบราณคนไทยนิยมความคล้องจองกัน .... ถ้อยคำสำนวนที่ใช้ในชีวิตประจำวันก็นิยมภาษาคคล้องจองกัน ..... และแม้คำขวัญใหม่ ๆ ..... คนไทยก็นิยมใช้ถ้อยคำให้คล้องจองกัน" (วัฒนธรรมกับภาษา น.13)

"นอกจากภาษาทำให้มนุษย์พัฒนาวัฒนธรรมของตนแล้ว ภาษายังช่วยให้มนุษย์สร้างวัฒนธรรม และสืบทอดวัฒนธรรมได้ด้วย" (วัฒนธรรมกับภาษา น.14)

"การถ่ายทอดวัฒนธรรมและการใช้ภาษาไม่ควรปล่อยให้มีการเปลี่ยนแปลงเร็วเกินไป จนคนรุ่นเก่าไม่สามารถสืบทอดประสบการณ์อันมีค่าแก่คนรุ่นใหม่ได้" (วัฒนธรรมกับภาษา น.14)

"วรรณคดีและภาษาถิ่น ก็มีส่วนสำคัญต่อการสืบทอดวัฒนธรรมด้วย" (วัฒนธรรมกับภาษา น.14)

"ศิลปะทุกชนิดเป็นเครื่องสื่ออารมณ์ของมนุษย์" (วัฒนธรรมกับภาษา น.15)

"วรรณคดีจึงเป็นเครื่องสืบทอดวัฒนธรรมไว้เป็นอย่างดี" (วัฒนธรรมกับภาษา น.15)

"วรรณคดีไทยเป็นกระจกส่องชีวิตของหมู่ชนที่ประพันธ์วรรณคดีขึ้น
ในวรรณคดีไทยจะเห็นว่าชีวิตของคนไทยเต็มไปด้วยความรื่นเริง"
(วัฒนธรรมกับภาษา น.15)

"ภาษาไทยและประเพณีที่ซึกันอยู่เฉพาะท้องถิ่นหนึ่ง ๆ นั้นมีค่าอย่างยิ่ง
แก่วัฒนธรรมของชนทั้งชาติ" (วัฒนธรรมกับภาษา น.16)

"การศึกษาวรรณคดีก็คือ การเรียนรู้ชีวิตส่วนลึกของมนุษย์โดยอาศัย
วรรณศิลป์นั่นเอง" (คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร น.30)

"จะเห็นว่าสำนวนในภาษาไทยมีมากมาย ล้วนน่าสนใจและจดจำไว้
สำนวนทั้งหลายเหล่านี้ เรามีมาแต่สมัยโบราณ . . . . . หากนักเรียน
เลือกใช้ให้เหมาะสมกับโอกาส ก็จะเกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและ
ส่วนรวม เป็นการช่วยอนุรักษ์สมบัติทางภาษา และวัฒนธรรมของไทย
ไว้ให้ยั่งยืนตลอดไป" (ความคิดกับภาษา น.66)

"ที่วัดกระมังนี้มีศิลปวัตถุที่สำคัญ สวยงาม และมีชื่อเสียงมาก คือพระ
ปรารงค์ และหอพระไตรปิฎก" (การเขียนเชิงวิชาการและกิจธุระ
น.74)

"โบราณสถานต่าง ๆ ถ้าเราไม่ได้ให้ความสนใจเราก็อาจเพียงเดิน
ผ่านไป แต่ตาเพื่อน ๆ ลองสร้างมโนภาพขึ้นในใจว่าสิ่งของที่ปรังค์ ศิลป
วัตถุทั้งนี้ถ้ายังอยู่ในสภาพที่ดีจะเป็นอย่างไร" (การเขียนเชิงวิชาการ
และกิจธุระ น.74)

"หอไตรนั่งกงงามและมีค่า จึงมีการอนุรักษ์ . . . . . หอไตรวัดกระมังนี้
มีคุณค่า ทั้งทางสถาปัตยกรรมไทย และทางค่านิจกรกรรมฝ่ายนี้"
(การเขียนเชิงวิชาการและกิจธุระ น.75)

"อาจารย์เพื่อ นิยมและเห็นคุณค่าของงานศิลปะในอดีต และอุทิศเวลา
เพื่อการอนุรักษ์มาเป็นเวลานาน" (การเขียนเชิงวิชาการและ
กิจธุระ น.76)

"ประตูและซุ้มประตูของหอไตร เป็นอีกอย่างหนึ่งที่มีมืองานแกะ ไม้งาม
เป็นเลิศ ภูแล้วประหลาดใจว่าทำไมคนโบราณถึงได้ทำงานศิลปกรรม
โคงคงานจนคนรุ่นหลังอดทึ่งไม่ได้" (การเขียนเชิงวิชาการและ
กิจธุระ น.76)

"พระปรางค์วัดระฆังโฆสิต์ชื่อว่าเป็นพระปรางค์องค์เดียวที่สร้างขึ้นอย่าง
สวยงาม และถูกแบบแผนในกรุงรัตนโกสินทร์" (การเขียนเชิง
วิชาการและกิจธุระ น.77)

"หอไตรวัดระฆัง เป็นสถาปัตยกรรมที่มีค่าควรเมือง ..... หอไตรนี้
คงงานทรงคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์" (การเขียนเชิงวิชาการและ
กิจธุระ น.77)

"ผู้ทุ่มเทแรงกายแรงใจ ในการอนุรักษ์หอไตรแห่งนี้ คือ อาจารย์เพื่อ
ทวีพิทักษ์ ซึ่งเป็นผู้ที่เห็นคุณค่างานศิลปะในอดีต" (การเขียนเชิง
วิชาการและกิจธุระ น.77)

"เวลาที่ค่อยสว่างขึ้น เมื่อนางกินรีหึ่งเจ็ครายรำออกมาอย่างงดงามด้วย
ท่วงท่าซึ่งดูราวกับเทพนิมิต" (การเขียนเชิงวิชาการและกิจธุระ
น.81)

"มีทหารธนู ทหารหอก ทหารคาบและทหารม้า ก็รำร่าออกคามา
จังหวะเพลง ล้วนมีท่วงท่าที่องอาจ คึกคัก เข้มแข็ง" (การเขียน
เชิงวิชาการและกิจธุระ น.82)

"ท่านาฏศิลป์ที่เลียนแบบการวิ่งของม้านี้เลียนท่าคึกคะนองของม้า
จริง ๆ ใคอย่างน่าชม" (การเขียนเชิงวิชาการและกิจธุระ
น.82)

"ท่าร้ายรำของนางมโนราห์ซึ่งเราเรียกกันว่ามโนรำหุชายัญ เป็น
รำที่ทรงงาม" (การเขียนเชิงวิชาการและกิจธุระ น.82)

"รำซั๊กซั๊ก เป็นการรำหุของพระสุชนและนางกนิรทั้งเจ็ด รำซั๊ก
ซั๊กเป็นการรำรำที่มีท่วงท่ารวดเร็วกระฉับกระเฉง แต่งงดงาม
น่าชมอย่างยิ่ง" (การเขียนเชิงวิชาการและกิจธุระ น.83)

"ข้าพเจ้าชอบการแสดงที่งามบริสุทธิ์ที่งามบริบูรณ์ด้วยท่ารำเข้ากับ
ดนตรีและบทร้องอันไพเราะ การแต่งกาซึกสวยงามเหมาะเจาะกับ
เนื้อเรื่อง" (การเขียนเชิงวิชาการและกิจธุระ น.83)

"เมืองโคโรศิลาไสถน เมืองนั้นไม่พันเสื่อมทราม"

(การใช้วิจารณ์ภายในการฟัง น.118)

"ลักษณะคำประพันธ์ในคำนเสียง การทอกรับสัมผัสมีความไพเราะทำให้
ผู้ฟังได้รับความเพลิดเพลิน" (การใช้วิจารณ์ภายในการฟัง น.119)

" ศิลปินสมเด็จผู้	พระศิลา
ศิลปะระจิกอินทร์	อำฟ้า
ศิลป์ภักดีถวิล	วิศว กรรมนอ
ศิลปศาสตร์โอภาสหล้า	เลิศล้ำเลิศศิลป์"

(การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.167)

"ผู้ประพันธ์ใช้สำนวนภาษาที่ชวนความรู้สึกไวภายในถ้อยคำที่เป็นสามัญ
..... แต่สามารถทำให้เกิดความสะเทือนใจได้" (การอ่านวิเคราะห์
และวิจารณ์ น.146)

" คักคอก "คำ" ฉ่าประทีนกลิ่นหอมหวาน
สรรจากสวน "ภาษา" มาผสม
เรียงตามลาย "ลีลา" น่าชื่นชม
ไหม "อารมณ์" ร้อยผูกเป็นมาลัย"

(การอ่านวิเคราะห์และวิจารณ์ น.168)

"..... ความประสงค์ของผู้สร้างที่ทําคิดปฏิกฤษนาคมหิมาเหล่านั้น ก็เพื่อให้ผู้อยู่ยืนยิบไปชั่วกาลนาน" (การเขียนแสดงความรู้สึก และจินตนาการ น.217)

4.6 การตระหนักในความสำคัญของการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลว่าทำให้เกิดผลดีทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ความดีที่พบ 5 จากข้อความว่า

"ชนทุกกลุ่มทุกท้องถิ่นก็จำเป็นต้องเรียนภาษาไทยมาตรฐาน การนี้เพื่อประโยชน์ของการสื่อสารกับเพื่อนร่วมชาติทั้งหมด ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม" (วัฒนธรรมกับภาษา น.16)

"เขาใช้ชู้กันมานานแล้วว่า ชื่นรดลงเรือ ชื่นเหนื่อล่องใต้" (วัฒนธรรมกับภาษา น.19)

"ที่ไ้ใช้คราวเดียวติดกันสามอึกนั้น ก็ออกจะรกเรือเผื่อไปหน่อย อะอะก็อึกเข้าไว้ก่อน ก็จูจะอับจนถ้อยคำ" (วัฒนธรรมกับภาษา น.19)

"จำเป็นต้องใช้ให้เหมาะสมกับกาลเทศะ และบุคคลด้วย จึงจะทําให้การสื่อสารเกิดประสิทธิผล" (การใช้ถ้อยคำสำนวนให้มีประสิทธิผล น.57)

"การใ้ภษาว่า การทอบถึเช่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อจุดประสงค์อื่น ๆ ผู้ทอบถึควรรคํานึงว่าผู้ฟังเป็นใคร อยู่ในฐานะอย่างไร" (การถาม และการทอบ น.187)

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 แสดงความถี่ของค่านิยมที่อ่านพบในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะพัฒนา
เล่ม 2

รายการค่านิยม	ความถี่
1. ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง หรือค่านิยมด้านการครองตน	
1.1 ความมีระเบียบวินัยในตนเอง	-
1.2 ความอดทนอดกลั้น	3
1.3 การพึ่งตนเอง	1
1.4 การประหยัดและอดออม	8
1.5 ความมีสติปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผล	25
1.6 ความรับผิดชอบ	4
1.7 ความรักเกียรติ	1
1.8 ความมีน้ำใจ ใจกว้าง	2
1.9 ความสุขภาพและมีมารยาทดี	21
1.10 ความขยันหมั่นเพียร	6
1.11 การครองตัวของสตรี	2
1.12 การเลือกคบมิตรที่ดี	6
1.13 การศึกษาหาความรู้	8
1.14 ความศรัทธาในการทำความดี	-
1.15 การรู้จักประมาณตนในการดำรงชีวิต	1
1.16 การรักความสัตย์จริง	1
1.17 การรู้จักรักษาสุขภาพและพลานามัย	1
1.18 ความเคารพเชื่อฟัง	1
1.19 การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	1
1.20 ความภูมิใจในตนเอง	-
1.21 การต่อต้านสิ่งเสพติดและอบายมุข	1

รายการค่านิยม	ความถี่
2. ค่านิยมเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ หรือค่านิยมด้านสังคม	
2.1 ความสามัคคี	6
2.2 ความเสียสละเพื่อส่วนรวม	-
2.3 ความมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย	3
2.4 ความรักในวัฒนธรรม ชนมธรรมเนียบประเพณีของไทย	13
2.5 ความนิยมและภาคภูมิใจในสิ่งของที่ผลิตขึ้นในประเทศไทย	3
2.6 ความรักเอกราชของชาติไทย และภูมิใจในความเป็นไทย	11
2.7 ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์	8
2.8 การรักษาและหวงแหนสาธารณสมบัติ	5
2.9 การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	-
2.10 ความยุติธรรม และความเสมอภาคในสังคม	6
2.11 ความเคารพและให้เกียรติผู้มีอาวุโสกว่าตนในสังคม	3
2.12 การเห็นความสำคัญของครอบครัวในฐานะที่เป็นพื้นฐานของสังคม	-
2.13 ความเคารพในสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น	1
2.14 ความมุ่งมั่นที่จะเสริมสร้างเสริมภาพสมรรถภาพและภราครภาพให้เกิดขึ้นในสังคม	-
2.15 ความศรัทธาในการปกครองระบอบเสรีประชาธิปไตย	3
3. ค่านิยมเกี่ยวกับจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม	
3.1 ความมีจิตใจเมตตากรุณาและโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น	12
3.2 ความซื่อสัตย์สุจริตทางกาย วาจา ใจ	5
3.3 ความกตัญญูกตเวทิต่อผู้มีคุณ	10
3.4 ความละเอียดและเกรงกลัวต่อการทำชั่ว	2
3.5 ความมีสติระลึกรู้จักและไม่ประมาท	4

รายการค่านิยม	ความถี่
3.6 การตระหนักในความสำคัญของศิลปกรรมที่มีต่อการพัฒนาจิตใจมนุษย์	9
3.7 ความยึดมั่นในศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจ และเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต	2
3.8 การยกย่องสรรเสริญผู้กระทำความดีต่อต้านการทำชั่ว	1
3.9 การเห็นความสำคัญของพิธีกรรม และประเพณีทางศาสนา	-
4. ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความงาม	
4.1 การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิต	2
4.2 การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมหรือสร้างสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีงามขึ้น	-
4.3 การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมที่ดีงาม	1
4.4 ความรักธรรมชาติและเห็นความจำเป็นที่จะคงอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ	1
4.5 การเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี	30
4.6 การตระหนักในความสำคัญของการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลว่าทำให้เกิดผลดีทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น	5

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่า ค่านิยมที่มากที่สุดคือนักศึกษา เล่ม 2 คือ การเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี รองลงมาคือ ความมีสติปัญญา ไตร่ตรองหาเหตุผล และความสุภาพและมีมารยาทดี

ในด้านการครองตน พบว่า ค่านิยมเรื่องความมีสติปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผล มีความถี่มากที่สุด รองลงมาคือ ความสุภาพและมีมารยาทดี

ในค่านิยมเรื่องความรักในวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยมากที่สุด รองลงมาคือ ความรักเอกราชของชาติไทย และความภูมิใจในความเป็นไทย

ในค่านจริยธรรม ศาสนา และศีลธรรม พบว่า ค่านิยมเรื่องความมีจิตใจเมตตา
กรุณาและโอบอ้อมอารีต่อบุคคลอื่น มีมากที่สุด รองลงมาคือ ความกตัญญูต่อกเวที่ค่อผู้มีคุณ และ
การตระหนักในควมสำคัญของศีลธรรมที่มีผลต่อการพัฒนาจิตใจมนุษย์ ตามลำดับ

ในค่านสิ่งแวกล้อมและความงาม พบว่า ค่านิยมเรื่องการเห็นคุณค่าของศิลป
วัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี มากที่สุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หนังสือเรียนภาษาไทยชุดภาษาพิจารณา เล่ม 1

หนังสือภาษาพิจารณา เล่ม 1 เป็นหนังสือที่เน้นให้ผู้เรียนรู้จักประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ และด้านสังคมของงานประพันธ์ การพิจารณาคุณค่าทางด้านวรรณศิลป์คือการพิจารณา รูปแบบของบทประพันธ์ ส่วนการพิจารณาคุณค่าด้านสังคมคือเพ่งเล็งในคำที่จะมีผลกระทบต่อบุคคลที่เป็นผู้อ่าน และต่อสังคมส่วนรวมอย่างไร หนังสือภาษาพิจารณา เล่ม 1 ได้แบ่งเนื้อหา ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ลักษณะที่ควรสังเกตของภาษา ตอนที่ 2 ความคิดและการแสดงออกเป็นภาษา และตอนที่ 3 การพิจารณาคุณค่าของงานประพันธ์ ในตอนที่ 3 นี้มีงานประพันธ์ที่นำมาให้เรียน 7 เรื่องด้วยกันคือ กาพย์เห่เรือ นิราศลอนคอน พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องจกหมายความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวี อัครนางสิงห์ และบทพิจารณาเรื่องวิวาห์วัน

คำนิยามที่พบในเล่มนี้ แสดงถึงคำนิยามที่สอดคล้องกับ จักตามทวนทวนและตามลำดับ

1. คำนิยามเกี่ยวกับตนเอง หรือคำนิยามด้านการครองตน

1.1 ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ความดีที่พบ 4 จากข้อความว่า

"กลุ่มนี้บางคนแต่งกายไม่เรียบร้อยเลย" (ตอน 2 น.118)

"ห้องที่ที่คนบางคนยื่นช่าง ไม่น่าดูเลย การแต่งเนื้อแต่งตัวก็ดูจะเป็นเครื่องแต่งกายของพวกที่อยากจะเรียกร้องความสนใจมากกว่าที่จะให้หนักว่าเป็นนักศึกษา" (ตอน 2 น.118)

"วิธีที่ทรงทำงานนั้นละเอียดถี่ถ้วนมาก ..... ทรงร่างเองเขียนเอง
ตรวจเองทั้งสิ้น" (ตอน 2 น.121)

"ทหารทั้งถือปืนยันค่านับ ได้ระเบียบเรียบร้อยงามลึกสามร้อย" (ตอน 3 น.150)

1.2 ความอดทนอดกลั้น ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า

"อารมณ์ของมนุษย์ในกาละหนึ่ง หรือเทศะหนึ่ง ถ้าแสดงออกโดยไม่ควบคุม
อาจพาไปสู่ความเสียหายใหญ่ได้" (ตอน 3 น.192)

1.3 การพึ่งตนเอง ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า

"ลืมปากว่าไม่เท่าตาเห็น ลืมตาเห็นไม่เท่ามือคลำ" (ตอน 2 น.90)

1.4 การประหยัดและอภอกอม ความดีที่พบ 6 จากข้อความว่า

"โดยประหยัดด้วยค่าประหยัดเวลาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้" (ตอน 1 น.4)

"หลักการประหยัดก็ทำให้สารชนิคนี่ไม่อาจใช้ด้วยค่าพุ่มเพื่อย" (ตอน 1 น.4)

"ถ้าท่านสามารถประหยัดได้โดยการไม่ซื้อ ท่านสมควรจะประหยัดเงินเอาไว้ก่อน" (ตอน 2 น.70)

"ถ้าชำรุดมากต้องพิจารณาคุณค่าของหนังสือนั้นว่าควรซ่อมหรือไม่ เพราะการซ่อมหนังสือต้องใช้เวลาและสิ้นเปลืองวัสดุ" (ตอน 2 น.91)

"ความจริงในปัจจุบันนี้ ฉันก็ได้พยายามแก้ปัญหาอยู่แล้ว ด้วยการประหยัดและอภอกอม" (ตอน 2 น.115)

"ฉันกำลังวาทภาพอนาคตของเมืองไทยว่าคงจะอุดมสมบูรณ์ ร่ำรวยรื่นรมย์ ถ้าคนไทยทุกคนรู้จักประหยัด" (ตอน 2 น.115)

1.5 ความมีสติปัญญาใคร่ ทรองหาเหตุผล ความดีที่พบ 6 จากข้อความว่า

"ควรจะศึกษาต่อไปถึงข้อดีและข้อเสียของการซื้อเงินผ่อน" (ตอน 2 น.70)

"อย่าลืมว่าในการเลือกอย่าหยุดแค่เพียงโฆษณาชวนเชื่อ" (ตอน 2 น.71)

"การที่จะเลือกซื้อจากบริษัทใด ท่านควรที่จะศึกษาแต่ละบริษัทโดยละเอียด .... พยายามศึกษาจนได้บริษัทที่เอาเปรียบท่านน้อยที่สุด" (ตอน 2 น.72)

"บุคคลที่รู้จักแก้ปัญหาหรือรู้จักป้องกันมิให้ปัญหาลุกลามรุนแรงต่อไปได้นั้น ย่อมเป็นผู้ที่สามารถหาประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคมได้" (ตอน 2 น.79)

"หลักสำคัญในการแก้ปัญหาข้อหนึ่งก็คือต้องจับสาเหตุให้ได้ และกำหนดให้รู้ไว้ว่าสภาพแวดล้อมของปัญหานั้นมีอยู่อย่างไร" (ตอน 2 น.80)

"คนที่มันิสัยเป็นเก็ก ๆ ไม่รู้จักใช้เหตุผลอย่างผู้ใหญ่ผู้นั้น มีมากเหลือเกินในชีวิตจริง ๆ" (ตอน 3 น.194)

1.6 ความรับผิดชอบ ความดีที่พบ 6 จากข้อความว่า

"ผมจะอุทิศสำหรับปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เต็มความสามารถ" (ตอน 1 น.40)

"ถ้าวันใดมีรัชชกาลวิเศษ ..... มีการพระราชพิธี ..... ที่จะทรงปฏิบัติในเวลาเช้า ก็ทรงแสดงให้ปลุกบรรมเพื่อทรงปฏิบัติกิจนั้น ๆ แล้วบรรมพักแทนในเวลาอื่นที่ว่างพระธุระ" (ตอน 2 น.121)

"ในขณะที่ตามเสด็จหัวเมือง ..... ทรงเปลี่ยนแปลงเวลาปฏิบัติพระองค์ให้ตรงตามความสะดวกของผู้อื่นชั่วครั้งชั่วคราวตามกาละ" (ตอน 2 น.121)

"วิงวอนให้อั้วราระลึกถึงหน้าที่ของนางสิ่งทีหวัไป หน้าที่ซึ่งอั้วราได้เพิกเฉยทอดทิ้ง" (ตอน 3 น.180)

"พระเอกและนางเอก เข้าพิธีสมรสโดยมิได้เจ้าใจหน้าที่ของสามีและหน้าที่ภรรยาอย่างด่องแท้" (ตอน 2 น.193)

1.8 ความมีน้ำใจ ใจกว้าง ความดีที่พบ 3 จากข้อความว่า

"ทรงเปิดโอกาสให้ชนทุกชั้นเข้าใกล้ชิดได้เสมอ" (ตอน 2 น.121)

"เมื่อมีผู้เชิญเสด็จไปเป็นประธานในงานศพ หรือการมงคลใด ๆ ก็ทรงพระอุคสาหะพยายามเสด็จไปเป็นนิจ" (ตอน 2 น.121)

"ทริสว่า เขาเชิญเสด็จก็ด้วยความเคารพนับถือฐานเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ ..... เช่นเดียวกับพระสงฆ์ที่เขานิมนต์ไปทำพิธี ถ้าซัดศรีทธาเขาก็เสียใจ" (ตอน 2 น.122)

1.9 ความสุภาพและมีมารยาทที่ ความดีที่พบ 7 จากข้อความว่า

"หวังว่าท่านคงไม่เปิดวิทยุตั้งให้รบกวนเพื่อนบ้าน" (ตอน 1 น.49)

"นอกจากมองแล้ว ยังวิพากษ์วิจารณ์กันเสียงดังพอที่เจ้าตัวจะได้ยิน บ้างก็เป็นคำชม บ้างก็เป็นคำติ" (ตอน 2 น.112)

"บางพวกมองถ้วยสายตาประหลาด แล้วก็มีการหันไปพูดซุบซิบ และ หัวเราะกันก็มี" (ตอน 2 น.118)

"ข้าฯเจ้าได้ยินเสียงเอะอะเหมือนโห่ปนฮาอยู่ข้างนอก ..... ยืนท่าทางต่าง ๆ ที่ไม่น่าดู เช่น เอาเท้าพาดบนต้นไม้ข้าง ถ่างขา มือเท้าสะเอวบ้าง" (ตอน 2 น.118)

"เพื่อสั่งสอนอบรมให้รู้จักมารยาทของเจ้าของบ้าน" (ตอน 2 น.118)

"ยังไม่ทันไรก็มีเสียงโห่ปนฮาคังขึ้นมาจากกลุ่ม "ปัญญาชน" ข้าง นอกอีกถ้วยแล้ว" (ตอน 2 น.119)

"น่าชื่นชมขอมใจเขาใหญ่โต ไม่เฉโกหยามหยาบสุภาพครัน" (ตอน 2 น.149)

1.10 ความขยันหมั่นเพียร ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า

"ไม่ใช่เพราะความทะเยอทะยาน ความมุ่งมั่นในอนาคตกอหรือ ที่ ทำให้ฉันนั่งหลังจกหลังแข็งอยู่เช่นนี้" (ตอน 2 น.115)

"ได้มีความพากเพียร เรียนภาษาอังกฤษตาม เสักจนได้ชื่อว่าเป็นผู้รู้ ภาษาอังกฤษดี" (ตอน 2 น.147)

1.11 การครองตัวของสตรี ความดีที่พบ 3 จากข้อความว่า

"โอ้แต่เนื้อกวันทอง เอ๊ย ไม่เคยเลยที่จะแตกเป็นผุยผง
จะครองตัวไว้โยให้คืนคง เสมือนหงส์ปีกหักลงปลัดขิม"

(ตอน 2 น.115)

"งามทรงวงกัจจวาค   งามมารยาทนาครกรรราย
งามพริ้มยิ้มแย้มพราย   งามคำหวานลานใจถวิล"
(ตอน 3 น.140)

1.12 การเลือกคบมิตรที่ดี   ความดีที่พบ 1   จากข้อความว่า

"ชัยถูกมิคาธารคา และพี่ ๆ น้อง ๆ ทำหน้าที่ ไม่เป็นตัวของตัวเอง
ปล่อยให้เพื่อนชักนำไปในทางไม่ถูกต้อง" (ตอน 2 น.86)

1.13 การศึกษาหาความรู้   ความดีที่พบ 4   จากข้อความว่า

"การอ่านหนังสือนั้นแน่นอนต้องอ่านให้เข้าใจสาระของสิ่งที่จะต้องรู้"
(ตอน 1 น.49)

"การฟังนินิจจะช่วยให้เรามีโอกาสสะสมความรู้ความเข้าใจได้
มาก" (ตอน 2 น.89)

"สมัยนี้เครื่องหย่อนพระทัย หนักไปในทางศึกษาค้นคว้าวิทยากร"
(ตอน 2 น.121)

"มีพระราชประสงค์ ..... ซึ่งจะใช้เป็นแหล่งเล่าเรียนวิชา
ความรู้ของมหาชน ไม่เลือกชั้นวรรคาศักดิ์ ..... ใครมีใจรักวิชา
อย่างไร ก็ให้สามารถเล่าเรียนได้จากศิลาจารึกที่วัดพระเชตุพน"
(ตอน 3 น.162)

1.14 ความศรัทธาในการทำความดี   ความดีที่พบ 1   จากข้อความว่า

"เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ..... หมายถึง เครื่องประดับเกียรติยศ
ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานแก่ผู้กระทำ
ความดีความชอบ โดยคำแนะนำของรัฐบาล" (ตอน 2 น.96)

1.15 การรู้จักประมาณตนในการดำรงชีวิต   ความดีที่พบ 1   จากข้อความว่า

"ความทุกข์เป็นเครื่องชักเสลาไกลเสสอย่างดีที่สุด" (ตอน 3
น.193)

1.17 การรู้จักรักษาสุขภาพและพลานามัย ความดีที่พบ 12 จาก
ข้อความว่า

"วิถีชีวิตที่รักษาตนเองให้ปลอดภัยจากการถูกพยาธิเบียดเบียน"
(ตอน 2 น.81)

"เพราะฉะนั้นระวังตัวกั้วมันกัด คอยป้องกันคอกคอกของภู่หลัก ...
ตามคุ่มน้ำที่ขังไว้ให้อาบกิน มันชอบบินลงไปไข่อีกให้ที"
(ตอน 2 น.87)

"นิสัยการกินไม่ดี ..... ไม่ล้างผักให้สะอาด ..... และทำให้
อาหารกลายเป็นพาหะนำเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกาย" (ตอน 2
น.95)

"การที่ร่างกายถูกโรคภัยเบียดเบียนด้วยโรคภัยไข้เจ็บ โดยไม่ระวัง
รักษาให้หายขาด" (ตอน 2 น.96)

"การเจ็บคอหลังจากรับประทานลาไยนั้น เนื่องมาจากเชื้อโรค
หลายชนิดที่เบียดเบียนของลาไยติกเข้าไป" (ตอน 2 น.96)

"คนที่กินผลไม้หรือของหวานแล้วไม่คั้นน้ำคั้น .... เชื้อโรคใน
คอจะเจริญมากขึ้น ทำให้คอเกิดเจ็บขึ้นได้" (ตอน 2 น.96)

"โรคปริหันท้ออาจเกิดแก่บุคคลทุกเพศทุกวัย ..... ถ้าไม่ได้รับการ
บำบัดให้หายเสีย แต่ในระยะสั้น ๆ โรคมักจะทวีความรุนแรง
ขึ้นไปตามอายุ จนทำให้ต้องสูญเสียฟันไป" (ตอน 2 น.101)

"เมื่อมีการอักเสบของเหงือก และไม่ได้รับการบำบัดที่ถูกต้อง การ
อักเสบจะลุกลามมากขึ้น ทำให้ฟันโยก และเจ็บปวด" (ตอน 2
น.101)

"หินปูนจะเป็นเหตุให้เหงือกอักเสบมากขึ้น ..... ถ้าไม่ได้อำกัด
หินปูนให้หมดไป ก็จะทำให้กลายเป็นโรคปริหันท" (ตอน 2
น.101)

"ซจิกแค้นคราบพันควายการแปรงพันที่ถูกต้อง" (ตอน 2 น.102)

"ไปให้ทันกแพทย์ทำความสะอาดสุขภาพทุก ๆ 6 เดือน" (ตอน 2 น.102)

"เหงือกมีเลือดออกง่าย หรือมีอาการเจ็บปวดควรรีบไปปรึกษาแพทย์" (ตอน 2 น.102)

1.18 ความเคารพเชื่อฟัง ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า

"พ่อแม่ได้ขอร้องให้ชัยเลิกสนิทสนมกับนันท์เสีย" (ตอน 2 น.86)

1.19 การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า

"สมาคมควรจะเปิดการอบรมอาชีพต่าง ๆ ที่น่าสนใจ แก่แม่บ้านที่มีเวลาว่าง" (ตอน 1 น.29)

"จึงยังทรงหาความเพลิดเพลินได้จากการเขียนหนังสืออีกอย่างหนึ่ง" (ตอน 2 น.122)

2. ค่านิยมเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ หรือค่านิยมด้านสังคม

2.1 ความสามัคคี ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า

"มีผู้อาสาสมัครอยู่ช่วยกิจกรรมมากขึ้นทุกวัน" (ตอน 2 น.74)

2.4 ความรักในวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย ความดีที่พบ 6 จากข้อความว่า

"ประเพณีการแข่งเรือนับได้ว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของไทยเรามาแต่โบราณกาล แม้ในปัจจุบันก็ยังถือว่าเป็นพระราชพิธีที่สำคัญอย่างหนึ่ง" (ตอน 3 น.133)

"เมื่อมองเห็นคุณค่าด้านสังคมแล้ว เป็นการสมควรหรือไม่ที่จะมีการอนุรักษ์สิ่งที่มีความหมายต่อวัฒนธรรมของไทยไว้ให้ยั่งยืน" (ตอน 3 น.134)

"ช่างสวมใส่ส้นปีเพลาพรายเพราเพริศ วิไลเลิศแลอร่ามงามใจหาย
เลื่อนสลัดมีแฉงทับทิดเชิงชาย ภูแยบคายเอกเยี่ยมขรรณเนียม
ไทย"

(ตอน 3 น.149)

"ทั้งเจ้คนายกลานตามงูงามงก เป็นหลั่นลกกันลงมาอยู่หน้าหลัง
ถึงที่เข้าหมอบเมียงเคียงประกัง จะคอยฟังเสาวนีย์มีมีธูชา"

(ตอน 3 น.150)

"พระราชวิจารณ์ ฯ และจดหมายความทรงจำ มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ
วัฒนธรรมหลายแนว มีทั้งแนวโบราณคดี แนวศาสนา และแนวประเพณี"
(ตอน 3 น.163)

"แลโชนอุโมงค์โรงใหญ่ หุ่นละครมอญรำระบำโหมงคุ้ม ฤลาทีไม้
ปรบไก่อ่ ..... หกคะเมน ไก่อลวด ลอกย่วง รำแพนนอนหอกนอนคายน
โคล่อแก้วแฉมววย เพลากลางคิน ประคับไซค์้วยประทีปแก้ว ระย้าแก้ว
โคมพวง โคมราย แลคอกไม้รุ่ง สว่างไปทั้งอาราม" (ตอน 3
น.165)

2.5 ความนิยมและภาคภูมิใจในสิ่งของที่ผลิตขึ้นในประเทศไทย ความดีที่พบ

2 จากข้อความว่า

"เป็นแสตมป์ที่แสดงความคิดของการอนุรักษ์ เช่นเดียวกับแสตมป์ไทย
รูปชามเบญจรงค์ ซึ่งไก่อางวัดที่ 2" (ตอน 2 น.95)

"มีร้านขายของที่ระลึก ซึ่งเป็นสินค้าที่ทำในจังหวัดอยุธยา" (ตอน 2
น.111)

2.6 ความรักเอกราชของชาติไทยและภูมิใจในความเป็นไทย ความดีที่พบ 5 จากข้อความว่า

"พระบรมราชจักรีวงศ์ และกรุงรัตนโกสินทร์ได้สถิตมั่นคงเจริญคู่กันมา ถึงพุทธศักราช 2525 นับได้ 200 ปี ..... ประเทศชาติได้ตั้งมั่น และเจริญพัฒนาโดยลำดับ" (ตอน 1 น.48)

"การใช้คำราชาศัพท์นั้นย่อมใช้ตามแบบแผนของสำนวนไทย ไม่นิยมใช้เลียนแบบภาษาต่างประเทศ" (ตอน 1 น.55)

"จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ..... มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เพราะเคยเป็นราชธานีของไทยมายาวนานถึง 417 ปี คือตั้งแต่ พ.ศ. 1893 ถึง พ.ศ. 2310" (ตอน 2 น.110)

"ทรงเล่าถึงวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของไทยเราว่า เรามีเอกราช มีภาษาของเราเอง มีคัมภีร์ที่คิดค้นขึ้นมาเอง เราตั้งบทกฎหมาย การปกครองของเราเอง ให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนมา 700 ปี กว่ามาแล้ว" (ตอน 2 น.119)

"แต่ไหนแต่ไรมา คนไทยมีน้ำใจกว้างขวาง" (ตอน 2 น.119)

2.7 ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ความดีที่พบ 4 จากข้อความว่า

"ประเทศไทยมีพระมหากษัตริย์เป็นองค์ประมุขของชาติ ตลอดมาหลายร้อยปีแล้ว" (ตอน 1 น.53)

"มีความจงรักภักดีต่อไต่ฝ่ายละของสุสีพระบาทเป็นที่ตั้ง" (ตอน 1 น.59)

"เชิดชูพระเกียรติ พระเชษฐาภพในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ..... ในไม่ช้าก็ปรากฏพระเกียรติคุณเป็นที่นับถือของคนทั้งหลาย" (ตอน 1 น.59)

"เจกีย์สมเด็จพระศรีสุริเยศยวีรภักษีของไทยที่ได้ทรงสละพระชนม์ชีพของพระนางเพื่อรักษาพระชนม์ชีพของพระสวามี คือสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ" (ตอน 2 น.110)

2.8 การรักษาและหวงแหนสาธารณสมบัติ ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า:

"สิ่งที่น่าสนใจมากคือ แฉ่นศิลาจารึกตำราต่าง ๆ ..... สมควรที่เยาวชนผู้สนใจใฝ่ไปชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งนี้ เพื่อแสวงหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมบัติวัฒนธรรมของชาติ และร่วมอนุรักษ์ไว้ให้ยั่งยืนถาวรสืบไปชั่วกาลนาน" (ตอน 3 น.162)

2.9 การบำเพ็ญคนให้เป็นประโยชน์คือส่วนรวม ความดีที่พบ 4 จากข้อความว่า

"โดยคำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนทั่วไป เป็นอันคับแครงที่สุด" (ตอน 1 น.40)

"ถ้ามีสิ่งใดที่ผมพอจะรับใช้ได้ ที่จะอำนวยความสะดวกแก่พวกเราโดยส่วนรวม ผมก็จะไม่รีรอที่จะกระทำเลย" (ตอน 1 น.40)

"ฉันอยากเป็นนักเศรษฐศาสตร์ ที่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจที่รุมเร้าทั่วฉัน ครอบครัวของฉันและเพื่อนร่วมชาติของฉัน" (ตอน 2 น.115)

"ถึงแก่แล้วยังพอจะทำประโยชน์อะไรได้บ้างก็ควรทำ" (ตอน 2 น.122)

2.12 การเห็นความสำคัญของครอบครัวในฐานะที่เป็นพื้นฐานของสังคม ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า

"แม้จะเป็นเรื่องในครอบครัวเล็ก ๆ ก็ถือว่ามึผลกระทบต่อสังคมได้ เพราะครอบครัวเป็นหน่วยเล็ก ๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นสังคม" (ตอน 3 น.190)

"การเข้าใจว่าบุคคลแต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว และครอบครัว เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แยกกันไม่ออก นอกจากจะร่วมทุกข์ร่วมสุข ภัยกันแล้ว ยังร่วมอายุร่วมภาคภูมิใจ ร่วมโกรสร่วมพยายามที่ช่วย กันอีก บุคคลที่ถือคตินี้ หรือครอบครัวที่สนับสนุนคตินี้ ย่อมมีปัญหาลใหญ่ ในชีวิตสมรสนั้น"

2.13 ความเคารพในสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น ความดีที่พบ 2
จากข้อความว่า

"คนไทย ..... พร้อมทั้งจะให้โอกาสคนอื่น และฟังความเห็นของ เขา" (ตอน 2 น.119)

"คน ๆ หนึ่งก็มีวิถีชีวิต มีกระบวนการของความประพฤติกันเป็นแบบ หนึ่ง ไม่ซ้ำแบบกัน" (ตอน 3 น.194)

3. ค่านิยมเกี่ยวกับจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม

3.1 ความมีจิตใจเมตตากรุณาและโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น ความดีที่พบ 8
จากข้อความว่า

"ฉันไคยยินเสียงเพื่อนบ้านขอความช่วยเหลือ ฉันรีบกางร่มวิ่งไปที่ บ้านนั้นทันที" (ตอน 2 น.106)

"เพื่อนบ้านของฉันเป็นคนรักสัตว์เลี้ยงมาก ..... ค่อย ๆ ประคอง อุ้มแมวที่น่ารัก ..... ด้วยความวิตกกังวล" (ตอน 2 น.106)

"สัตว์ก็มีหัวใจสำหรับรัก และต้องการความรัก มนุษย์ที่น่าสืควมา เลี้ยง จึงควรให้ความรัก ความเมตตาต่อสัตว์" (ตอน 3 น. 174)

"เมื่ออ้าวราเป็นทั้งเพื่อนสนิท และสหายสนิทของนายเช่นนั้น ก็แต่ ไมตรีกว้างขวางไปถึงคนชาวหัวหน้า" (ตอน 3 น.178)

"อัครามาต้องซึ่งอยู่ในกรงอันมีคและโสโครก .....ผู้มมนุษย์ไม่
เข้าใจการเรียกร้องของอัครา เขาพากันหัวเราะเยาะและ
ยงคราวที่ท่าหน้าล้อ" (ตอน 3 น.182)

"ซึ่งจะช่วยให้เขาวชนเกิดความเข้าใจชีวิต และเห็นอกเห็นใจ
เพื่อนมนุษย์ด้วยกันมากขึ้น" (ตอน 3 น.131)

3.2 ความซื่อสัตย์สุจริตทางกาย วาจา ใจ ความดีที่พบ 1 จาก
ข้อความว่า

"การบังคับการทำงานโดยซื่อตรง เที่ยงธรรม อยู่ในความสุจริต"
(ตอน 1 น.59)

3.3 ความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีคุณ ความดีที่พบ 6 จากข้อความว่า

"เวลาค่ำเสด็จมาถึงมักตรงไปเฝ้าพระมารดา ก่อน แล้วจึง
เสวยและพักผ่อน" (ตอน 2 น.121)

"ตั้งแต่นั้นมา ความภักดีต่อกษัตริย์ก็เข้าฝังอยู่ในใจอัครา .....
เวลานอนอัครานอนเฝ้าประตูห้องแล้วก็คอยจนถึงเวลาเช้าครู
..... เมื่อนายเรียกถึงแม้ว่าอัคราจะกำลังกิน หรือกำลังเล่น
อัคราจะทิ้งทั้งสองอย่างเพื่อรีบไปหานาย" (ตอน 3 น.178)

"ด้านนายใจลอยเดินเหยียบหาง อัคราโคก .... ไม่ใช่โคกทำร้าย
โคกให้พันทางเดินของนาย" (ตอน 3 น.178)

"นายออกไปทำงานนอกบ้าน ไม่ว่าจะ เป็นม้า หรือเดินไป อัคราต้อง
กติกไปด้วย ถึงเวลาพักอยู่เฉย ๆ อัคราจะนอนบนตักนาย .....
และไม่ละทิ้งโอกาสที่จะเลียเบา ๆ ตามตัวนาย" (ตอน 3
น.178)

"อัคราคอยนาย ..... อัคราคิดถึงนายทุกกระยะที่กระดิกตัว คิดถึง
ทุกชั่วลมหายใจ" (ตอน 3 น.183)

"อัคราหวนอาศัยอีกเป็นครั้งสุดท้ายในความรักซึ่งตัวไค้เหยียบย่ำเสีย เพราะเห็นแก่ความสอកຸ້ສອកเห็นที่ทำให้ตัว "ทิก" อยู่กับชายนิรชาว และเพื่อแสดงความกตัญญูแก่เวลาที่ตามบรรพบุรุษที่เลี้ยงตัวและช่วยชีวิต ตัวไว้" (ตอน 3 น.187)

3.4 ความละเอียดเกรงกลัวต่อการทำชั่ว ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า "อย่าเห็นกงจักรเป็นคอกบัว อย่าเห็นนิคเป็นชอบ" (ตอน 2 น.115)

3.5 ความมีสติระลึกรู้จักและไม่ประมาท ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า "ท่านควรจะอ่านสัญญา ก่อนที่ท่านจะตกขงใจซื้อ" (ตอน 2 น.72)
"ข้อความสำคัญต่าง ๆ ที่ผู้บริโลกไม่ควรมองข้ามอยู่ในสัญญาทั้งนั้น ..... ผู้บริโลกจึงควรจะอ่านสัญญาโดยละเอียด" (ตอน 2 น.72)

3.7 การยึดมั่นในศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจและเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า

"พระเจ้าสายน้ำผึ้งเสียพระทัยมาก จึงให้สร้างพระพุทธรูปองค์ใหญ่ ขึ้นไว้เป็นการอุทิศ เพื่ออุทิศแก่นาง" (ตอน 2 น.110)

3.9 การเห็นความสำคัญของพิธีกรรมและประเพณีทางศาสนา ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า

"พระสงฆ์รับไตรไปสร่งน้ำ แล้วครองผ้าไตรมาสวดมนต์เวลาเย็น วันละ 1,000 รูป พระสงฆ์ฉันเช้า เพล สามวัน 1,000 รูป ถวายกระจากทุกองค์ ..... ทั้งโรงฉ้อทาน" (ตอน 3 น.165)

4. ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความงาม

4.1 การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิต ความดี
ที่พบ 4 จากข้อความว่า

"โรงงานย้อมผ้า ..... ใ้ปล่อยน้ำเสียที่ใช้ในการย้อมผ้าลงสู่ลำคลอง
..... ชาวบ้านไม่สามารถใช้น้ำได้เช่นเคยมา จึงเกิดรื้อกันทุก
ครัวเรือน" (ตอน 1 น.51)

"การทำความสะอาดห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม ทำความสะอาด
บริเวณโรงเรียน ถนน ที่เฉาะขยะมูลฝอย และบริเวณที่หัก่อน .....
การจัดทำที่ทิ้งขยะ และการซ่อมแซมทางระบายน้ำก้วย" (ตอน 2
น.73)

"การที่คนอยู่รวมกันมาก ๆ เข้า สภาพแวดล้อมของแต่ละชุมชนก็จะ
แตกต่างกันออกไป ..... สิ่งแวดล้อมของคนที่อยู่ในเมืองจะมีส่วนที่
เป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างเพิ่มมากขึ้น ..... ในขณะที่เกี่ยวกับสิ่ง
แวดล้อมที่เป็นธรรมชาติก็ลดน้อยลงไป" (ตอน 2 น.99)

"เราต้องใช้ความรอบคอบในการเลือกสิ่งแควล้อมที่เราต้องการให้
เหมาะสมที่สุด .... การตัดสินใจเลือกสิ่งแควล้อมจึงต้องกระทำ
ก้วยความระมัดระวัง" (ตอน 2 น.100)

4.2 การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมหรือสร้างสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีงามขึ้น
ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า

"ไปรจกิจการโดยเค็ดชากับโรงงานแห่งนี้ ให้เลิกการกระทำที่เป็น
อันตรายต่อทรัพยากรของชาติ" (ตอน 1 น.51)

4.4 ความรักธรรมชาติและเห็นความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ
ความดีที่พบ 12 จากข้อความว่า

"วันต้นไม้แห่งชาติในอีก 2 อาทิตย์ข้างหน้า เราควรจะไปปลูกต้นไม้อะไร
ดี" (ตอน 2 น.65)

"เมื่อเราได้ปลูกต้นไม้แล้ว ..... ต้องหาคนดูแลอย่างสม่ำเสมอ ..
..... รวมทั้งฉีดยาฆ่าแมลง กับใส่ปุ๋ยเป็นระยะ ๆ" (ตอน 2
น.67)

"ปลูกต้นไม้แบบยาคีกว่า โทเร็วและโตเร็วกว่าอีกกล้วย รวมทั้งออกก็สวย
เวลาบานพร้อม ๆ กันทั้งต้น ..... ต้นเสลานั้นแหละดี เป็นต้นไม้
พื้นเมืองเวลาออกดอกเป็นช่อใหญ่ยาวระย้าสวยแซมกว่าตาเบบูยา"
(ตอน 2 น.68)

"การปลูกไม้ดอกไม้ประดับให้งามสมตั้งใจประรดนานั้น ผู้ปลูกต้องศึกษา
ลักษณะธรรมชาติการเจริญเติบโตของต้นไม้ ..... หากจะปลูกกุหลาบ
ก็ต้องทราบว่า กุหลาบเป็นต้นไม้ชอบแดดจัด ....." (ตอน 2
น.94)

"เป็นความคิดอนุรักษ์ป่าซึ่งเป็นมรดกที่ธรรมชาติให้แก่มนุษย์" (ตอน
2 น.95)

"สภาพแวดล้อมของคนที่อยู่ในชนบท ..... มีสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ
อยู่มากทีเดียว มีต้นไม้ ธารน้ำที่ใสสะอาด มีสัตว์ป่า สัตว์น้ำ และมี
อากาศที่บริสุทธิ์" (ตอน 2 น.99)

"ธรรมชาติมีความสัมพันธ์กันอันแน่นแฟ้น และสลับซับซ้อน มนุษย์ซึ่ง
เชื่อได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ..... และจากการที่คนก็เป็น
ส่วนหนึ่งที่อยู่ในโครงสร้างของธรรมชาตินี้ ความเสียหายที่เกิดขึ้นก็ย่อม
จะส่งผลกระทบต่อคนด้วย" (ตอน 2 น.100)

"ผมก็เข้าไปหาอาหารกลางวันรับประทานในสวนสาธารณะที่มีต้นไม้และ
ไม้ดอกไม้ประดับที่สวยงามยิ่งนัก" (ตอน 2 น.111)

"ลมพัดมาเบา ๆ มาถึงรู้สึกสดชื่น เธอสูดอากาศบริสุทธิ์เต็มที อากาศที่
นี้ไร้มลพิษ ..... ความงามของธรรมชาติช่วยขจัดใจมาลีให้ชื่นบาน"

(ตอน 2 น.116)

"ธรรมชาติริมฝั่งน้ำในชนบทอื่น ๆ ก็คงเป็นเช่นนี้ แต่ทำไมนะ ผู้คนถึง
ได้คืนรนชวนชายที่จะไปอยู่ในกรุงกันนัก" (ตอน 2 น.116)

"ชมพวดวงนางแย้ม	บานแสดล้มแย้มเกษร ...
ประยงค์ทรงพวงห้อย	ระย้าย้อยห้อยพวงกรอง ...
สายหยกพุทธรักษา	บานเกลื่อนกลาดกาชคาไป...
พิกุลบุษราคัมบาน	กลิ่นหอมหวานชานขจร ...
เท็งแก้วแก้วกาหลง	บานบุษบงส่งกลิ่นอาย ...
ลำควนหวานหอมกรลบ	กลิ่นอายอบสมนาสา ..."

(ตอน 3 น.137 - 138)

"นกแก้วระแजूแจ่มเสียง	จับไม้เรียงเคียงคู่สอง ...
แซกเต่าเคล้าคู่เคียง	เรียงจับไม้ไขปีกห่าง ...
คูเหว่าเจ้าจับร้อง	สั่นก้องซ้องเสียงหวาน ..."

(ตอน 3 น.139)

4.5 การเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี ความเป็นดีที่พบ

15 จากข้อความว่า

"ภาษาเป็นสิ่งสำคัญต่อมนุษย์อย่างยิ่ง .... เป็นหัวใจของกิจกรรม
การสื่อสารของมนุษย์ เป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้ถ่ายทอดความรู้
ความเชื่อ คติธรรม วัฒนธรรม" (ตอน 1 น.3)

"ลักษณะนามเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของภาษาไทย" (ตอน 1
น.46)

"ราชาศัพท์กับเอกลักษณ์ของภาษาไทย ราชาศัพท์ในฐานะที่เป็นมรดก
ทางวัฒนธรรม" (ตอน 1 น.59)

"ภาษาเป็นเครื่องมือในการคิดที่สำคัญยิ่ง ภาษาเปรียบประดุจเงาที่
ติดตามน้องไปกับความคิดตลอดเวลา" (ตอน 2 น.63)

"ภาษาเปรียบเทียบกลองส่องความคิด ภาพน่าจิตอาจเห็นไ้เด่นใส
ถ้าเขียนซุกซุกเขียนเลอะเลือนไป ก็น่าใจๆจะแจ่มแอร่มฤทธิ์"
(ตอน 2 น.64)

"ถ้าสมรรถภาพในการใช้ภาษาของบุคคลใดที่อยู่อย่างจำกัด
สมรรถภาพในการคิดก็จะพลอยถูกจำกัดไปด้วย" (ตอน 2 น.64)

"ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ..... ก้องอาศัยการฝึกฝน เมื่อ
นักเรียนฝึกแต่ละครั้งก็ต้องใช้ภาษาเสมอไป เราจึงกล่าวได้ว่า
ภาษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาทางความคิด" (ตอน 2 น.83)

"ความคิดในเรื่องอนุรักษซึ่งปรากฏอยู่ในแสดคมป์ไทยนั้น เป็นเรื่องของ
การอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม" (ตอน 2 น.95)

"วัดพระนางเชิง ที่วัดนี้มีพระพุทธรูปปางกวมมาก นามว่า พุทธไกร
รัตนนายก" (ตอน 2 น.110)

"พระมณฑลพิตรเป็นพระพุทธรูปใหญ่ และมีความงามมาก"
(ตอน 2 น.111)

"มีศัพท์และภาษาซึ่งกำลังเสื่อมสูญ ตลอดทั้งประวัติศาสตร์ ชนบ
รรรมนิยมประเพณีต่าง ๆ" (ตอน 2 น.121)

"ชนชาติใดมีวรรณคดีเป็นสมบัติของชาติ ชนในชาติก็ย่อมไ้รัก
ประโยชน์อันไ้แก่ปัญญา ..... จึงมีการให้การศึกษาแก่เยาวชน
ของชาติ เพื่อให้รู้จักคุณค่าของวรรณคดี" (ตอน 3 น.131)

"พระราชวิจารณ์เรื่องนี้มีส่วนช่วยเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจอัน
ถูกต้อง โดยเฉพาะในการชี้ให้เห็นคุณค่าและความงามของ

"ไม้สิบสอง" อันเป็นการช่างของไทยแต่โบราณ" (ตอน 3
น.163)

"รวมระเบียบจึงเห็นเป็นไม้สิบสอง เป็นการช่างอย่างก็ ซึ่งข้าพเจ้าพอใจ เป็นอันมาก ได้ชมอยู่เป็นนิจ ไม่มีแห่งใดเหมือนเลย"

(ตอน 3 น.164)

"พระเจ้าย้ายหอสุวรรณเกี่ยวกับสี่ทิศ ได้สร้างในรัชกาลที่ 1 พระวิหารคดสี่ทิศ หอไตรหลังคามุงกระเบื้องมุงคันทน์ ฝาผนังเสาศิลาแลงลายรดน้ำ" (ตอน 3 น.165)

446 การตระหนักในความสำคัญของการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลว่าทำให้เกิดความตึงเครียดแก่ตนเองและผู้อื่น ความถี่ที่พบ 10 จากข้อความว่า

"ใช้ภาษาโดยคำนึงถึงโอกาส กาลเทศะและประชุมชน" (ตอน 1 น.39)

"ระดับภาษาเป็นเรื่องของความเหมาะสม ในการใช้ภาษาความสัมพันธ์ภาพของบุคคล ..... เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลสมความมุ่งหมาย"

(ตอน 2 น.39)

"การจะตัดสินว่าภาษาที่ใช้ดีหรือไม่ ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม เค้าต้องคำนึงถึงโอกาส กาลเทศะ และสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลที่ใช้ภาษากัน" (ตอน 1 น.43)

"หากใช้โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ก็จะเป็นอุปสรรคในการสื่อสาร ..... ผู้รับสารอาจเห็นว่าผู้ส่งสารเสแสร้ง ขาดความจริงใจ หรือผู้ส่งสารไม่รู้จักกาลเทศะ" (ตอน 1 น.43)

"ดังนั้นการใช้ภาษาไม่ผิดวิธีระดับ... จึงมีความสำคัญที่เราต้องเรียนรู้ไว้" (ตอน 1 น.43)

"ในภาษาระดับพิธีการ และระดับทางการ ผู้ส่งสารซึ่งรวมทั้งผู้พูดและผู้เขียนจะพิถีพิถันชักเถลาภาษาให้ไพเราะ" (ตอน 1 น.44)

"การใช้ภาษาให้ถูกต้องตามระดับ เป็นเรื่องจำเป็นอย่างหนึ่งแก่การสื่อสารให้สัมฤทธิ์ผล" (ตอน 1 น.47)

"การใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคล ตามแบบแผนประเพณี
ของไทย" (ตอน 1 น.52)

"ราชาศัพท์เป็นแบบแผนเขียนอย่างมีมาแต่ก่อน ให้ข้าราชการทั้งปวง
เรียนรู้ สังเกตจวักกำหนดไว้ให้แน่นอน อย่างปลั่งผลากในที่ระกราบพูด
พระกรุณา" (ตอน 1 น.53)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 แสดงความถี่ของค่านิยมที่อ่านพบในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดภาษาพิจารณา
เล่ม 1

รายการค่านิยม	ความถี่
1. ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง หรือค่านิยมก้านการครองตน	
1.1 ความมีระเบียบวินัยในตนเอง	4
1.2 ความอดทนอดกลั้น	1
1.3 การพึ่งตนเอง	1
1.4 การประหยัดและออม	6
1.5 ความมีสติปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผล	6
1.6 ความรับผิดชอบ	6
1.7 ความรักเกียรติ	-
1.8 ความมีน้ำใจ ใจกว้าง	3
1.9 ความสุขภาพและมีมารยาทดี	7
1.10 ความขยันหมั่นเพียร	2
1.11 การครองตัวของสตรี	3
1.12 การเลือกคบมิตรที่ดี	1
1.13 การศึกษาหาความรู้	4
1.14 ความศรัทธาในการทำความดี	1
1.15 การรู้จักประมาณตนในการดำรงชีวิต	1
1.16 การรักความสัตย์จริง	-
1.17 การรู้จักรักษาสุขภาพและพลานามัย	12
1.18 ความเคารพเชื่อฟัง	1
1.19 การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	2
1.20 ความภูมิใจในตนเอง	-
1.21 การต่อต้านสิ่งเสพคึกและอบายมุข	-

รายการค่านิยม	ความถี่
2. ค่านิยมเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ หรือค่านิยมค่านิยมสังคม	
2.1 ความสามัคคี	1
2.2 ความเสียสละเพื่อส่วนรวม	-
2.3 ความมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย	-
2.4 ความรักในวัฒนธรรม ชนบทรรมนิยมประเพณีของไทย	6
2.5 ความนิยมและภาคภูมิใจในสิ่งของที่ผลิตขึ้นในประเทศไทย	2
2.6 ความรักเอกราชของชาติ และภูมิใจในความเป็นไทย	5
2.7 ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์	4
2.8 การรักษาและหวงแหนสาธารณสมบัติ	1
2.9 การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	4
2.10 ความยุติธรรม และความเสมอภาคในสังคม	-
2.11 ความเคารพและให้เกียรติผู้มีอาวุโสกว่าตนในสังคม	-
2.12 การเห็นความสำคัญของครอบครัวในฐานะที่เป็นพื้นฐานของสังคม	2
2.13 ความเคารพในสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น	2
2.14 ความมุ่งมั่นที่จะเสริมสร้างเสริมภาพ สมรรถภาพและภราครภาพให้เกิดขึ้นในสังคม	-
2.15 ความสรีทธาในการปกครองระบอบเสรีประชาธิปไตย	-
3. ค่านิยมเกี่ยวกับจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม	
3.1 ความมีจิตใจเมตตากรุณาและโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น	8
3.2 ความซื่อสัตย์สุจริตทางกาย วาจา ใจ	1
3.3 ความกตัญญูกตเวทิต่อผู้มีคุณ	6
3.4 ความละเอียดและเกรงกลัวต่อการทำชั่ว	1
3.5 ความมีสติระลึกรู้ได้ และไม่ประมาท	2

รายการค่านิยม	ความถี่
3.6 การตระหนักในความสำคัญของศีลธรรมที่มีต่อการพัฒนาจิตใจมนุษย์	-
3.7 ความยึดมั่นในศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจ และเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต	1
3.8 การยกย่องสรรเสริญผู้กระทำความดีต่อต้านการทุจริต	-
3.9 การเห็นความสำคัญของพิธีกรรม และประเพณีทางศาสนา	2
4. ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความงาม	
4.1 การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิต	4
4.2 การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมหรือสร้างสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีงามขึ้น	1
4.3 การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมที่ดีงาม	3
4.4 ความรักธรรมชาติ และเห็นความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ	12
4.5 การเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี	15
4.6 การตระหนักในความสำคัญของการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลว่าทำให้เกิดผลดีทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น	10

จากตารางที่ 5 จะเห็นได้ว่า ค่านิยมที่มีมากที่สุดในหนังสือภาษาพิจารณาเล่ม 1 คือ ค่านิยมเรื่องการเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี รองลงมา คือ การรู้จักรักษาสุขภาพและพลานามัย และความรักธรรมชาติและเห็นความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ

ในด้านการศึกษา พบว่า ค่านิยมเรื่องการรู้จักรักษาสุขภาพและพลานามัยมีมากที่สุด รองลงมาคือ ความสุภาพและมีมารยาทดี

ในค่าน้ำสังคัม พบว่า ค่านิยมเรื่อง ความรักในวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย มีมากที่สุด รองลงมาคือ ความรักเอกราชของชาติไทยและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ในค่าน้ำจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม พบว่า ค่านิยมเรื่องความมีจิตใจเมตตา กรุณาและโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น มีมากที่สุด รองลงมาคือ ความกตัญญูแก่ผู้ที่ทำคุณ

ในค่าน้ำสิ่งแวดล้อมและความงาม พบว่า ค่านิยมเรื่องการเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี มีมากที่สุด รองลงมาคือ ความรักธรรมชาติและเห็นความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ และการตระหนักในความสำคัญของการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลว่าทำให้เกิดผลดีทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หนังสือเรียนภาษาไทยชุดภาษาพิจารณา เล่ม 2

หนังสือภาษาพิจารณา เล่ม 2 เป็นหนังสือที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับแนวคิดและค่านิยมในงานประพันธ์ ได้รับความเข้าใจเกี่ยวกับการสื่อสารด้วยภาษา เนื้อหาในหนังสือแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 มุ่งเกี่ยวกับภาษา ตอนที่ 2 การใช้ความคิดและการแสดงออก ตอนที่ 3 แนวคิดและค่านิยมในงานประพันธ์

ค่านิยมที่พบในหนังสือเล่มนี้มีสื่อแทรกอยู่ จักตามหมวดหมู่และตามลำดับดังนี้

1. ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง หรือค่านิยมค่านองการครองตน

1.1 ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ความดีที่พบ 3 จากข้อความว่า

"บุคคลที่มีค่านิยมในเรื่องความเคร่งครัดในระเบียบวินัย ก็มักจะแสดงทรรศนะในทางส่งเสริมความมีระเบียบวินัย" (ตอน 2 น.72)

"อีกหนึ่งมีวินัยอัน นรเรียนและเชี่ยวชาญ" (ตอน 3 น.172)

"การงานกระทำไป บ่มิยุ่งและสับสน" (ตอน 3 น.173)

1.2 ความออกนอกอกสัน ความดีที่พบ 4 จากข้อความว่า

"ฉันจะไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคใด ๆ ทั้งสิ้นเป็นอันขาด ฉันได้รับการสั่งสอนอบรมอยู่เป็นนิจจากคุณพ่อคุณแม่ให้สู้เสมอ" (ตอน 1 น.52)

"ไม่มีเส้นทางสู่ความสำเร็จทางใจจะราบเรียบตลอดไป" (ตอน 1 น.55)

"ทรงออกทนต่อความทุกข์ทั้งทางกายและทางใจอย่างเข้มแข็ง ในระหว่างที่เดินทางรอนแรมอย่างระหกระเหินไปในป่ากับซุก" (ตอน 3 น.146)

"มีจิตะออกทน และสติ ๓ ชั้นดี" (ตอน 3 น.173)

1.3 การพึ่งตนเอง ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า

"ยินดี ๗ ของตน บ่มิโลกทะยานปอง" (ตอน 3 น.173)

"และต้องระลึกเสมอว่าก่อนที่พระเจ้าจะช่วยเหลือเรา เราต้องช่วยตัวเองก่อน" (ตอน 3 น.238)

1.4 การประหยัคและออคออม ความดีที่พบ 9 จากข้อความว่า

"การประหยัคเป็นการสร้างอนาคต" (ตอน 1 น.64)

"บุคคลที่มีค่านิยมในเรื่องความประหยัค ..... ก็มักจะแสดงที่รศนะ
ไปในทางส่งเสริมความประหยัค" (ตอน 2 น.72)

"พระพุทธศาสนาเน้นอยู่เป็นอันมาก ให้บุคคลมีชีวิตอยู่อย่างประหยัค"
(ตอน 2 น.74)

"..... และระงับความฟุ่มเฟือยเช่นที่กล่าวมานั้นเสีย หันมาสู่
ความประหยัค และความรู้จักประมาณ น้อมนำใจเข้าสู่พิธีบวชนาค
กัวยสทิ และบัพัญญา" (ตอน 2 น.74)

"รัฐบาลพยายามที่จะเปลี่ยนค่านิยมของประชาชน ในชาติจากความ
ชอบฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ให้เป็นความรู้จักประหยัคและออคออม"
(ตอน 2 น.106)

"ระหว่างความหุหรมมีหน้าที่คาเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง หรือคั้นหนึ่ง
กับความมั่นคงของชีวิตตลอดระยะเวลาอันยาวนาน เราจะเลือกอะไร"
(ตอน 2 น.112)

"เสรีกิจปิคไฟ ช่วยไทยประหยัคน้ำมัน" (ตอน 2 น.114)

"น้ำประปามีค่าค่อชีวิต ประหยัควันละนิก ช่วยเสริมธุรกิจได้"
(ตอน 2 น.114)

"น้ำมันซากแคลน วางแผนประหยัค เพื่อรัฐของเรา" (ตอน 2
น.114)

1.5 ความมีสติบัพัญญาใคร่ครองหาเหตุผล ความดีที่พบ 19 จากข้อความว่า

"มนุษย์เท่านั้นที่สามารถใช้เหตุผล และพัฒนาสมรรถภาพใช้เหตุผลของ
ตนได้โดยอาศัยสติบัพัญญา" (ตอน 1 น.47)

"ถือว่าการพัฒนาสมรรถภาพการใช้เหตุผล เป็นสิ่งสำคัญในระบบ
การศึกษาทุกระดับ" (ตอน 1 น.47)

"เหตุผลนั้นเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะช่วยให้เราประพฤติปฏิบัติ และทำกา
งานทุกสิ่งทุกอย่างได้โดยถูกต้อง" (ตอน 1 น.60)

"บัณฑิตจึงควรสังวรระวังในเหตุผลเสมอ ไม่ว่าในยามใด"
(ตอน 1 น.60)

"เขทั้งสองก็เป็นคนมีวิจารณ์ญาณคงจะเห็นจริงมิใช่หรือ" (ตอน 2
น.112)

"เราก็ควรจะได้หยุดคิด ไม่ควยักคิดสนใจทั้งข้อรังเกียจ หรือมีอคติ
ต่อสิ่งที่ถูกตราชื่อเช่นนั้น" (ตอน 2 น.126)

"นักเรียนจึงควรรู้วิจารณ์ญาณของทศพิสารณาสารต่าง ๆ (ตอน 2
น.128)

"ผู้มีปัญญาและคุณธรรม แม้ตัวเป็นเด็กก็ย่อมได้รับความยกย่องจาก
ผู้ใหญ่" (ตอน 3 น.144)

" จิตใครมิได้ต้อง	วรโลกะธรรมศรี
แล้วยอมบ่พึงมี	จะประหวั่น ฤ กังวล
ไร้โศกขุติสุญ	และสบายบ่มัวมล"
	(ตอน 3 น.174)

1.6 ความรับผิดชอบ ความดีที่พบ 11 จากข้อความว่า

"มนุษย์ยังจะต้องรู้จักประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมกับฐานะของตน
ในสังคมด้วย" (ตอน 1 น.5)

ชาวไทยทุกคนต้องรับราชการทหาร" (ตอน 1 น.62)

"การปฏิบัติคนถูกต้องตามสภาพและหน้าที่ของแต่ละคน ย่อมทำให้
คนในกลุ่มนั้น สังคมนั้นอยู่เป็นสุข" (ตอน 3 น.166)

"อีกสงเคราะห์ญาติที่ ปฏิบัติบาเรอคน"
(ตอน 3 น.173)

"หากลูกและเมียมี ก็ถนอมประหนึ่งคน"
(ตอน 3 น.173)

"การปฏิบัติความหน้าที่อย่างถูกต้อง ก่อให้เกิดผลดีแก่ผู้กระทำ"
(ตอน 3 น.191)

"เห็นความสำคัญของลูกยิ่งกว่าสิ่งใด ..... ความคิดเรื่องลูกทำให้
ขุนแผนและวันทองสำนึกในความรับผิดชอบ ที่พ่อแม่พึงมีต่อลูกขึ้นมา
ทันที" (ตอน 3 น.192)

"เราสองคนจนใจไร้ที่อยู่ เปลือยขัดขวางเพราะห่างบ้าน
หยุดยาสารพัดจะกันการ ที่นอนหมอนมุ้งม่านก็ไม่มี"
ยังส่วนถูกผูกเมาะก็ขาดครบ ที่ปรารถนูลูกน้อยจะหมองศรี"

"ขุนแผนสงสารเจ้าวันทอง เอาผ้ารองรักวงประจงจับ
จะขึ้นบดค้อยประคองรองรับ ผูกสายหยกหยกขยับให้นางเดิน"
(ตอน 3 น.204)

"แต่ทีเคราะห์เนื้อความตามใบบอก ว่าเจ้าออกมาหาพระพิฆิตร
อ่อนน้อมยอมถวายซึ่งชีวิต รับผิดแล้วข้าเห็นไม่เป็นไร"
(ตอน 3 น.205)

"..... เป็นผู้ที่มิสละสัมปชัญญะ ท้ามาหาหินเลี้ยงชีพด้วยตนเอง
มีความรับผิดชอบชีวิตของตนและครอบครัว" (ตอน 3 น.235)

1.7 ความรักเกียรติ ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า

"มีอาจที่จะออกตั้งซึ่งคำวิปวาหอันประมาทหมิ่นนินทา หมายถึงป้องปิด
ขจิกข์ขอครหาแห่งหมู่อำมาตย์" (ตอน 3 น.152)

1.8 ความมีน้ำใจ ใจกว้าง ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า

"คนที่รู้จักกันย่อมต้องแสดงว่าเป็นมิตรกัน" (ตอน 1 น.4)

"เมาสวมมุขีของทอง หินชาติ
แล้วนำมิตรโลกมาย หมดสิ้นสุขสานที"
(ตอน 1 น.27)

1.9 ความสุภาพและมีมารยาทดี ความดีที่พบ 10 จากข้อความว่า

" ก้านบัวดอกสีกัน ชดชาร
มารยาทอ่อนสันดาน ชาติเชื้อ
โศคนลาภเพราะคำชาน ควรทราบ
ห้อมหญาเหี่ยวแห้งเรือ บอกร้ายแสดงคืน"
(ตอน 1 น.31)

"ต้องใช้ภาษากายความระมัดระวัง ให้สุภาพ เพื่อแสดงความอ่อนน้อม
ต่อผู้นั้นเสมอ" (ตอน 1 น.101)

"คุณธรรมและจรรยาบรรณเป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งสำหรับการสื่อสาร
ที่ดี" (ตอน 1 น.101)

"ทรงแสดงอาการสำรวมอ่อนน้อมต่อมคน มิไค้ตีเสมอ" (ตอน 3
น.146)

"ข้าบาทนี้เป็นข้าวงษ์ของพญาจารย์ กิ่งดาจะสามารถอาจหาญ
ขึ้นไปนั่งร่วมบัลลังก์รัตนราชาอาสน์ คิคเจียมตัวกลัวพระราชาชญา"
(ตอน 3 น.153)

" แล้วยืนที่ควรค่ากล เสงี่ยมเจียมตน
แสดงเคารพบศีร์"
(ตอน 3 น.171)

- " เคารพ ๗ ผู้ควร   จะประณตและนอบน้อม
อีกหนึ่งมิได้มี   จะกระต้างและจงทอง"
(ตอน 3 น.173)
- "ครานั้นขุนแผนแสนสุภาพ   กับวันทองก้มกราบลงที่นั่น"
(ตอน 3 น.198)
- "ขุนแผนวันทองนองน้ำตา   กรามลาพ่อแม่ทั้งสองศรี"
(ตอน 3 น.202)
- "ผู้คุมกรามกรานประทานโทษ   พ่ออย่าโกรธไปรศหัวกับท้าวซ้ำ"
(ตอน 3 น.204)

1.10 ความขยันหมั่นเพียร ความดีที่พบ ๘ จากข้อความว่า

"ทุกคนย่อมจะท้อใจใช้ความเพียรพยายามในการพิจารณาหาเหตุผล
โดยไม่ยอมห่อถอย อยู่ตลอดเวลาด้วย" (ตอน 1 น.61)

"และด้วยความเพียรพยายามอันไม่ขาดสาย ความสำเร็จ ความเจริญ
ก้าวหน้า และอนาคตที่แจ่มใสจึงจะมาถึงท่านได้สมความที่ตั้งใจปรารถนา"
(ตอน 1 น.61)

1.11 การครองตัวของสตรี ความดีที่พบ 5 จากข้อความว่า

"เมื่อได้ขุนแผนเป็นสามีแล้ว นางก็ประพฤติอย่างหญิงที่รักดีต่อสามี"
(ตอน 3 น.192)

"อาศัยอยู่เรือนเพื่อนบ้านเก่า   เขาก็ช่วยมารุงรักษา
ชายใดไ้เห็นก็ท้องตา   นางอุทิศส่าห้เจียมตัวว่าผู้มี"
(ตอน 3 น.198)

"น้องกลัวสิ่งเดียวแลพ่อเจ้า   จะขึ้นเอาสั้งให้ขุนช้างใหม่
ไม่ทนอายตายเสียยังเต็มใจ   ว่าพาลงสะอั้นให้อยู่ไปมา"
(ตอน 3 น.199)

"จะกล่าวถึงนางแก้วกิริยา
คราวดูคร่ำคร่าหง เกือบถึงปี
แต่คอยคอยตัวมาให้หมองศรี
ไม่แจ่มศศิว่าตัวมา"
(ตอน 3 น.204)

"บ่วงตาเล็กงาหม่นเข้ามาย
ไกลญาติชานมิตรคิดถึงทั่ว
ไม่ชุ่มช่วยด้วยระคายเป็นม่ายตัว
ลูกตัวกลับมาจะกินใจ"
(ตอน 3 น.204)

1.12 การคมมิตรที่ดี ความดีที่พบ 7 จากข้อความว่า

"หนึ่งคือคบพาล เพราะจะพาประหลดกิด
หนึ่งคบกะบังพิศ เพราะจะพาประสพผล"
(ตอน 3 น.172)

1.13 การศึกษาหาความรู้ ความดีที่พบ 9 จากข้อความว่า

" ความรู้ประจุกจิวา- วิจะมา ณ หิศทาง
ไม่ควรจะกันกาง กลก้อท่านบกัน
(ตอน 1 น.38)

"คอกไม้ย่อมมีหลายระดับ คือ ทุม แยม บาน และร่วงหล่น ถูกอน
กุมาร และกุมารี่ทั้งหลาย ชีวิตก็เปรียบเหมือนคอกไม้ นั้น ผู้ใคร
ผู้นั้นเป็นบัณฑิต" (ตอน 1 น.39)

"ความรู้ที่เราต้องเรียนจึงมีมากมายนัก ..... เรียกได้ว่า เรียน
กันจนชั่วชีวิตแล้วก็ยัง เรียนความรู้ไม่ไ้ทั้งหมดคอบุ้นั้นเอง"
(ตอน 1 น.6)

"ความไ้สกับมาก และกำหนดสุวาหี
อีกศิลปศาสตร์มี จะประกอบมบุญการ"
(ตอน 3 น.172)

"ผู้รู้คิเป็นผู้เจริญ" (ตอน 3 น.178)

"การให้การศึกษาแก่ประชาชนเพื่อสร้างคนทำงานด้านการเกษตรเป็นเรื่องสำคัญมาก" (ตอน 3 น.221)

"จุดอ่อนของการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร อยู่ที่ชาคผู้มีความรู้ทางการเกษตร ที่มาสถาบันการศึกษาทุกระดับก็ช่วยกันผลิต เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและทันกับสถานการณ์" (ตอน 3 น.233)

"ยิ่งงานส่งเสริมการเกษตรมีหลักการเพื่อการดำเนินงานแบบให้การศึกษา เกษตรกรผู้รับการศึกษาจะมีความรู้และประสิทธิภาพในการผลิตที่ขึ้นแก่ไหน เพียงไร ก็ขึ้นอยู่กับผู้บริการ คือ ผู้ทำหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร" (ตอน 3 น.234)

"เมื่องานส่งเสริมการเกษตรมีหลักการแบบบริหารการศึกษา วิธีดำเนินจึงต้องยึดหลักการของการศึกษา ....." (ตอน 3 น.234)

1.14 ความศรัทธาในการทำความดี ความดีที่พบ 4 จากข้อความว่า

"อาจนำบางส่วนของประสบการณ์จริงมาเล่าให้ฟัง เป็นคนว่า ประสบการณ์ที่แสดงความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ ความกล้าหาญ ....." (ตอน 3 น.108)

"หนึ่งกราบและบูชา อภิภูชนีย์ชน" (ตอน 3 น.172)

"กอบกรรมะอันไร พุทธะกั้วและมัวมล" (ตอน 3 น.172)

1.15 การรู้จักประมาณคนในการดำรงชีวิต ความดีที่พบ 4 จากข้อความว่า

"ความอยู่ประเทศซึ่ง เหมาะและควรจะสุชี" (ตอน 3 น.172)

"อีกหมั้นประพฤติกว ๗ สภาวะแห่งคน" (ตอน 3 น.172)

"เกิดความคิดขึ้นแข่งปรุ่งแข่งจิก เลอกเคือกร้อนคั้นรนคนโยคี
เลือกชีวิตกว่าในทุกข์
ไม่ต้องมีปรารถนาในอารมณ์"
(ตอน 3 น.213)

"รู้จักเพียงพอที่จะรับ
พร้อมรู้สึกตามวิสัยไปทุกตอน
ความเกิดกับธรรมคาอุหาทรณ์
เหมือนทุกก่อนกรวดทรายย่อม
คล้ายกัน"
(ตอน 3 น.215)

1.16 ความรักความสัตย์จริง ความดีที่พบ 9 จากข้อความว่า

"พุดชาจารย์ก็พูดความไปตามสัตย์ว่า ..... อันว่าเจ้าพระพี่น้อง
สองกุมารกุมารนี่เป็นโอรส แห่งพระหน่อเนเรศเวสสันดรคามส
มรรพชากร สถิตยังวงกบมรรพสิงขรเชอทรงยริจาก กัวยพระ
กมลศรัทธาอันหายากที่จะทำได้" (ตอน 3 น.151)

"ควรจะชอบเชื่อคือเนื้อสัตย์จริงของพุดชาจารย์ พระพุทธเจ้าชา
ชสีก็มีไคมีพยานจะอ้างเอาอันใด ให้ท้าวเชอทราบสิ่งที่จริงใจไม่
เท็จพูด ..... เป็นความสัตย์ตั้งมั่นแล้วแล" (ตอน 3 น.152)

"ก็ชวนกันเห็นว่าเป็นคำสัตย์จริงของพราหมณ์สิ้น" (ตอน 3
น.152)

"อีกคำเพราะบรรสาน ฤทธิแห่งประชาชน"
(ตอน 3 น.172)

"วาจาจริงเป็นสิ่งไม่ตาย" (ตอน 3 น.179)

"เมื่อจะเอาโทษทัณฑ์อันใด
ไคได้น้ำพระพิพัฒน์สังฆา
ก็ทามาใจด้วยเรานี้เป็นข้า
จะหลบลิ้นหนีหน้าไปทำไม"
(ตอน 3 น.199)

1.17 การรู้จักรักษาสุขภาพและพลานามัย ความดีที่พบ 7 จากข้อความว่า

"มนุษย์แต่ละวันจำเป็นต้องรับประทานอาหารให้ครบทุกหมู่ ตามที่
ร่างกายต้องการ" (ตอน 1 น.64)

"น้ำที่ดื่มที่สะอาด และอากาศที่บริสุทธิ์มีความจำเป็นต่อชีวิต"
(ตอน 1 น.64)

"บ้านเมืองสะอาดประชาชาติปลอดภัย" (ตอน 1 น.113)

"สะอาดกายเจริญวัย สะอาดใจเจริญสุข" (ตอน 1 น.114)

"มนุษย์ควรเล็งเห็นว่าใจสำคัญกว่ากาย เมื่อใจเป็นสุขกายก็เป็น
สุขด้วย" (ตอน 3 น.211)

"ในระยะเวลาใกล้เคียงกับการเขียนบทความนี้ ทางกรมยังไม่เห็น
ความสำคัญของการเกษตรเผยแพร่ความรู้ในด้านสุขภาพและสวัสดิภาพ
ให้แก่เกษตรกรเท่าที่ควร ค่านิยมของทางการดังกล่าว จึงส่งผลให้
สุขภาพของเกษตรกรทรุดโทรม" (ตอน 3 น.222)

"การเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่ต้องใช้แรงงานตั้งแต่ทราบนกันอยู่ การ
บำรุงสุขภาพอนามัย จึงเป็นเรื่องสำคัญ หากผู้ประกอบอาชีพมี
ร่างกายไม่สมบูรณ์ ย่อมหมายถึงไม่มีการผลิต" (ตอน 3 น.235)

1.21 การท้อค่านสิ่งเสพतिकและอธิบายมุข ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า

"สำรววรินทร์ย และสุรามเมาบล" (ตอน 3 น.173)

2. ค่านิยมเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ หรือค่านิยมค่านสิ่งคม

2.1 ความสามัคคี ความดีที่พบ 4 จากข้อความว่า

" อันสามัคคี	เกิดจากไมตรี	ในกันทั่วไป
เป็นค่ายความรัก	พุ่มพิศใฝ่ใจ	พึ่งพาอาศัย ร่วมใจเดียวกัน
ร่วมสุขสำราญ	รวมคึกคึกการ	เอาการผ่อนผัน
ลทหย่อนผ่อนตาม	ค่ายความรักกัน	ก่อให้เกิดธรรม ความสามัคคี"

(ตอน 1 น.17)

"ให้ทุกฝ่ายมีใจสมัคร สมนาน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเกลี้ยมกลมเป็นพลังอันอุดมยิ่งใหญ่อ" (ตอน 3 น.140).

"ชาวนาโทยินยมการท่างานด้วยวิธีต่างคนต่างทำ ..... ไม่สมบูรณเหมือนชาวนาในบางประเทศ ที่ผู้จัดการรวบรวมกันเป็นหมู่คณะ เพื่อช่วยเหลือกัน โดยมีรัฐบาลคอยดูแลให้หมู่คณะนั้น ๆ ปฏิบัติกรรมระเบียบข้อบังคับ" (ตอน 3 น.221)

"ความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกันทำการเกษตรตามแบบตั้งเดิม อย่างที่เรียกว่า "ลงแขก" นั้นเป็นค่านิยมที่ดี" (ตอน 3 น.222)

2.2 ความเสียสละเพื่อส่วนรวม ความดีที่พบ 5 จากข้อความว่า

"ซึ่งแสดงความปรารถนาดีของตนและคำมั่นสัญญาที่อยู่ในวิสัยที่จะปฏิบัติได้ อาจชี้ให้เห็นถึงความห่วงใยที่มีต่อผู้รับสาร โนมน้าวใจในขณะนั้น หรือชี้ให้เห็นถึงแนวทางปฏิบัติที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ผู้ปฏิบัติ" (ตอน 2 น.109)

"..... ก็เหมือนพระบวรสันดานของพระองค์ ซึ่งทรงพระราชศรัทธามหาปิยมุตรบริจาค อันยอศยากที่จะกระทำได้ทรงสละให้เป็นทาน" (ตอน 3 น.152)

"เออก็มีแค่สองปิยมุตรสุกเสนาหาเกิดกับบอองค์ จึงเสียสละด้วยพระกมลประสงค์แสงพระโพธิญาณ" (ตอน 3 น.153)

"ให้ทาน ๓ กาลควร และประพาศิสุธรรมศรี" (ตอน 3 น.173)

2.3 ความมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย ความดีที่พบ 6 จากข้อความว่า

"ในสังคมต่าง ๆ จึงต้องมีกฎเกณฑ์กำหนดว่า คนในสังคมนั้น ๆ ควรจะประพฤติปฏิบัติอย่างไร" (ตอน 1 น.5)

"กฎเกณฑ์ของสังคมช่วยให้สังคมน่าอยู่ได้" (ตอน 1 น.5)

"พฤติกรรมของขุนแผนและวันทองที่ยอมมอบตัวรับโทษ แสดงว่า ทั้งสองมีอุดมคติร่วมกัน ในอันที่จะทำหน้าที่รักษาระเบียบวินัยและ... เคารพกฎหมาย" (ตอน 3 น.191)

"ขุนแผนและวันทอง และตัวละครอื่น ๆ นับตั้งแต่พระพิจิตร นางศรีบุษยา พระหมื่นศรี ก็ล้วนมีค่านิยมที่สอดคล้องต่อกันในเรื่องนี้ พระพิจิตรสนับสนุน ให้ขุนแผนกับวันทองเดินทางเข้าไปมอบตัวยอมรับโทษในกรุงศรีอยุธยา เพื่อรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายไว้" (ตอน 3 น.192)

<p>"จะขอให้พระพิจิตรท่านบอกส่ง สารภาพรับผิดคิดให้การ โทษทัณฑ์นั้นเล่าจะเบาบาง เมื่อจะเอาโทษทัณฑ์นั้นใด</p>	<p>ลงไปอยุธยาหาสถาน ท่านท่านข้อฟ้องร้องของขุนช้าง เห็นมีทางข้างจะกรุณา ก็ตามใจช่วยเรานี้เป็นข้า"</p> <p>(ตอน 3 น.199)</p>
--	---

<p>"แต่ทว่าข้อรับสิ่งนั้นบังคับ ถ้าจับได้ให้จำอย่าลคลา จะผ่อนผันไต่มางตามทางไป</p>	<p>ในท้องตราก็กำชับเป็นหนักหนา ส่งไปอยุธยาหังตัวเมีย ถึงกรุงไกรไม่จำจะซ้ำเสีย"</p> <p>(ตอน 3 น.201)</p>
--	---

2.4 ความรักในวัฒนธรรมชนบทธรรมเนียมประเพณีของไทย ความดีที่พบ 3 จากข้อความว่า

"ในขณะที่เดียวกันก็แสดงวัฒนธรรมของคนไทย เมื่อได้พบรู้จักกันเรา
จะคงหักท่ายปราศรัยกัน" (ตอน 1 น.4)

"ทรงส่งเสริมฟื้นฟูทางบ้านศิลปะวรรณคดี ชนบทธรรมเนียมประเพณี"
(ตอน 1 น.140)

"ประเพณีการขับเสภาที่นั่นมุดเหตุคงเนื่องมาจากการเล่านิทาน
นิทานที่นำมาขับเสภามีรูปแบบเป็นกลอน" (ตอน 3 น.190)

2.6 ความรักเอกราชของชาติไทยและภูมิใจในความเป็นไทย ความดี
ที่พบ 2 จากข้อความว่า

"ความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติ...สำคัญเหนือ
สิ่งอื่นใด" (ตอน 3 น.138)

"บ้านเมืองเป็นอิสระสรวรรสืบมาได้ก็ถึงสองศตวรรษ"
(ตอน 3 น.139)

2.7 ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ความดีที่พบ 4
จากข้อความว่า

"การแสดงออกซึ่งความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณและพระหนัก
ในคุณงามความดีของพระมหากษัตริย์ราชเจ้า" (ตอน 3 น.
น.138)

"พระเดชพระคุณแห่งพระมหากษัตริย์ราชเจ้าจึงมีอยู่เนกอนันต์
พันพรรณา" (ตอน 3 น.140)

"การที่พระมหากษัตริย์ทรงบำรงการเกษมมาทุกสมัย พระมหา
กษัตริย์ทรงทำหน้าที่ส่งเสริมการเกษมด้วยพระองค์เอง ด้วยวิธีการ
หลายอย่าง" (ตอน 3 น.222)

"พ่อขุนรามคำแหงทรงมีรัฐประศาสน์นโยบายในการส่งเสริมและบำรง
การเกษม ..... ทรงทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการ
เกษมที่ครบถ้วน" (ตอน 3 น.224)

2.9 การนำแพทย์คนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ความดีที่พบ 5 จาก
ข้อความว่า

"นักเรียนควรนำแพทย์ไปให้แก่มชนตามกำลังความสามารถ
ของตน" (ตอน 1 น.62)

"พระองค์ทรงเห็นความสำคัญของประโยชน์แห่งรัฐ คือกรุงสี่ที
ยิ่งกว่าการปฏิบัติธรรมของพระเวสสันดร" (ตอน 3 น.145)

"บุคคลแห่งเล็งประโยชน์สุขที่เกิดขึ้นกับผู้อื่นมากกว่าประโยชน์ของ
ตนเอง" (ตอน 3 น.166)

"มนุษย์ควรมีชีวิตอยู่เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น ยิ่งกว่าที่จะทำประโยชน์
ให้แก่ตนเองแต่อย่างเดียว" (ตอน 3 น.211)

"เนื่องจากนายท่าทอง สิงคาลวณิช ได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่
ประเทศชาติเป็นอันมาก จึงได้รับพระราชทานปริญญาวิทยาศาสตร
คุณวุฒิตกติกตมศักดิ์" (ตอน 3 น.220)

2.10 ความยุติธรรมและความเสมอภาคในสังคม ความดีที่พบ 1 จาก
ข้อความว่า

" ภพนี้มีใช้หล้า หงส์ทอง เกี้ยวเลย
กากีเจ้าของครอง ร่วมด้วย
เมาสวมมุติจองทอง หีนชาติ
แล้งน้ำมิตรโลกม้วย หมกสิ้นสุขสานต์"
(ตอน 3 น.27)

2.12 การเห็นความสำคัญของครอบครัวในฐานะที่เป็นพื้นฐานของสังคม
ความดีที่พบ 3 จากข้อความว่า

" พ่อตายคือฉัตรกัน หายหัก
แม่กับบุตรดจักร จากด้วย
ลูกตายบววยรัก แรจว่า
เมียมิ่งตายววยม้วย มีคจุ่มแดนไกร"
(ตอน 1 น.39)

"มารดาทั้งหลายโปรดให้ความอบอุ่นแก่บุตรของท่านด้วยเถิด นับแต่วาระแรกที่เขาได้เกิดมาในโลกนี้ ด้วยการให้ที่มนมจากอกของท่าน" (ทอน 1 น.48)

" ถ้าแม่อยู่เหี่ยวเรื่อลูกกำมี จะยินดีเหลือแสนเฝ้าหวังแทน มีลูกเหมือนหนึ่งมีมณีดวง นี้มีมาให้ เป็นห่วงเมื่อสิ้นคิด" (ทอน 3 น.194)

2.13 ความเคารพในสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น ความดีที่พบ 4 จากข้อความว่า

"แต่ละคนมีประสบการณ์และความคิดเห็นต่าง ๆ กัน" (ทอน 1 น.6)

"ประสบการณ์และความคิดเห็นทั้งหลายของมนุษย์มาประมวลกัน เป็นความรู้" (ทอน 1 น.6)

"บุคคลทุกคนจำเป็นต้องชี้แจงแสดงทรรศนะของตนและรับฟังทรรศนะของผู้อื่น" (ทอน 2 น.68)

"ความแตกต่างกันทางความคิดเห็นเป็นของธรรมดาที่บุคคลควรจะยอมรับซึ่งกันและกัน" (ทอน 2 น.84)

2.15 ความศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า

"ไปใช้สิทธิอย่างเสรี เลือกคนดีเป็นผู้แทน" (ทอน 2 น.114)

"หลักการทั้งหมดนี้ยอมรับความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง .... เป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของทุกท่านอย่างแท้จริง" (ทอน 2 น.126)

3. ค่านิยมเกี่ยวกับจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม

3.1 ความมีจิตใจเมตตากรุณาและโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น ความดีที่พบ 19 จากข้อความว่า

"การยิงนกตกปลา เพื่อความสนุกสนาน ควรเลิกเสีย" (ตอน 1 น.62)

"การบริจาคโลหิต ..... ยังจะช่วยให้ชีวิตเพื่อนมนุษย์อีกด้วย" (ตอน 2 น.115)

"ยังพระราชทานรางวัลแด่แม่ให้แก่วัยชรา โดยมีได้ทรงเสียสละด้วยความรัก และเมตตาธรรม" (ตอน 3 น.145)

"ให้ทาน ๗ กาลควร และประพฤติกุศลธรรมศรี
อีกสงเคราะห์ญาติที่ ปฏิบัติบำเรอคน"
(ตอน 3 น.173)

"อนาถาวิณฑิกเศรษฐี เพราะเป็นผู้มีเมตตาปรานี และให้ข้าบปลา
อาหารแก่คนอนาถาอยู่เป็นนิจ" (ตอน 3 น.176)

"คนที่โศกประทุษร้ายแล้ว มีจิตปราศจากเมตตากรุณา" (ตอน 3 น.186)

"ความเมตตากรุณา" (ตอน 3 น.189)

"พระพิจิตรเป็นข้าราชการผู้ใหญ่ที่มีเมตตาธรรม" (ตอน 3 น.191)

"ซึ่งก็ได้รับความเมตตาให้ที่อยู่ที่ดีกินตามควรแก่อัธยาศัย" (ตอน 3 น.192)

- "ไคยีนข้าวเต่าลือออกชื่อมา
ใครชักสนจนไปก็ไค้พั้ง
ท่านก็มักเมตตาปรานี
ว่าพระพิจิกรุขมานั้นใจดี
ถ้าโทษถึงชีวิตจะเห็นดี
อันตัวพี่กับเจ้าจะเข้าไป"
(ตอน 3 น.196)
- "พระพิจิกรุขมาให้อาศัย
รักใคร่เราเหมือนบุตรสุจริต"
(ตอน 3 น.199)
- "ทั้งเสื่อผ้าอาหารการกิน
จงปลดเปลื้องเรื่องร้อนต้อยต่อนปรน แล้วมาอยู่เมืองมณกับบิคา"
จะจัดให้เสรีสิ้นไม่ชักสน
(ตอน 3 น.201)
- "ครานี้บุษมาให้อาศัย
แม้รักเจ้าเท่าลูกในอุรา
กอดวันทองร้องไห้พิไรว่า
อนิจจาจะพรากจากแม่ไป"
(ตอน 3 น.201)
- "เรียกผู้คุมสั่งฆ่าแล้วกำชับ
เมื่อยังไม่ถึงอยุธยา
ถ้าจะแฉะกลางทางบ้างอย่างไร
เอ็งคุมวันทองกับขุนแผนไป
อย่าเพ้อจงจำไปจนใกล้
ก็ความใจลูกบุญจูงก็"
(ตอน 3 น.202)
- "พระหมื่นศรีมีแก่ใจให้กินอยู่
ชุกจาวปราศรัยกันไปพลาง
เสี้ยงดูสวาทพิลไม่ชักขวาง
เหมือนอย่างแต่ก่อนร่อนชะไร"
(ตอน 3 น.205)
- "เมตตาธรรมทำให้สังคมเป็นสุข " (ตอน 3 น.209)
- "ให้กายเปรียบไค้กับคันไม้ยืนต้นที่สงบมั่นคง ผลิตออกประดับโลกให้
งงาม และให้ร่มเงา เพื่อแผ่ร่มและเป็นหลักให้พักพิง"
(ตอน 3 น.210)

"ชอกายเจ้าจงเป็นเช่นต้นไม้ ยืนอยู่ได้โดยภพสงมหนึ่ง
เพื่อแผ้วและเย็นหลักให้พักพิง แต่ดอกพริ้งผลัดฤดูอยู่ชั่วกาล"
(ตอน 3 น.214)

3.2 ความซื่อสัตย์สุจริตทางกาย วาจา ใจ ความดีที่พบ 2 จากข้อความ

ว่า

"ราชาธิราชน้อม ในสัตย์
อำมาตย์เป็นบรรทัด ต้องแท้
ฝูงราษฎรอยู่สวัสดิ์ ทุกเมื่อ
เมืองทั้งนี้เลิศแล ไพเราะเปรมปรีดิ์"
(ตอน 1 น.39)

"อาจนำบางส่วนของประสมการณ์จริงมาเล่าให้ฟังเป็นกันว่า
ประสมการณ์ที่แสดงความซื่อสัตย์สุจริต" (ตอน 2 น.108)

3.3 ความกตัญญูกเวที่ต่อผู้มีคุณ ความดีที่พบ 19 จากข้อความว่า
"สงกรานต์ปีนี้เห็นลูกหลานมารคน่ายายกันพร้อมหน้า ชื่นใจจริง ๆ"
(ตอน 1 น.26)

"คุณแม่หนาหนักเพียง พสุธา
คุณบิทรทูลอา- กาศกว้าง
คุณพี่ทางศิขรา เมรุมาศ
คุณพระอาจารย์อย่าง อัจจุสาคร"
(ตอน 1 น.38)

"ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดี" (ตอน 1 น.63)

"การที่พระชาติ และพระกนิหยาธิยยอมให้พระเวสสันดรยกคนให้แก่ชูชก
นี้ ถือได้ว่า เป็นผู้ปฏิบัติธรรม กล่าวคือ ทั้งอยู่ในกตัญญูกเวที่"
(ตอน 3 น.144)

"กอบด้วยพระกตัญญูผู้ผสมเกล้าพระปิตุเรศราชนรินทร์" (ตอน 3 น.152)

"เขาวชนอาจทำอะไร ไ้บ้าง เพื่อแสดงกตเวทีก่อผู้มีคุณ" (ตอน 3 น.166)

"บารุงบิคามมา- ทุระด้วยหทัยปรีดิ์" (ตอน 3 น.173)

"อีกผู้คุณาของ นรผู้ประคองตน" (ตอน 3 น.173)

"ความกตัญญูกตเวทีก่เป็นเครื่องหมายของคนดี" (ตอน 3 น.178)

"ค่านิยมประการที่สามเป็นค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรม คือความกตัญญูกตเวทีก่สืบเนื่องจากความคิดถึงบุญคุณของพระพิจิตร ที่ไ้เมตตาช่วยเหลือคนและวันทองในยามยาก" (ตอน 3 น.192)

"พฤติกรรมของขุนแผนไ้แสดงถึงค่านิยมที่ว่า ความกตัญญูกตเวทีก่มีความสำคัญเหนืออิสราพที่คนมีอยู่" (ตอน 3 น.192)

"นางแก้วกิริยา ..... นางสำนึกถึงบุญคุณของขุนแผนที่ช่วยไ้นางให้นางไ้เป็นไทยแก่ตัว" (ตอน 3 น.192)

"หมอบลงทรงหน้าทั้งสองท่าน ขุนแผนอ่านมนต์เป่าเข้าหนักหนา
เชื้อใจในพระเวทวิทยา ราลึกตริกตราถึงคุณครู"
(ตอน 3 น.197)

"ใครจับไ้ให้ส่งไปพารา ้วยโทษฆ่าคนตายเสียหลายพัน
จะรอนถึงพระพิจิตรผู้บิดา ที่เมตตาเลี้ยงดูไ้อยู่นั้น"
(ตอน 3 น.199)

"ด้วยมีตราอายุศักดิ์ค่าน ริวขวางกรมการก็กวักขัน
แก่มิบังลูกชายไว้หลายวัน ลูกคิดเกรงเกลือกอันตรายมี"
(ตอน 3 น.200)

"ถึงตัวไปใจอยู่กับมารคา
ถูกเป็นคนโทษแม่ไปรกไว้
รักเหมือนลูกเต้าจะเอาบุญ
จะหาไหนได้เหมือนเจ้าประคุณ
ไม่จงจำข้าให้ซึ่งเกื้อหนุน
นอนอุ้งกินอ้อมไม่อาวรณ์"

(ตอน 3 น.201)

"สี่หมอกฟ้าว่าก้นาคาไหล
กลอกหัวตัวสั้นรันทศนักษ
ด้วยพระมณฑลใจให้ประจักษ์
ชมพิศคร้แทนเท้าทั้งสองรา"

(ตอน 3 น.209)

"จึงตั้งความสัตย์อธิษฐาน
ช้ากลับมาเมื่อไรอย่าไค้พลั้ง
กราบถวานอารักษ์แล้วฝากฝัง
เบื้องหน้าถ้าจะตั้งเป็นบ้านเรือน"

(ตอน 3 น.204)

"นางแก้วไค้ยินเขาชุกจา
หลีกแหวกแทรกคนคั้นเข้าไป
กอดกั้นขุนแผนวันทองไว้
ว่าไค้ขุนแผนมาไม่สงสัย
นั่งไค้หน้าคาละดูมลง
อนิจจาแปลกไปเจียนจะตาย"

(ตอน 3 น.205)

3.4 ความละเอียดเกรงกลัวต่อการทำชั่ว ความดีที่พบ 3 จาก
ข้อความว่า

"พระคาสเคือกแล้วคัมไค้
ไค้ไหนนอพระยุพิน
กลัวเทพไทจะคิดิน
ยุพาที่จะคืนเป็น"

(ตอน 1 น.30)

"จำเป็นต้องเรียนรูไค้โดยมีความรับผิดชอบทางจริยธรรม ควบไปควบ
เสมอ เป็นคนว่า ต้องมีหิริโอคตทัปะ มีความสุจริตใจ" (ตอน 2
น.111)

"ความงกประพฤติกิบาย
อูกศลให้มี"

(ตอน 3 น.173)

- 3.5 ความมีสติระลึกรู้ได้และไม่ประมาท ความดีที่พบ 6 จากข้อความว่า
- "การพยากรณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้มนุษย์เตรียมรับเหตุการณ์เหล่านั้นด้วยความไม่ประมาท" (ตอน 1 น.9)
- "เมื่อกระทำการใด ๆ ควรจะใฝ่คิดว่าการนั้นจะมีผลสืบไปในอนาคตจักได้มีสติระลึกรู้ต่าง ๆ ด้วยความรู้ทั่วและระมัดระวัง" (ตอน 1 น.60)
- "เห็นอะไรผิดสังเกตรีบแจ้งเหตุให้มรรู้" (ตอน 2 น.114)
- "ความไม่ประมาทใน พุทธธรรมะโกศล" (ตอน 3 น.173)
- "เนื่องจากเกษตรกรเป็นบุคคลที่จักได้ว่าอยู่ในวัยสูงอายุ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีสติสัมปชัญญะ หามาหากินเลี้ยงชีพตนเอง มีความรับผิดชอบชีวิตของคนและครอบครัว" (ตอน 3 น.235)

3.6 การตระหนักในความสำคัญของศีลธรรมที่มีผลต่อการพัฒนาจิตใจมนุษย์ ความดีที่พบ 3 จากข้อความว่า

- "พึงธรรมะโดยกา- ละเจริญคุณานนท์" (ตอน 3 น.173)
- "กล่าวธรรมะโดยกาล วรทิจจะโกศล" (ตอน 3 น.174)
- "จิกิครมิได้ทอง วรโลกะธรรมศรี
แล้วยอมบ่พึงมี จะประหวั่นฤกัจวาล
ไร้โศกฐีสี่สุญ และสบายบ่มัวมล" (ตอน 3 น.174)

3.7 ความยึดมั่นในศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจและเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต ความดีที่พบ 21 จากข้อความว่า

- "ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม" (ตอน 1 น.48)

"ศาสนามีคุณค่าอย่างประมาณมิได้ แก่มนุษย์ทุกเพศทุกวัยตั้งแต่เกิดจนตาย" (ตอน 2 น.106)

"จึงโปรดให้ทำการสังคายนาพระธรรมวินัย ..... สำหรับเป็นพื้นฐานแก่อุดมพระปริยัติศาสนา" (ตอน 3 น.139)

— "ธรรมย่อมคุ้มครองผู้ประพฤติธรรม" (ตอน 3 น.144)

"ให้ทาน ๗ กาลควร และประพฤติสุธรรมศรี"
(ตอน 3 น.173)

"หนึ่งเห็นคนาเลศ สมณาวราจารย์"
(ตอน 3 น.174)

"เพียรเผาภิเลสสร้าง มละโทษะยาณี"
(ตอน 3 น.174)

"อีกหนึ่งประพฤติ กุจะพรหมพิสุทธิสรพ์"
(ตอน 3 น.174)

"เห็นแจ้ง ๗ สิ่งค้ พระอริยสังข์อัน
อาจน้ามุขย์นั้น ทิระข้ามทะเลวน"
(ตอน 3 น.174)

"ธรรมนั้นแลย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม" (ตอน 3 น.178)

"ความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตเกิดจากการประพฤติปฏิบัติของตนเอง ทั้งสิ้นตาได้เกิดจากผู้อื่น สิ่งอื่น หรือวัตถุ โขกลางใด ๆ ที่มจจากภายนอกไม่ ..... สิ่งที่เป็นมงคลในพระพุทธศาสนา คือข้อประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้องตามธรรมกัวยตนเอง มิใช่สิ่งภายนอก" (ตอน 3 น. 168 - 169)

"เมื่อใดที่ท่านทั้งหลายรู้ด้วยตนเองว่า สิ่งใดเป็นอกุศล สิ่งใดมีโทษ สิ่งใดวิญญูชนกิเตียน สิ่งใดผู้ฝึกถือปฏิบัติแล้ว จะเป็นไปเพื่อมิใช่ประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความทุกข์ ดังนั้นท่านพึงละเสีย (ทอน 3 น.181)
"พระพุทธรเจ้าทรงหวังจะให้คำสอนของท่านเกิดเป็นผลแก่ผู้ทำตามเท่านั้น" (ทอน 3 น.185)

"ผู้ใดปฏิบัติธรรมให้สมควรแก่ธรรม ผู้นั้นชื่อว่า ได้สักการะบูชา พระองค์ด้วยบูชาอย่างยิ่ง" (ทอน 3 น.185)

"พระองค์ท่านเป็นแต่เพียงผู้ชี้บอกทาง แต่ส่วนการปฏิบัตินั้น เป็นหน้าที่ของผู้ฟังจะควรทำตาม ถัดทำตามท่านสอน ก็จะพ้นจากทุกข์ได้เท่านั้น" (ทอน 3 น.185)

"ท่านเห็นหรือยังว่า โลกะ โทสะ โมหะ นี้เป็นอกุศลธรรมมีโทษ นักปราชญ์กิเตียน ใครประพฤติกแล้ว เป็นไปเพื่อสิ่งไม่เป็นประโยชน์ เป็นไปเพื่อทุกข์" (ทอน 3 น.187)

"อโลภะ อโทสะ อโมหะ เมื่อเกิดขึ้นในสันดานผู้ใด เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์เพื่อสุข เป็นคนไปนั้น ท่านเห็นจริงหรือยัง" (ทอน 3 น.187)

"เมื่อไม่โลภแล้ว ไม่มีโทสะแล้ว ไม่หลงแล้ว จะทำอะไร ก็คงทำในทางที่ดีไม่ใช่หรือ เมื่อทำดีก็ไ้ผลดีมีโชคหรือ" (ทอน 3 น.187)

"พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหนึ่งที่เน้นให้ผู้นับถือใช้ปัญญาอยู่เสมอ ไม่ใช่เชื่ออะไรงมงาย" (ทอน 3 น.189)

"พอถึงวัคจันทรกะวันพลบ แวะเคารพบุพระชินสีห์"

(ทอน 3 น.

"วันนั้นวันพระสิบห้าค่ำ"

นางเคยไปฟังธรรมเทศนา"

(ทอน 3 น.

3.9 การเห็นความสำคัญของพิธีกรรมและประเพณีทางศาสนา ความดี
ที่พบ 1 จากข้อความว่า

"งานบวชนาคเป็นงานบุญงานกุศลอย่างหนึ่ง ที่พุทธศาสนิกชนในประเทศไทย ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านานแล้ว" (ตอน 2 น.74)

4. คำนิยมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความงาม

4.1 การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิต ความดี
ที่พบ 6 จากข้อความว่า

"มลพิษในสิ่งแวดล้อม กลายเป็นเหตุให้พืชและสัตว์รวมทั้งมนุษย์ไม่
เจริญเติบโต ไปตามธรรมชาติ" (ตอน 1 น.57)

"การปล่อยของเสียออกจากโรงงานอุตสาหกรรม เป็นเหตุหรือ
สาเหตุที่ก่อให้เกิดมลพิษ คือ เกิดมลพิษในสิ่งแวดล้อม" (ตอน 1
น.55)

"ผู้ประพันธ์ได้กล่าวแนะให้เห็นคุณค่าของธรรมชาติถึงงามที่แวดล้อม
เราอยู่ เพื่อชื่นชมกับธรรมชาติที่แวดล้อมเราอยู่ ..... เพื่อชื่นชม
ธรรมชาติ และให้ธรรมชาติเหล่านั้น ..... เป็นอนุสติเตือนให้
คิดในทางสร้างสรรค์" (ตอน 3 น.210)

"บุคคลควรเลือกมุมสงบที่งดงามด้วยทัศนียภาพที่ใกล้ชิดแห่งหนึ่ง ให้อใจ
ให้สงบ ระงับ ละทิ้งความวุ่นวายทั้งหลาย ย้อนคลายความเคร่งเครียด
และสัมผัสความงามของธรรมชาติ ให้ธรรมชาติเป็นโอสตรักษาใจ
หากคนให้สอดคล้องกันเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ" (ตอน 3
น.210)

"ความงามของธรรมชาติมีค่า เหนือกว่าความงามที่มนุษย์ปรุงแต่งขึ้น
(ตอน 3 น.211)

"รวมทั้งเมื่อเกิดมลพิษขึ้นในสิ่งแวดล้อม อันเนื่องจากการใช้เคมีภัณฑ์ เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง จึงทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของเกษตรกรไม่ก้าวหน้า" (ตอน 3 น.222)

4.3 การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมที่ดั่งงาม ความดีที่พบ 1 จากข้อความว่า "หิ้งชยะไม่เลือกที่ หมคราศีไปหิ้งเมือง" (ตอน 2 น.114)

4.4 ความรักธรรมชาติและเห็นความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ ความดีที่พบ 9 จากข้อความว่า

"ธรรมชาติบนยอดภูกระตังนั้น งดงามครึ่งใจยิ่งนัก ความเห็นเหนื่อยจากการเดินทางจะหายไปหมดสิ้น เมื่อได้ขึ้นไปถึงยอดภูกระตัง" (ตอน 1 น.49)

"ป่าไม้คือหลังคาของชาติ ถ้าพินาศชาติจะอยู่ได้อย่างไร" (ตอน 2 น.114)

"เราน่าจะหยุดยั้งการรุกรานของธรรมชาติกันเสียบ้าง ขณะเดียวกันก็ควรปลูกต้นไม้ขึ้นทดแทนในที่ที่พอจะปลูกได้" (ตอน 2 น.112)

"ฝูงสฤณอเนกนิกรปักขานานาพรรณ บ้างโผบินบินผายผันลงจับจ้องย่องยอกไม้แล้วไต่เต้า บ้างส่งเสียงสำเนียงเร่าเรียกหาที่อยู่บนกิ่งพฤษชาติ พังเสนาะเพราะจ่านรรจาแจ้งขบใจ หึงจิกจันพรหมเรไรเรื้อยร้องระงมกึ่ง" (ตอน 3 น.161)

"ไตรโศกอุโลกโศกพายุ โภบายไกรกร่างอ้อยข้างหัว
พลับพลวงม่วงมันจินหนา บัณฑิตเพรียกพร้องร้องจ้อแจ"
(ตอน 3 น.194 - 195)

"นกกระดงกลางดวงไค้คังจิก ลูกอ้าปากกร้องวอนแม่
คูเหว่าจับเตาคำสิงแล เห็นลูกสุกแดงแจ้เข้าจิกกิน
.....
हारिंg เรียกคู่อยู่กับคิน หุคคินวิ่งกรากกระตากไป ฯ"
(ตอน 3 น.195)

"เพชรน้ำค้างค้างหล่นบนพรมหญ้า เป็นหยาดฟ้ามาฉ่นลงวันใหม่
เคล้าเคลียหยอกคอกหญ้าอย่างอาลัย เมื่อแดดขาวใบไม้ไหวตะวัน"

(ตอน 3 น.212)

"มโหรีจากราวป่ามาเรื่อยรี
ผักค้อยคิ่งแกลกจิงหะประชันกัน จักจิ้นจีเจ็ยรับเรื่อยร้อง"

(ตอน 3 น.212)

"ลมระเวิงดูหวีพลั่วสะลอก สัพยอกยอกไม้ไปลั่วล่อง
แล้วใบไม้ก็ไหวสายซิงซ้ายกรอง ทอแสงทองทอประกายซิมน้ำค้าง"

4.5 การเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี ความดีที่พบ

14 จากข้อความว่า

"เราทุกคนคงต้องยอมรับว่าภาษามีความสำคัญต่อมนุษย์" (ตอน 1
น.3)

"ภาษาจึงนับว่ามีประโยชน์ ช่วยให้ผู้มนุษย์สามารถแสดงไมตรีต่อกันและ
อยู่ร่วมกันได้เป็นสังคม" (ตอน 1 น.4)

"ภาษาเป็นเครื่องมือช่วยให้มนุษย์สามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิด
แก่กันและกัน" (ตอน 1 น.6)

"ประสบการณ์ทั้งหลายจะถ่ายทอดกันต่อ ๆ ไปโดยอาศัยภาษา ทำให้มี
ผู้รู้มากขึ้น และความรู้ก็แพร่ขยายออกไปมากขึ้น ๆ" (ตอน 1
น.7)

"ภาษาจึงนับภกว่าช่วยพัฒนาความคิดและช่วยถ่ายทอดความคิดของมนุษย์"
(ตอน 1 น.7)

"การที่ภาษาช่วยพัฒนาความคิด และช่วยถ่ายทอดความคิดของมนุษย์
จึงถือได้ว่าเป็นการพัฒนามนุษย์ให้เจริญยิ่งขึ้น" (ตอน 1 น.7)

"ภาษามีความสำคัญต่อมนุษย์ ถ้ามนุษย์รู้จักใช้ภาษา ภาษาก็จะให้ประโยชน์" (ตอน 1 น.11)

"วรรณคดีเป็นศิลปแขนงหนึ่งที่อาศัยภาษาเป็นสื่อถ่ายทอดความงาม" (ตอน 1 น.11)

"ภาษาไทยนับได้ว่าเป็นภาษาที่มีความไพเราะ มีลักษณะที่น่าศึกษา มีวรรณคดีที่ได้รับการยกย่อง" (ตอน 1 น.14)

"วรรณคดีโดยแท้จริงเป็นศิลปกรรมหรือสิ่งสุนทร ซึ่งผู้ประพันธ์ได้สร้างสรรค์ขึ้น" (ตอน 1 น.15)

"ไทยเราเป็นชาติที่ร่ำรวยด้วยคำสำหรับใช้ในภาษาอยู่มาก" (ตอน 1 น.16)

"การมีคำสมาสเหล่านี้ไว้ใช้ประโยชน์ ช่วยทำให้ภาษาไทยของเรากระชับไม่เยิ่นเย้อจัดว่าเป็นความงามของภาษาไทยได้เช่นกัน" (ตอน 1 น.16)

"สำนวนภพที่เรียงกัน 4 คำ มีเสียงสัมผัสซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ..... นับได้ว่าเป็นความงามของภาษาไทยอีกอย่างหนึ่ง" (ตอน 1 น.16)

"การที่มนุษย์จะสามารถพัฒนาสมรรถภาพการใช้เหตุผลของคนได้นั้น มนุษย์จำเป็นต้องมีภาษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่ง" (ตอน 1 น.47)

4.6 การตระหนักในความสำคัญของการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลทำให้เกิดผลดีทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ความดีที่พบ 2 จากข้อความว่า

"ฐานะ บทบาท และความสัมพันธ์ของบุคคลจะปรากฏในกาใช้
ภาษา" (ตอน 1 น.5)

"ต้องใช้ภาษาให้เหมาะแก่ระดับของบุคคลที่มีส่วนร่วมในการโต้แย้ง
..... เราต้องใช้ภาษาคำยความระมัดระวัง ให้สุภาพ เพื่อแสดง
ความอ่อนน้อมต่อบุคคลผู้นั้นเสมอ" (ตอน 2 น.101)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 แสดงความถี่ของค่านิยมที่อ่านพบในหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดภาษาพิจารณา
เล่ม 2

รายการค่านิยม	ความถี่
1. ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง หรือค่านิยมด้านการครองตน	
1.1 ความมีระเบียบวินัยในตนเอง	3
1.2 ความอดทนอดกลั้น	4
1.3 การพึ่งตนเอง	2
1.4 การประหยัดและอดออม	9
1.5 ความมีสติปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผล	19
1.6 ความรับผิดชอบ	11
1.7 ความรักเกียรติ	1
1.8 ความมีน้ำใจ ใจกว้าง	2
1.9 ความสุขภาพและมีมารยาทดี	10
1.10 ความซื่อสัตย์	5
1.11 การครองตัวของสตรี	5
1.12 การเลือกคบมิตรที่ดี	1
1.13 การศึกษาหาความรู้	9
1.14 ความศรัทธาในการทำความดี	4
1.15 การรู้จักประมาณตนในการดำรงชีวิต	4
1.16 การรักความสัตย์จริง	9
1.17 การรู้จักรักษาสุขภาพและพลานามัย	7
1.18 ความเคารพเชื่อฟัง	-
1.19 การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	-
1.20 ความภูมิใจในตนเอง	-
1.21 การต่อต้านสิ่งเสพติดและอบายมุข	1

รายการค่านิยม	ความถี่
2. ค่านิยมเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ หรือค่านิยมด้านสังคม	
2.1 ความสามัคคี	4
2.2 ความเสียสละเพื่อส่วนรวม	5
2.3 ความมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย	6
2.4 ความรักในวัฒนธรรม ชนบธรรมเนียมประเพณีของไทย	3
2.5 ความนิยมและภาคภูมิใจในสิ่งของที่ผลิตขึ้นในประเทศไทย	-
2.6 ความรักเอกราชของชาติไทย และความภูมิใจในความเป็นไทย	2
2.7 ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์	4
2.8 การรักษาและหวงแหนสาธารณสมบัติ	-
2.9 การบำเพ็ญคนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	5
2.10 ความยุติธรรม และความเสมอภาคในสังคม	1
2.11 ความเคารพ และให้เกียรติผู้มีอาวุโสกว่าตนในสังคม	-
2.12 การเห็นความสำคัญของครอบครัวในฐานะที่เป็นพื้นฐานของสังคม	3
2.13 ความเคารพในสิทธิ และความคิดเห็นของผู้อื่น	4
2.14 ความมุ่งมั่นที่จะเสริมสร้างเสริมภาพ สมรรถภาพและภราครภาพให้เกิดขึ้นในสังคม	-
2.15 ความศรัทธาในการปกครองระบอบเสรีประชาธิปไตย	2
3. ค่านิยมเกี่ยวกับจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม	
3.1 ความมีจิตใจเมตตากรุณาและโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น	19
3.2 ความซื่อสัตย์สุจริตทางกาย วาจา ใจ	2
3.3 ความกตัญญูตักทวงที่ต่อผู้มีคุณ	19
3.4 ความละเอียดและเกรงกลัวต่อการทำชั่ว	3
3.5 ความมีสติระลึกรู้ได้และไม่ประมาท	6

รายการค่านิยม	ความถี่
3.6 การตระหนักในความสำคัญของศิลปกรรมที่มีต่อการพัฒนาจิตใจมนุษย์	3
3.7 ความยึดมั่นในศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจ และเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต	21
3.8 การยกย่องสรรเสริญผู้กระทำความดีต่อต้านการทำชั่ว	-
3.9 การเห็นความสำคัญของพิธีกรรม และประเพณีทางศาสนา	1
4. ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความงาม	
4.1 การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิต	6
4.2 การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมหรือสร้างสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีงามขึ้น	-
4.3 การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมที่งาม	1
4.4 ความรักธรรมชาติ และเห็นความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ	9
4.5 การเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี	14
4.6 การตระหนักในความสำคัญของการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับฐานะของบุคคลว่าทำให้เกิดผลดีทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น	10

จากตารางที่ 6 จะเห็นได้ว่า ค่านิยมที่มีมากที่สุด ในหนังสือภาษาพิจารณ์ เล่ม 2 คือ ความยึดมั่นในศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจ และเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต รองลงมาคือ ความมีสติปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผล ความมีจิตใจเมตตากรุณา และโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น และความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีคุณ ความกล้าด้วย

ในค่านิยมเรื่องคุณธรรม พบว่า ค่านิยมเรื่องความมีสติปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผล มีมากที่สุด รองลงมาคือ ความรับผิดชอบ และความสุภาพและมีมารยาทที่ดี ความกล้าด้วย

ในค่านิยม พบว่า ค่านิยมเรื่องความมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย มีมากที่สุด รองลงมาคือ ความเสียสละเพื่อส่วนรวม และการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ตามลำดับ

ในค่านิยมจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม พบว่า ค่านิยมเรื่องความยึดมั่นในศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจ และเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต มีมากที่สุด รองลงมาคือ ความมีจิตใจเมตตากรุณาและโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น และความกตัญญูทกเวทที่ต่อผู้มีคุณตามลำดับ

ในค่านิยมสิ่งแวดล้อมและความงาม พบว่า ค่านิยมเรื่องการเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี มีมากที่สุด รองลงมาคือ ความรักธรรมชาติและเห็นความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ และการตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงชีวิต ตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 แสดงความถี่ของคำนิยามด้านการรณรงค์ที่อยู่ในหนังสือเวียนภาษาไทยชุดการรณรงค์ พักพิศนนา และ ภาษาดิจิทัล

คำนิยาม	จำนวนครั้งพบ						รวม
	วรรณวิทัศน์ (1)	วรรณวิทัศน์ (2)	พักพิศนนา (1)	พักพิศนนา (2)	ภาษาดิจิทัล (1)	ภาษาดิจิทัล (2)	
1. คำนิยามเกี่ยวกับตนเอง หรือคำนิยามด้านการรณรงค์							
1.1 ความมีระเบียบวินัยในตนเอง	2	1	-	-	4	3	10
1.2 ความซื่อสัตย์สุจริต	3	6	1	3	1	4	18
1.3 การพึ่งตนเอง	5	-	-	1	1	2	9
1.4 การประหยัดและอดออม	9	-	-	8	6	9	32
1.5 ความมีสติปัญญาใคร่ครวญหาเหตุผล	2	7	3	25	6	19	62
1.6 ความรับผิดชอบ	14	8	2	4	6	11	45
1.7 ความรักเกียรติ	6	6	-	1	-	1	14
1.8 ความมีน้ำใจ ใจกว้าง	-	1	1	2	3	2	9
1.9 ความสุขภาพและมีมารยาท	-	4	25	21	7	10	67
1.10 ความซื่อสัตย์เพิ่ม	4	6	3	6	2	5	26
1.11 การคงตัวของสรีร	3	2	-	2	3	5	15
1.12 การเลือกคนดีศรีที่ดี	1	2	-	6	1	1	11
1.13 การศึกษาหาความรู้	7	13	5	8	4	9	46
1.14 ความศรัทธาในการทำความดี	-	4	2	-	1	4	11
1.15 การรู้จักประมาณในการดำรงชีวิต	3	-	-	1	1	4	9
1.16 การรักความสะอาดเรียบร้อย	5	2	-	1	-	9	17
1.17 การรู้จักรักษาสุขภาพและทอานามัย	2	1	8	1	12	7	31
1.18 ความเคารพเจ้เจ้	6	2	-	1	1	-	11
1.19 การใช้เวลาร่วมกันให้เป็นประโยชน์	3	-	1	1	2	-	7
1.20 ความภูมิใจในตนเอง	-	-	-	-	-	-	-
1.21 การยกย่องสิ่งดีและยกย่อง	-	-	2	1	-	1	4

จากตารางที่ 7 จะเห็นว่า ในค่านิยามครองคนพบว่า ค่านิยามเรื่อง ความ
สุขภาพและมีมารยาทดี มีมากที่สุด คือ พบทั้งหมด 67 ครั้ง โดยมีสอศแทรกอยู่ในหนังสือ
ทักษะพัฒนา เล่ม 1 มากกว่าเล่มอื่น ๆ (25) รองลงมาคือ ค่านิยามเรื่องความมีสติปัญญา
ใคร่ครองหาเหตุผล พบทั้งหมด 62 ครั้ง โดยพบในหนังสือทักษะพัฒนา เล่ม 2 มากกว่า
เล่มอื่น ๆ (25) และค่านิยามเรื่องการศึกษาหาความรู้ พบมากเป็นอันดับ 3 จำนวนที่
พบ 46 ครั้ง โดยพบอยู่ในหนังสือวรรณวิจักษ์ณ์ เล่ม 2 มากกว่าเล่มอื่น ๆ (8)

สำหรับค่านิยามค่านิยามครองคนที่มีสอศแทรกอยู่ในหนังสือทั้ง 6 เล่ม ที่นำ
มาวิเคราะห์คือ ค่านิยามเรื่อง ความออกนอกกถลัน ความมีสติปัญญาใคร่ครองหาเหตุผล ความ
รับผิดชอบ ความซนหมั่นเพียร การศึกษาหาความรู้ และการรู้จักรักษาสุขภาพและพลานามัย

ค่านิยามค่านิยามครองคนที่ไม่พบเลยในหนังสือทั้ง 6 เล่มที่นำมาวิเคราะห์ คือ
ค่านิยามเรื่อง ความภูมิใจในตนเอง

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ค่านิยม	จำนวนครั้งที่พบ						รวม
	วรรณวิภินต์ (1)	วรรณวิภินต์ (2)	หัตถพิชานา (1)	หัตถพิชานา (2)	ภาษภิจารณ (1)	ภาษภิจารณ (2)	
2. ค่านิยมเกี่ยวกับสังคมและประเทศชาติ หรือค่านิยมด้านสังคม							
2.1 ความสามัคคี	7	3	3	6	1	4	24
2.2 ความเสียสละเพื่อส่วนรวม	4	11	-	-	-	5	20
2.3 ความมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย	3	-	3	3	-	6	15
2.4 ความรักในวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย	8	4	3	13	6	3	37
2.5 ความนิยมและภาคภูมิใจในสิ่งของที่มีลักษณะเป็นประเทศไทย	2	2	-	3	2	-	9
2.6 ความรักเอกราชของชาติไทยและภาคภูมิใจในความเป็นไทย	3	3	-	11	5	2	24
2.7 ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์	8	14	-	8	4	4	38
2.8 การรักษาและหวงแหนสาธารณสมบัติ	2	-	-	5	1	-	8
2.9 การบำเพ็ญหน้าที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	1	2	-	-	4	5	12
2.10 ความยุติธรรมและความเสมอภาคในสังคม	-	1	1	6	-	1	9
2.11 ความเคารพและให้เกียรติผู้อื่นมากกว่าคนในสังคม	-	-	1	3	-	-	4
2.12 การเห็นความสำคัญของครอบครัวในฐานะที่เป็นพื้นฐานของสังคม	2	-	-	-	2	3	7
2.13 ความเคารพในสิทธิและความศักดิ์สิทธิ์ของผู้อื่น	3	-	-	1	2	4	10
2.14 ความมุ่งมั่นที่จะเสริมสร้างเสถียรภาพ สมรรถภาพและภราดรภาพให้เกิดขึ้นในสังคม	-	-	-	-	-	-	-
2.15 ความศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตย	-	-	-	3	-	2	5

จากตารางที่ 8 จะเห็นได้ว่า ในค่านิสัยพบว่ามีเรื่อง ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีมากที่สุด รวมความถี่ที่พบ 38 โดยมีสอศแทรกอยู่ในหนังสือวรรณวิจิตรเล่ม 2 มากกว่าเล่มอื่น ๆ รองลงมาคือ ค่านิยมเรื่องความรักในวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย รวมความถี่ที่พบ 37 พบว่ามีอยู่ในหนังสือทักษะพัฒนา เล่ม 2 มากกว่าเล่มอื่น ๆ และค่านิยมเรื่อง ความสามัคคีพบมากเป็นอันดับ 3 รวมความถี่ที่พบ 24 โดยมีอยู่ในหนังสือวรรณวิจิตร เล่ม 1 มากกว่าเล่มอื่น ๆ (7)

ค่านิยมค่านิสัยที่พบว่ามีสอศแทรกอยู่ในหนังสือทั้ง 6 เล่มที่นำมาวิเคราะห์คือ ค่านิยมเรื่องความสามัคคี และความรักในวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย

สำหรับค่านิยมค่านิสัยที่ไม่พบในหนังสือต่าง ๆ คือ ค่านิยมเรื่องความมุ่งมั่นที่จะเสริมสร้าง เสรีภาพ สมรรถภาพและภราครภาพให้เกิดขึ้นในสังคม

คำนิยาม	จำนวนครั้งที่พบ						รวม
	วรรณวิภรณ์ (1)	วรรณวิภรณ์ (2)	หักทฤษฎา (1)	หักทฤษฎา (2)	ภาษาวิจารณ์ (1)	ภาษาวิจารณ์ (2)	
3. คำนิยามเกี่ยวกับจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม							
3.1 ความมีจิตใจเมตตากรุณาและโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น	26	6	1	12	8	19	72
3.2 ความซื่อสัตย์สุจริตทางกาย วาจา ใจ	1	2	-	5	1	2	11
3.3 ความกตัญญูต่อบุคคล	23	9	4	10	6	19	71
3.4 ความสะอาดใจเกรงกลัวต่อการทำชั่ว	3	-	-	2	1	3	9
3.5 ความมีสติระลึกรู้จักดีและไม่ประมาท	4	5	2	4	2	6	23
3.6 การตระหนักในความสำคัญของศีลธรรมที่มีต่อการพัฒนาจิตใจมนุษย์	5	1	3	9	-	3	21
3.7 ความยึดมั่นในศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจและเป็นแนวปฏิบัติ ในการดำรงชีวิต	10	4	6	2	1	21	44
3.8 การยกย่องสรรเสริญผู้กระทำความดี ต่อต้านการทำชั่ว	7	3	-	1	-	-	11
3.9 การเห็นความสำคัญของพิธีกรรมและประเพณีทางศาสนา	3	1	-	-	2	1	7

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 9 จะเห็นได้ว่า ในก้านจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม พบว่า ค่านิยมเรื่องความมีจิตเมตตา กรุณาและโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น มีมากที่สุด รวมความถี่ที่พบ 72 ครั้ง โดยมีอยู่ในหนังสือวรรณวิจักษ์ เล่ม 1 มากกว่าเล่มอื่น ๆ (26) รองลงมาคือ ค่านิยมเรื่องความกตัญญูแก่ผู้ที่ผู้มีคุณ รวมความถี่ที่พบ 71 ครั้ง ซึ่งมีอยู่ในหนังสือวรรณวิจักษ์ เล่ม 1 มากกว่าเล่มอื่น ๆ (23) และค่านิยมเรื่องความยึดมั่นในศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจและเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต พบมากเป็นอันดับ 3 รวมความถี่ที่พบ 44 โดยมีอยู่ในหนังสือภาษาพิจารณา เล่ม 2 มากกว่าเล่มอื่น ๆ (21)

ค่านิยมก้านจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรมที่พบว่ามีสอดคล้องอยู่ในหนังสือทั้ง 6 เล่มที่นำมาวิเคราะห์คือ ค่านิยมเรื่องความมีจิตเมตตา กรุณาและโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น ความกตัญญูแก่ผู้ที่ผู้มีคุณ ความมีสติระลึกรู้และไม่ประมาท และความยึดมั่นในศาสนาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจและแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต

สำหรับค่านิยมก้านจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรมที่พบน้อยที่สุดคือ ค่านิยมเรื่องการเห็นความสำคัญของพิธีกรรมและประเพณีทางศาสนา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 10 แสดงความถี่ของคำนิยามสิ่งแวดล้อมและความงามที่มีอยู่ในหนังสือเรียน ภาษาไทย วรรณคดี และ พจนานุกรม ภาษาไทย

คำนิยาม	จำนวนครั้ง						รวม
	วรรณคดี (1)	วรรณคดี (2)	พจนานุกรม (1)	พจนานุกรม (2)	ภาษาไทย (1)	ภาษาไทย (2)	
4. คำนิยามเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความงาม							
4.1 การตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการดำรงชีวิต	1	1	2	2	4	6	16
4.2 การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมหรือสร้างสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีงามขึ้น	-	-	-	-	1	-	1
4.3 การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมที่งาม	-	-	-	1	3	1	5
4.4 ความรักธรรมชาติและเห็นความจำเป็นที่จะคงอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ	22	-	-	1	12	9	44
4.5 การเห็นคุณค่าของศิลปะวัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี	2	-	2	30	15	14	63
4.6 การตระหนักในความสำคัญของการใช้ภาษาไทยเหมาะสมกับฐานะของบุคคลว่าทำให้เกิดผลดีทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น	-	-	10	5	10	20	27

จากตารางที่ 10 จะเห็นได้ว่า ในด้านสิ่งแวดล้อมและความงามพบว่า
 คำนิยมเรื่องการเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี มีมากที่สุด รวมความถี่
 ที่พบ 63 ครั้ง มีอยู่ในหนังสือทักษะพัฒนา เล่ม 2 มากกว่าเล่มอื่น ๆ (30) รองลงมา
 คือ คำนิยมเรื่องความรักธรรมชาติและเห็นความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์สภาพธรรมชาติ
 รวมความถี่ที่พบ 44 พบอยู่ในหนังสือวรรณวิจารณ์ เล่ม 1 มากกว่าเล่มอื่น ๆ (22)
 และค่านิยมเรื่องการตระหนักในความสำคัญของการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับฐานะของ
 บุคคลว่าทำให้เกิดผลดีทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น พบมากเป็นอันดับ 3 รวมความถี่ที่พบ 27
 โดยมีอยู่ในหนังสือทักษะพัฒนา: เล่ม 1 และ เล่ม 2 มากกว่าเล่มอื่น ๆ

ค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมและความงามที่พบว่ามีสอดคล้องอยู่ในหนังสือทั้ง
 6 เล่มที่นำมาวิเคราะห์คือ ค่านิยมเรื่องการตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อ
 การดำรงชีวิต

สำหรับค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมและความงามที่พบน้อยที่สุด คือ ค่านิยมเรื่อง
 การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม หรือสร้างสิ่งแวดล้อมที่ไม่ถึงมาตรฐาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 แสดงผลรวมของความถี่ 4 ด้านในหนังสือวรรณวิจิตร ทักษพัฒนา
และภาษาพิจารณา

ค่านิยม	วรรณวิจิตร		ทักษะพัฒนา		ภาษาพิจารณา	
	เล่ม 1	เล่ม 2	เล่ม 1	เล่ม 2	เล่ม 1	เล่ม 2
1. ค่านิยมด้านการครองตน	75	65	54	94	61	106
2. ค่านิยมด้านสังคม	43	40	11	62	27	39
3. ค่านิยมด้านจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม	82	31	16	45	21	74
4. ค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อม และความงาม	25	1	14	39	45	32
รวม	225	137	95	240	154	251

จากตารางที่ 11 จะเห็นได้ว่า ค่านิยมด้านการครองตนพบว่ามีอยู่ในหนังสือ
ภาษาพิจารณา เล่ม 2 มากกว่าในเล่มอื่น ๆ (106) รองลงมาคือหนังสือทักษะพัฒนา
เล่ม 2 (94) และวรรณวิจิตร เล่ม 1 (75) ตามลำดับ

ในค่านิยมด้านสังคมพบว่ามีอยู่ในหนังสือทักษะพัฒนา เล่ม 2
มากกว่าเล่มอื่น ๆ (62) รองลงมาคือวรรณวิจิตร เล่ม 1 และ วรรณวิจิตร เล่ม 2
ตามลำดับ

ค่านิยมด้านจริยธรรม ศาสนาและศีลธรรม พบอยู่ในหนังสือวรรณวิจิตร
เล่ม 1 มากกว่าเล่มอื่น (82) รองลงมาคือ ภาษาพิจารณา เล่ม 2 (74) และทักษะพัฒนา
เล่ม 2 (45)

ค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมและความงาม พบว่ามีอยู่ในหนังสือภาษาวิจารณ์ เล่ม 1 มากกว่าเล่มอื่น (45) รองลงมาคือทักษะพัฒนา เล่ม 2 (39) และวรรณวิจารณ์ เล่ม 1 (25)

ผลรวมความถี่ของค่านิยมที่มีมากที่สุด พบอยู่ในหนังสือภาษาวิจารณ์ เล่ม 2 มากกว่าเล่มอื่น รองลงมาคือ หนังสือวรรณวิจารณ์ เล่ม 1 ทักษะพัฒนา เล่ม 2 ภาษาวิจารณ์ เล่ม 1 วรรณวิจารณ์ เล่ม 2 และทักษะพัฒนา เล่ม 1 ตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย